

HAKİKAT'te Bu Ay:

TAKDİM

BAŞYAZI

"Allah'ın Helâl Kıldığı Şeyler Arasında, Boşanma Hiç Sevmediği Helâldir."
(Hadis-i Şerif)

**"Üç Şey Vardır ki Bunların Ciddisi Ciddi, Şakası da Ciddidir:
Nikâh, Boşanma ve Ric'at (Bir Adamın Boşamış Olduğu Karısına Tekrar Dönmesi)."**
(Hadis-i Şerif)

**"Eğer Erkek, Karısını Üçüncü Bir Defa Daha Boşarsa,
Bundan Sonra Kadın Başka Bir Erkeğe Nikâhlanmadıkça Kendisine Helâl Olmaz."**
(Bakara: 230)

"Allah Hülle Yapana da Yaptırana da Lânet Etsin."
(Hadis-i Şerif)

"Kim Allah'tan Korkarsa, Allah Ona Bir Çıkış Yolu İhsan Eder, Sıkıntıdan Kurtarır."
(Talâk: 2)

ALLAH-U TEÂLÂ'NİN HİÇ SEVMEDİĞİ HELÂL; "BOŞANMAK" HÜKÜMLERİ ve SONUÇLARI

[Talâk](#)
[Talâk Yetkisi](#)
[Talâkın Rükünü](#)
[Talâkın Şartları](#)
[TALÂK ÇEŞİTLERİ VE BUNLARIN HÜKÜMLERİ](#)
[Talâk Çeşitleri:](#)
[Boşamada Kullanılan Tabirler](#)

[1. Sarih olanlar](#)
[2. Kinaye \(kapalı\) olanlar](#)
[3. Sarih ve kinâyeli olanların dışındaki boşama ifadeleri](#)
[Sünnet-i Seniyye'ye Uygunluğuna Göre Talâk](#)
[1. Sünnet üzere boşama](#)
[a. Talâk-ı ahsen](#)
[b. Talâk-ı hasen](#)
[2. Bid'at üzere boşama](#)
[Dönüş İmkânı Olup Olmamasına Göre Talâk](#)
[A. Ric'i Talâk](#)
[B. Bâin Talâk](#)
[C. Müneccez \(Muaccel\) Talâk](#)
[D. Muzaf Talâk](#)
[E. Muallâk Talâk](#)
[Kur'an-ı Kerim'de Talâk](#)
[HUL' \(BEDEL KARŞILIĞINDA BOŞAMA\)](#)
[MAHKEME KARARIYLA EVLİLİĞE SON VERİLMESİ](#)
[Fesih ve Talâk](#)
[Özür ve Hastalık Sebebiyle Ayrılma](#)
[İlâ Sebebiyle Ayrılma](#)
[Yeminden dönmenin hükmü](#)
[İlâ'nın şartları](#)
[Liân Sebebiyle Ayrılma](#)
[Liân'ın şartları](#)
[Çocuğu reddetmenin şartları](#)
[Liân'da mendup olan şeyler](#)
[Eşlerden birinin Liân'dan çekinmesi veya dönmesi](#)
[Zihar Sebebiyle Ayrılma](#)
[İrtidat Veya Eşlerden Birinin Müslüman Olması Sebebiyle Ayrılma](#)

/ İsmail Yavuz

Zilzâl Sûre-i Şerif'inin Tefsiri (1)

[Sur'un Zelzelesi](#)

Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm

[Hazret-i Âişe \(r.anhâ\) İle İzdivaç](#)

Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz çok mükemmel bir âile terbiyesi görmüştü. Kuvvetli bir zekâyâ ve anlayış kabiliyetine sahipti. Dokuz yıllık beraberliklerinde Resulullah Aleyhisselâm'dan pek çok istifade etmiş, dînin inceliklerine vâkîf olmuş, 2210 Hadis-i şerif rivayet etmişti. Kadınlara âit dîni hükümlerin pek çoğu ondan nakledilen Hadis-i şerif'lere dayanmaktadır. Resulullah Aleyhisselâm'ın âile hayatı ile ilgili bilgiler ondan öğrenilmiştir.

EVLYÂ-İ KİRÂM -kaddesallahu Esrârehüm- Hazerâtı'nın "Hâtemü'l-Evliyâ" Hakkındaki Beyan ve İfşaatları (122)

[Hüsâmeddîn Ali el-Bitlisî](#)
[-kuddise sirruh- \(1\)](#)

Allah-u Teâlâ'nın Sevgililerinin İfşaatlarına İzah ve Açıklamalar (57)

[Dâvûd bin Mahmûd Kayserî -kuddise sirruh- \(2\)](#)

Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisi ve Ekberiyîye meşrebinin Osmanlı mutasavvıfları arasındaki ilk temsilcisi olan Dâvûd-ı Kayserî -kuddise sirruh- Hazretleri'nin (ö. 751/1350), "el-Matlâ'u Husûsî'l-Kilem fî Me'ânî Fusûsu'l-Hikem" adlı Fusûs şerhinde yer alan ifşaatlarının açıklamalarına kaldığımız yerden devâm ediyoruz.

Tasavvuf'un Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri

[Zikrullah'ın Kısımları \(4\)](#)

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurur:
"Rabb'ini gönülden, yalvararak, boynu bükük ve ürpererek hafif bir sesle sabah-akşam zikret!" (A'râf: 205)

İSLÂM İLMİHALİ

[Taharet \(Temizlik\)](#)

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:
"Ey inananlar! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedin, topuklarınıza kadar ayaklarınızı yıkayın." (Mâide: 6)

GÜNDEM

["Uranium Takası Anlaşması": Türkiye, Tekere Çomak Soktu! / Uğur Kara](#)

Öyle anlaşılıyor ki Amerika bu sürecin anlaşmayla neticelenmesini beklemiyordu. Belki de İran'ın uzlaşmaz tavrına çok güvendiler. Zira Amerika Türkiye'yi İran'la görüşmelerinde el altından teşvik ediyordu. Türkiye bilmeden de olsa tekere çomak soktu!

[Emperyalist ABD'nin Yeni İşgal Sahası; YEMEN / Şinasi Çapa](#)

ABD, 2000 yılında Aden Körfezi'nde ABD destroyeri Cole'un bombalanmasından bu yana Yemen'e saldırılar düzenliyor. Amerika'ya başkaldıran grupların pilotsuz uçaklarla bombalanması, ABD Özel Kuvvetleri'nin komando hareketleri ve Yemen Güvenlik güçlerine yoğun destekleri devam ediyor.

TARİHTEN SAYFALAR

[Ertuğrul Gâzi'nin Bithynia'daki Seferleri ve Sivas'ta Moğollar'a Karşı Kazandığı "Boğa-öyüğü Zaferi" / Hakan Yılmaz](#)

Lindner, Gallotta ve yaklaşık bir asırdır tahriflerini "târih" adı altında yutturmaya kalkışan tüm tahrifçilerin iddiaları, devrin kaynakları, belgeleri ve topografik, toponomik, epigrafik ve nümizmatik kanıtlar ışığında kökünden çürümektedir.

["ÜÇ AYLAR" \(Recep, Şaban, Ramazan\)](#)

Bu Ay İçinde Başlayacak Olan "Üç Aylar"ınızı ve İdrak Edeceğimiz Mübarek "Regaib Kandili"nizi Tebrik Eder, Tüm İslâm Âlemi'ne Hayırlara Vesile Olmasını Cenâb-ı Allah'tan Niyaz Ederiz.

Şiir

[Bahar Yağmuru](#) / Abdullah Kotan

Ezelden ebede aşkı tatmışım,
Ciğerden tutuşup yanıp tütmüşüm,
Mukaddes Çile'me Sen'i katmışım,
Rahmet deryasıdır Bahar Yağmuru.

| [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

Bismillahirrahmanirrahim

"Allah-u zül-celâl vel-kemâl Hazretleri'ne; O'nun sevdiği ve beğendiği şekilde bitmez-tükenmez hamd-ü senâlar olsun.

Peygamberimiz Efendimiz'e, onun diğer peygamber kardeşlerine, hepsinin Âl ve Ashâb-ı kiram'ına, etbâina, ihsan duygusuyla kıyamete kadar onlara tâbi olup izinden gidenlere; sonsuzların sonsuzuna kadar salât-ü selâmlar olsun."

Muhterem Okuyucularımız;

"Bağı çözmek ve serbest bırakmak" mânâsına gelen talâk; "Nikâh ile sabit olan evlilik bağının kaldırılması" demektir.

Talâkın meşru oluşu Kur'an-ı kerim, Sünnet-i seniyye ve İcmâ ile sabittir.

Allah-u Teâlâ bir Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Ey peygamber! Kadınları boşadığınız zaman, onları iddetleri içinde boşayın." (Talâk: 1)

Talâk Allah-u Teâlâ'nın buğz ve adâvetini mucip bir helâl olmakla birlikte, talâkın câiz olması Allah-u Teâlâ'nın bir rahmeti olmaktadır. Zaruri bir ihtiyacı gidermek için meşru kılınmıştır. İhtiyaç olmadığı takdirde mekruhtur.

Geçici bir öfkeden veya esiri olduğu bir arzudan dolayı hemen talâka sarılmak doğru değildir. Bütün bunlar İslâm'ın âdâb ve esaslarını çiğnemektir ve gûnahtır.

Mahmud bin Lebid -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e bir kimse gelerek hanımını üç talâkla birden boşadığını haber verdi.

Resulullah Aleyhisselâm gadaplı bir şekilde kalkarak:

"Daha ben aranızda iken Allah'ın kitabıyla mı oynanıyor?" buyurdu.

Derken birisi kalkıp 'Yâ Resulellah! Onu öldüreyim mi?' dedi." (Nesâî. Talâk 6)

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in bu ifadesi meselenin dinen ne kadar kötü olduğunu göstermektedir.

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- böyle yapanları kamçı ile cezalandırırdı.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

"Üç şey vardır ki bunların ciddisi ciddi, şakası da ciddidir:

Nikâh, boşanma ve ric'at (bir adamın boşanmış olduğu karısına tekrar dönmesi)." (Ebu Dâvud-Tirmizî)

Evlilikte birbirini tanıma, huyların öğrenilmesi, kaynaşılması zaman alır. Sabırla bu süreç aşılır. Sonunda sevgi, saygı, huzur ve selamet olur. Ama sabır ve şükürle...

Bu arada bazı sıkıntılar olabilecektir. Bu da karşılıklı anlayış ve hoşgörülle aşılabılır.

Boşanmak, ayrılmak, kurulmuş bir düzeni değiştirmek, bitirmek, bunlar ciddi sebepler olmadan yapılmamalıdır. Hele çocuk varsa hiç düşünülmemelidir. Küçük meseleler büyütülmemelidir. Bilhassa kayınvalide, kayınpeder meseleleri, gelin kayınvalide, damat kayınpeder gibi sıkıntılar olabilmektedir.

Aralarında müthiş bir husumet ve geçimsizlik bulunduğu halde erkek karısının nafakasını ödemeye, kadın da erkeğin nikâhı altında hapsedilmeye zorlanırsa, nikâhın devam ettirilmesinde taraflar için bir fayda düşünülemez. Aksi halde daha büyük tehlikeler doğabilir, hatta cinayetlere ve intiharlara kadar götürebilir.

Bu mahzurları dikkate alan İslâm, gerektiğinde evliliğin sona erdirilmesi kapısını aralamış, nikâh haklarına riâyet edilmediği ve tarafların tamiri güç anlaşmazlıklara düştüğü durum gibi sebepler karşısında boşanmayı meşru kılmıştır. Boşanmanın hiçbir zaman sebepsiz olmadığı bir gerçektir.

Buna rağmen boşanma ictimâî bir yaradır. Çocukların sahipsiz kalmasına, fertler ve âileler arasında huzursuzlukların, düşmanlıkların girmesine sebep olur.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz boşanmayı tavsiye etmemiş ve bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın helâl kıldığı şeyler arasında, boşanma hiç sevmediği helâldir." (İbn-i Mâce: 2018)

Boşanmanın şer'î hükümleri değişiktir. Bazen kadını boşamak vâcip, bazen müstehap, bazı durumlarda da mübah olur. Allah-u Teâlâ dinen vâcip veya müstehap, ya da mübah kılınan bir şeye buğzetmez. Haram veya mekruh olan şeye buğzeder. Allah-u Teâlâ'nın buğzettiği boşama, mekruh olan yani sebepsiz yere yapılan boşamadır.

Böyle bir boşama evliliğin yararlarını giderir, üzüntülere yol açar. Aynı zamanda küfrân-ı nimettir.

Başta çocuklar olmak üzere talâk çeşitli zararlara yol açabilir. **"İki şerden ehven olanı tercih edilir."** kaidesi ile amel edilerek daha büyük ve daha ağır zararları kaldırmak uğruna daha hafif olanlarına katlanılır.

Âyet-i kerime ve Hadis-i şeriflerin nur ışığı altında hüküm ve sonuçları ayrıntılı olarak izâh edilen **"Boşanma"** konusu, bilinmeyen veyahut âmel edilmeyen birçok mevzu ile ele alınarak bu konuda Ümmet-i Muhammed'in daha hassas davranılması gerektiği açıklanarak arz edilmiştir.

Bu ay içerisinde başlayacak olan "**Üç Aylar**"ınızı ve idrak edilecek olan "**Regaip Kandili**"nizi tebrik eder, Cenâb-ı Hakk'tan, Ümmet-i Muhammed'e hayırlara vesileler olmasını niyaz ederiz.

Bâki esselamü aleyküm ve rahmetullah...

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

"Allah'ın Helâl Kıldığı Şeyler Arasında, Boşanma Hiç Sevmediği Helâldir."

(Hadis-i Şerif)

"Üç Şey Vardır ki Bunların Ciddisi Ciddi, Şakası da Ciddidir: Nikâh, Boşanma ve Ric'at (Bir Adamın Boşanmış Olduğu Karısına Tekrar Dönmesi)."

(Hadis-i Şerif)

"Eğer Erkek, Karısını Üçüncü Bir Defa Daha Boşarsa, Bundan Sonra Kadın Başka Bir Erkeğe Nikâhlanmadıkça Kendisine Helâl Olmaz."

(Bakara: 230)

"Allah Hülle Yapana da Yaptırana da Lânet Etsin."

(Hadis-i Şerif)

"Kim Allah'tan Korkarsa, Allah Ona Bir Çıkış Yolu İhsan Eder, Sıkıntıdan Kurtarır."

(Talâk: 2)

**ALLAH-U TEÂLÂ'NIN HİÇ SEVMEDİĞİ
HELÂL;
"BOŞANMAK"
HÜKÜMLERİ ve SONUÇLARI**

Şer'î hudutlar bilinmediği, gereği gibi âmel edilmediği için bir erkek bilerek veya sinirlenerek ya da sarhoş olduğu halde hanımını üç talâkla boşuyor, sonra pişman olup tekrar birleşme çaresi arıyor. Hududullah buna ancak kadının başka bir erkekle evlenmesinden sonra izin veriyor.

Kadının tekrar kocasına dönmesini sağlayan nikâhın, sahih ve bizzat arzulanan samimi bir evlilik için olması gerekiyor.

Bunun içindir ki, her kim kendisini ilk kocasına helâl kılmak için anlaşma ile bir adamla evlenirse bu evlilik geçerli olmadığı gibi, ikinci koca bu kadını boşadığı zaman kadın ilk kocasına helâl olmaz. Böyle bir nikâh, nikâh değil zinâdır.

Böyle bir oyuna başvuranlar Allah-u Teâlâ'nın lânetine müstehak olur. Hülle olarak isimlendirilen bu tür nikâh Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ- dan rivayet edilen şu Hadis-i şerif'le yasaklanmıştır:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hülle yapana da yaptırana da lânet etmiştir."

(İbn-i Mâce: 1934)

Kadının eski kocasına dönebilmesi için başka bir erkekle sahte nikâhla evlenmesi ve sahte nikâha başvurması haramdır.

Bu haramı meşrulaştıranlar da Allah-u Teâlâ'nın lânetine müstehak olurlar. Burada üç talâğın ne kadar ciddi olduğunu ve boşanma için en son basamak olduğu belirtilmektedir.

Evlilikten maksat; Allah-u Teâlâ'nın karı ve koca arasında yaratmış olduğu meyil ve muhabbet nimetine şükredip, şefkat ve merhamet duyguları ile birbirlerini tamamlamak tatmin etmek ve güzel nesil yetiştirmektir. Bunun için de karşılıklı sadâkat ve itimadın, saygı ve sevginin bulunması ve devam etmesi zaruridir.

Şu kadar var ki, eşler arasında sadakât ve itimat bağları çözülür, küçük ya da büyük anlaşmazlıklar, geçimsizlikler çıkabilir. Âile hayatı endişeli bir duruma gelir, beraber yaşamaları imkânsızlaşır. Onları bu sıkıntıdan kurtaracak ve selâmete çıkaracak hukukî bir imkân aranır. İşte bu hâl, meydana gelen huzursuzluğun giderilmesi için evliliğe son verecek bir boşanmanın meşru kılınmasını gerektirir.

İslâm dini prensip olarak evliliğin çözülmesini hoş karşılamaz ise de, zaruret zamanında son çare olarak boşanmayı mübah kılmıştır. Allah-u Teâlâ, evlilik hayatı çekilmez bir hâl aldığı anda, müminlere yolların en güzeline girmelerini, meşru bir boşama yapmalarını emretmektedir. Çünkü bu durumda karı ve kocayı zorla birbirine bağlı tutmak imkânı yoktur.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlar vardır." buyurmaktadır. (Teğabün: 14)

Dini hayata, hayır ve infaka, ahlâk ve fazilete karşı olan her davranış bu Âyet-i kerime'nin şumulüne girmektedir.

Kimi eşler vardır ki kocalarının, kimi çocuklar da vardır ki babalarının düşmandırlar. Bu düşmanlık onları sâlih amellerden alıkoymak mânâsındadır. İbâdet ve taatten meşgul ederler. Haram kazanca ve günah olan işlere sevk ederek büyük mesuliyetlere maruz bırakabilirler.

Bu düşmanlık eşleri boşamaya kadar götürebilir, böyle bir durumda nikâhın devamı büyük zararlara yol açar.

Şöyle ki;

Aralarında müthiş bir husumet ve geçimsizlik bulunduğu halde erkek karısının nafakasını ödemeye, kadın da erkeğin nikâhı altında hapsedilmeye zorlanırsa, nikâhın devam ettirilmesinde taraflar için bir fayda düşünülemez. Aksi halde daha büyük tehlikeler doğabilir, hatta cinayetlere ve intiharlara kadar götürebilir.

Bu mahzurları dikkate alan İslâm, gerektiğinde evliliğin sona erdirilmesi kapısını aralamış, nikâh haklarına riâyet edilmediği ve tarafların tamiri güç anlaşmazlıklara düştüğü durum gibi sebepler karşısında boşanmayı meşru kılmıştır. Boşanmanın hiçbir zaman sebepsiz olmadığı bir gerçektir.

Buna rağmen boşanma ictimâî bir yaradır. Çocukların sahipsiz kalmasına, fertler ve âileler arasına huzursuzlukların, düşmanlıkların girmesine sebep olur.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz boşanmayı tavsiye etmemiş ve bir Hadis-i şerif'lerinde şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın helâl kıldığı şeyler arasında, boşanma hiç sevmediği helâldir." (İbn-i Mâce: 2018)

Boşanmanın şer'î hükümleri değişiktir. Bazen kadını boşamak vâcip, bazen müstehap, bazı durumlarda da mübah olur. Allah-u Teâlâ dinen vâcip veya müstehap, ya da mübah kılınan bir şeye buğzetmez. Haram veya mekruh olan şeye buğzeder. Allah-u Teâlâ'nın buğzettiği boşama, mekruh olan yani sebepsiz yere yapılan boşamadır.

Böyle bir boşama evliliğin yararlarını giderir, üzüntülere yol açar. Aynı zamanda küfrân-ı nimettir.

Başta çocuklar olmak üzere talâk çeşitli zararlara yol açabilir. **"İki şerden ehven olanı tercih edilir."** kaidesi ile amel edilerek daha büyük ve daha ağır zararları kaldırmak uğruna daha hafif olanlarına katlanılır.

Aile hayatının devam edebilmesi için karşılıklı hoşgörü çerçevesinde ve sabır, sükût ilkesinde birçok meseleler halledilebilir ve üstesinden gelinir. Ufak sebeplerden dolayı aile yuvasını yıkmak, şer'î hükümleri bilmeden, cahilce dil alışkanlığı yaparak boşamak ve hatta üç talâk hakkını kullanıp evlilik müessesini kökünden yıkıp, çocuklarının anne ve baba şefkati olmadan büyümesine sebep olmak hoş karşılanmayan bir durumdur. Kul hakkına girer.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Kadınlarınızla iyi geçinin." (Nisâ: 19)

Muâşeret, eşler arasında husule gelen beraberlik ve sevgidir. Eşler arasındaki hukukun aslını birbirleriyle iyi geçim teşkil eder. İslâm dini kadınlara iyi muâmelede bulunmayı emretmiştir.

Kocaların kadınlarına lütfkâr davranması, yumuşaklıkla muamele etmesi ve sevgisini araması esastır.

Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmaktadır:

"Affeder, kusurlarına bakmaz, günahlarını örterseniz, şüphe yok ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir." (Teğâbün: 14)

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şerif'lerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Şüphesiz ki kadın kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Senin için yeknesâk bir şekilde doğrulmaz."

Ondan istifade etmek istersen kendisinde eğrilik olduğu halde istifade edersen, doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Kadının kırılması boşanmasıdır." (Müslim: 1468)

Bir diğler Hadis-i Şerif'lerinde:

"Kadın eğe kemiği gibidir. Onu doğrultmaya kalkarsan kırsın. Bulunduğu halde bırakırsan eğriliğine rağmen ondan faydalanabilirsin." (Tirmizi)

O yzden insan ahkâm-ı İlâhi'ye muğayir iş yapmayacak. Hudud-u İlâhi dahilinde olacak.

Kadında eğrilik fitridir, özünde tevarüs edegelen bir Şey gibidir. Eğriliklerini doğrultmaya imkân yoktur. Kadını ne pahasına olursa olsun doğrultmaya çalışan onu mutlaka kırar.

Erkek hiçbir zaman kadından müstağnî kalamayacağı cihetle geğinmenin çaresini bulmak ve sabırlı olmak ona düşen bir vazifedir. Onlarla güzel geğinmenin esası; tahammül, anlayış ve iyi davranıŐtır.

İmâm-ı Gazâlî -rahmetullahi aleyh- Hazretleri buyurlar ki:

"Kocanın karısı ile iyi geğinmesi, ona karşı güzel ahlâkla muamelede bulunması, kadının hakkıdır. Güzel ahlâktan murad, kadına ezâ-cefâ etmemek değil, onun ezâsına tahammül göstermektir. Resulullah Aleyhisselâm'ın yolundan giderek kadının taŐkınlık ve gazabına karşı halim selim davranmaktır."

Bu itibarla insan, kadından ev ve âile düzeniyle ilgili maksatları tam olarak elde etmek isterse, o takdirde mutlaka önemsiz bazı Şeyleri görmemezlikten gelmesi, öfkesini tutması gerekir.

"Eğer onlardan hoŐlanmazsanız, umulur ki hoŐunuza gitmeyen bir Şeye Allah birçok hayırlar koymuş olabilir." (Nisâ: 19)

Onlardan hoŐlanmıyorsanız, sırf nefisleriniz onlardan hoŐlanmıyor diye ayrılmaya kalkışmayın. HoŐlanmamanıza rağmen katlanın. Belki sizin hoŐlanmadıęınız bir durumda, sevdiğinizde bulamayacağınız birçok hayır bulabilirsiniz. Aranızda güzel bir ülfet ve muhabbet tecellî eder.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz, Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivâyet edilen bir Hadis-i Şerif'lerinde Şöyle buyurlar:

"Mümin bir erkek mümin bir kadına, hoŐuna gitmeyen bir huyundan dolayı buğzetmesin. Eğer onun bir huyundan hoŐlanmıyorsa, başka bir huyundan hoŐlanabilir." (Müslim)

Çoğu zaman aynı kadında hoŐuna gidebilecek başka huylar mutlaka bulunur.

Halife Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- Efendimiz çok celâlli bir zât-ı âliydi, Şeytan bile korkardı.

Hanımından sıkılmıŐ ve bunalmıŐ olan bir zât bir gün Halife'ye giderek hanımını Şikâyet etmek ister, fakat daha Halife'nin yanına girmeden Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- Efendimiz'in hanımının kendisiyle çekiŐtięini duyar ve *"Ben kimi kime Şikâyet ediyorum"* diyerek geri döner.

Tam dönerken Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- Efendimiz önüne çıkar. **"Niye geldiğini"** sorar, o da: *"Ben hanımımdan bizar kalmış, bunalmıŐ ve onun için Őikâyete gelmiŐtim. Fakat sizin hanımınızın size söylediği Őözleri duydum, benim hanım bu kadar ileri gitmiyor, kimi kime Şikâyet edeceğim diye dönüyorum"* der.

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- Efendimiz:

"Benim hanımım evimi muhafaza eder, çorbamı piŐirir, çocuklarıma bakar, cehennemde bana perdedir. Bu yaptığı hareket ahkâm dairesindedir. Onun haricinde olsa ben onu yok ederim." buyurarak **"Senin hanımın bunları yapıyor mu?"** diye sorar.

"Yapıyor!" cevabını alınca;

"Daha ne istiyorsun?" diyerek o zâtı gönderir.

Hülasâ-i kelâm; şer'î hudutlar tamamsa diğer hususlar eğriyse eğriliğiyle idare etmemiz lâzım.

Erkek eşini haksız yere sövüp dövmemeli, onun emanet olduğunu bilmeli, her ihtiyacını temin etmeli, kaba, haşin olmamalı, şefkat ve merhametle muamele etmelidir.

Bunu yaparken de kadını başının üstüne oturtmamalı, kalbinin içine sokmamalıdır. Lâtif ve sessiz bir idareyle idare etmelidir.

Bir hanımda şu düşünce olacak:

"Ben evdeyim, eşim de çalışıyor, çabalıyor bana getiriyor."

Her getirdiğine teşekkür etmesi lâzım.

"Efendi! Allah râzı olsun, çalışıyorsun, getiriyorsun ben oturuyorum ve yiyorum" diyecek.

Haliyle müteşekkîr olacak.

Erkek de şöyle düşünecek:

"Ben dışarıdayım geziyorum, çalışıyorum, o benim taht-ı makamımda oturuyor."

Bir su getirse dahi hanımına; *"Allah râzı olsun, teşekkür ederim"* demesi lâzım.

Bu karşılıklı teşekkür; sevgi ve saygının oluşmasını sağlar ve böyle olunca da o eve fitne girmez, bu minval üzere devam edildiği müddetçe de gelecek fitneler dahi önlenir.

Hazret-i Allah çocuğa; anne-babasına itaati, hanımda kocaya itaati emreder.

İnsan huzuru kendi içinde bulacak ki, evine huzur verebilsin. Bu ise Hazret-i Allah'a samimi yönelmekle olur. Aşk ile ibadetle olur. Herkes uyurken, sen uyanık ol, herkes gülerken sen ağla. Zikirle fikirle meşgul olmak lâzım ki şeytan oyun oynamasın, vesvese vermesin.

Bu merbudiyetle Cenâb-ı Hakk o kuluna huzur verir. Kuru ekmeği de olsa şükreder. Ubudiyete ihlâsla devam ederse huşuyu da verir. Maiyetine alır, kurbiyyet husule gelir. Bunlar hep ilâhi lütuftur. Biz orada olmadığımızdan huzuru bulamıyoruz. Herkes yaşayayım diyor. Nefsini yaşıyor, ruhun ne olduğu belli değil.

Kadın da itaatkâr olmalıdır.

Âyet-i kerime'de şöyle buyruluyor:

"İyi kadınlar itaatkâr olanlardır." (Nisâ: 34)

İtaatkâr olmak, kadının en mühim vasfı olduğu gibi, en mühim vazifelerinden birisidir.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh- den rivayet edilen bir Hadis-i şeriflerinde Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Eğer bir kimsenin ötekine secde etmesini emredecek olsaydım, kocası üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı kadının kocasına secde etmesini emrederdim." (Tirmizî: 1159)

Allah-u Teâlâ âilede erkeğin reisliğini esas kılmıştır.

Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Erkekler kadınlar üzerine idareci, hâkimdirler. Çünkü Allah birini diğerinden üstün yaratmıştır. Bir de erkekler mallarından kadınlara harcamaktadırlar." (Nisâ: 34)

Erkeklerin, kadınların üzerine hâkim olmalarının birinci sebebi fitrîdir. Allah-u Teâlâ yaratılıştan erkeklere güç ve kuvvet vermiş, büyük güçlükler karşısında onları sabırlı ve mütehammil kılmıştır.

İkinci sebebi ise kesbîdir, yani kazançla ilgilidir. Erkekler kazanç sağlamak hususunda kadınlardan daha güçlüdürler. Bu sebeptir ki hanımı evin işini görürken, onun geçimini sağlamak erkeğin vazifesi olmuştur.

Âile yuvasının sağlam, uzun ömürlü ve mesut olmasında en az erkek kadar kadının da payı büyüktür. Kadına, erkekten çok farklı hususiyetler ihsan edilmiştir. Hamile kalması, çocuğunu doğurması, emzirip doyurması, büyütüp yetiştirmesi ve terbiye edip hayırlı bir insan yetiştirmesi, kısacası ana olması, onun sahip olduğu faziletlerin başında gelir.

Erkeğin kadın üzerindeki bu hâkimiyetini, zâlim bir insanın çaresiz bir insan karşısında dilediği gibi hükmedebilmesi için Allah-u Teâlâ tarafından bir ruhsat olarak değerlendirmek aslâ mümkün değildir. Zira İslâm, hiç kimsenin hiç kimseye zulüm ile hükmetmesine ruhsat vermemiştir.

Kadın yuvasını sevmeli, kanaatkâr olmalı, israftan kaçınmalı, kocasına karşı daima saygılı olmalı, her işte onun rızâsını kazanıp gönlünü hoş etmeye çalışmalı, yapacağı bütün işlerinde onunla istişare etmeli, kendinden evvel kocasını düşünmeli, hakkında iyilikten başka söz söylememeli, ilâhî hükümlere aykırı olmayan meşru bütün hallerde kocasına mutlak surette itaat etmelidir.

Ümmü Seleme -radiyallahu anhâ- vâlidemizden rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Kocasını kendisinden râzı olduğu halde bir kadın vefat ederse cennete dâhil olur." (Tirmizî: 1161)

Boşanmayı gerektiren aşırı geçimsizlik gibi bir durum bulunmadığı halde bir kadının, kocasından kendisini boşama teklifinde bulunması haramdır.

Sevbân -radiyallahu anh- den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

"Kocasından (boşanmayı gerektiren) çetin bir durum (bir zaruret) olmadan boşanmayı isteyen kadına cennet kokusu haramdır." (İbn-i Mâce: 2055)

Bu Hadis-i şerif'te çok büyük bir tehdit mânâsı vardır.

Talâk:

"Bağı çözmek ve serbest bırakmak" mânâsına gelen tâlâk; "Nikâh ile sabit olan evlilik bağının kaldırılması" demektir.

Talâkın meşru oluşu Kur'an-ı kerim, Sünnet-i seniyye ve İcmâ ile sabittir.

Allah-u Teâlâ bir Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Ey peygamber! Kadınları boşadığınız zaman, onları iddetleri içinde boşayın." (Talâk: 1)

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- şöyle demiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Hafsa'yı boşadı, sonra tekrar kendisine döndü." (Ebu Dâvud)

Talâk Allah-u Teâlâ'nın buğz ve adâvetini mucip bir helâl olmakla birlikte, talâkın câiz olması Allah-u Teâlâ'nın bir rahmeti olmaktadır. Zaruri bir ihtiyacı gidermek için meşru kılınmıştır. İhtiyaç olmadığı takdirde mekruhtur.

Geçici bir öfkeden veya esiri olduğu bir arzudan dolayı hemen talâka sarılmak doğru değildir. Bütün bunlar İslâm'ın âdâb ve esaslarını çiğnemektir ve gûnahtır.

Mahmud bin Lebid -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e bir kimse gelerek hanımını üç talâkla birden boşadığını haber verdi."

Resulullah Aleyhisselâm gadaplı bir şekilde kalkarak:

"Daha ben aranızda iken Allah'ın kitabıyla mı oynanıyor?" buyurdu.

Derken birisi kalkıp 'Yâ Resulellah! Onu öldüreyim mi?' dedi." (Nesâî. Talâk 6)

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in bu ifadesi meselenin dinen ne kadar kötü olduğunu göstermektedir.

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- böyle yapanları kamçı ile cezalandırırdı.

Bir kimse Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ-ya gelerek *"Ben karımı yüz talâkla boşadım, bana bir şey gerekir mi?"* diye sorduğunda şu cevabı verdi:

"Kadın senden üç talâkla boşanmıştır. Geri kalan doksan yedisi ile Allah'ın âyetiyle alay etmiş olursun." (Muvatta. Talâk 2)

Allah-u Teâlâ talâkı üç kıldığı için, Abdullah -radiyallahu anh- üçten fazla boşamayı ciddiyetsizlik, dinin ahkâmı ile alay etmek olarak vasıflandırmıştır.

Boşamayı belirten sarih lâfız kocanın dilinden dökülecek olursa, bundan sorumlu tutulur. "Boşamaya niyet etmemiştim.", "Şaka yapıyordum.", "Lâf olsun diye söylemişim." gibi mazeretler ileri sürmesi fayda vermez.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

"Üç şey vardır ki bunların ciddisi ciddi, şakası da ciddidir:

Nikâh, boşanma ve ric'at (bir adamın boşanmış olduğu karısına tekrar dönmesi)." (Ebu Dâvud-Tirmizî)

Evlilikte birbirini tanıma, huyların öğrenilmesi, kaynaşılması zaman alır. Sabırla bu süreç aşılır. Sonunda sevgi, saygı, huzur ve selamet olur. Ama sabır ve şükürle...

Bu arada bazı sıkıntılar olabilecektir. Bu da karşılıklı anlayış ve hoşgörülle aşılabılır.

Boşanmak, ayrılmak, kurulmuş bir düzeni değiştirmek, bitirmek, bunlar ciddi sebepler olmadan yapılmamalıdır. Hele çocuk varsa hiç düşünülmemelidir. Küçük meseleler büyütülmemelidir. Bilhassa kayınvalide, kayınpeder meseleleri, gelin kayınvalide, damat kayınpeder gibi sıkıntılar olabilmektedir.

Burada herkese görevler düşüyor. Gelin kayınvalideye tahammül edebilmeli, eşinin hatırı için saygıda kusur etmemelidir. Kayınvalide gelinin daha genç olduğunu, zamanla nasihatle düzeleceğini düşünmeli, oğluna gelinini şikâyet etmemeli, gelinin eksiklerini dışarıya vurmamalı, hatalarını örtmeli, kapamalı, şefkatle nasihat etmelidir. Kız anneleri de kızlarına çok aşırı karışmamalıdır, kızın evine müdahale etmemelidir, bilâkis destek olmalıdırlar. Kadınların haklarını en iyi veren İslâm dinidir, bu hususta Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadırlar:

"Kadınların haklarına riayet ediniz. Bu hususta Allah'tan korkunuz. Zira siz onları Allah'tan emanet olarak almışsınızdır." (Ebu Dâvud)

Kocaların hakkı çok yüksektir. Fakat kadınların da hakkı vardır.

"Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Çünkü siz onları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Onların ırzlarını Allah'ın kelimesi (nikâh akdi) ile kendinize helâl kıldınız." (İbn-i Mâce: 3074)

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Vedâ Hutbesi'nde şöyle buyuruyor:

"Ey insanlar!

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız."

Emanet aldınız.

Emanet olduğu bilinirse hayat tatlı, güzel olur. Bu da huzurla mümkündür.

Binaenaleyh Allah-u Teâlâ'dan korkun, riayet edin hükme. Haksız yere sövme, dövme...

"Karılarını döven kimseleri hayırlılarınız olarak bilmeyiniz." (İbn-i Mâce: 1985)

Haksız yere dövme, mazlum ah edebilir. Ancak namustan emin değilseniz bırakın. Namustan şüphe etmiyorsanız o zaman tutun. Çünkü bu devirde namuslusunu bulmak zor, buldun şükret. Diğer eksiklerini de idare ediver, mühim olan namus.

Meşru olmayan sebeplerde sabrı gerektirir, tahammülü, katlanmayı gerektirir. Niçin? Birbirlerinize emanetsiniz, çocuklarınız var, aileleriniz var. Ayrıldınız ne olacak? Yenisi daha iyi olacak mı? Acaba bu evlilikte ne hikmetler vardı da oldu, hiç düşündünüz mü? Hazret-i Allah, bir sert, bir yumuşak biri diğerini idare ediyor. Kimini öldürüyor, kimini erdiriyor.

Bu yüzden ağzınıza şaka ya da ciddi "Boş ol!" sözünü almayın, söylemeyin, bununla tehdit etmeyin, Allah'tan korkun.

Şu kadar var ki hakiki mümin; sıkıntı ve cefâ anında huzuru bulandır.

Ahmet Yesevi -kuddise sırruh- Hazretleri karısına sabır etmişti. Birçok veli hanımına sabırla veli olmuşlar. Çünkü kadın zayıftır, konuşabilir, kıskançtır üzebilir. Sabır ne güzeldir. İdare ne güzel bir meziyettir.

Birçok erkekler kadın yüzünden ermiştir. Birçok kadında var ki erkeklerin huysuzluğu yüzünden ermiştir. Bedava bir şey vermiyorlar.

1- "Boş ol!" dedin boşadın, o çocukların durumu ne olacak?

2- "Boş ol!" dedin boşadın, o kadının durumu ne olacak?

3- "Boş ol!" dedin boşadın, annelerin, babaların durumu ne olacak, eş dost ne diyecek? Herkesin bir onuru var.

4- "Boş ol!" dedin boşadın, daha iyisini alacağını kim garanti edecek, belki gelen gideni aratır.

6- Boşadın, Hazret-i Allah, Resulullah râzı mı? "**Emanet**" buyruğunu unuttun, râzı olduğunu biliyor musun?

Sabır denilen yoldan neden gitmedin. Takdirine rıza göstermedin, istenmeyen kapıyı zorladın kırdın.

7- Boşadın, kul hakkı yok mu, çocukların hakkı yok mu? Kadın perişan, çocuklar perişan. Bu onlara revâ mı?

Bunlar çok mübrem bir sebep yokken, sudan bahanelerle boşayan içindir. En mübrem sebep namustur, Hazret-i Allah'ın emir ve nehiyelerinin dışına çıkmaktır, gerisi şeytan ve nefistir bir de şeytanlaşmış insanlardır.

Erkek de kadın da evine bağlı olmalıdır. Bilhassa gelişen teknolojiyi; internet, medya, televizyon, sinema gibi zamane aygıtları Hazret-i Allah'ın hoşlanmadığı boşanma denilen kapıyı çalmaktadır. Bunların yaydığı fitneler nefse hoş gelmekte fakat imanlar kaymakta, haramlar işlenmekte lüzumsuz yere vakit israf edilmektedir. Çünkü bunlar küfür basamaklarına adım atmaktır. Böylece bu fitne aletlerinden yuvalar yıkılmaktadır. Nefisler yol bulmakta, şeytan azdırmaktadır. Bu yüzden uzak durulmalıdır.

"Ey iman edenler! Kendinizi ve âilenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun." (Tahrim: 6)

Talâk Yetkisi:

Talâk hakkı, akıllı ve bâliğ olmak şartı ile ancak kocanıdır.

Kadın da nikâh akdinde taraf olmasına rağmen, boşama hakkı kadına değil erkeğe verilmiştir. Ancak koca ona vekâlet verirse veya ona havale ederse, o takdirde talâk verebilir.

Mehiri veren, evin ve hanımın nafakasını kazanan erkek olduğu için, neticeyi erkek daha iyi takdir eder. Büyük zararlara yol açacak keyfi tasarruflarda bulunmaz.

Kadın ise erkekten daha duyguludur. Talâk hakkına o sahip olmuş olsa, basit sebeplerden dolayı bu hakkını kullanır.

Boşanmada malî bakımdan zarar görmediği için, çabuk öfkelenmesi sebebiyle talâkı kullanma noktasında temkinli hareket edemez.

Bir de şu var ki, kadın talâk hakkının erkeğin elinde olduğunu bilerek nikâh akdini kabul etmiştir.

Talâkı hâkimlere bırakmak hiç de doğru olmayan bir uygulamadır.

Zira erkek talâk verdiği zaman, mahkeme kararı olmasa da haramlık meydana gelir.

Aynı şekilde bu durum kadının kendi iyiliğine uygun değildir. Çünkü belki boşanma, açıklanmasının kadının aleyhine olan gizli sebeplerden dolayı olabilir. Talâk hâkime bırakıldığı zaman bu kararlar mahkeme kayıtlarına geçerken ve ilân edilirken âile sırları açıklanmış olacaktır.

Bazen de ayrılma sebebi bir ahlâk uyuşmazlığı, bir tikslenme olduğu için ispat edilmesi zor olabilir.

Zaruret ve özel durumlar hariç, hâkim talâk verme hakkına sahip değildir.

Talâkın Rükünü:

Talâkın rükünü, boşanma mânâsını ifade etmesi için konulan; "Bağı kaldırmak, yol vermek, serbest bırakmak." gibi sarîh lafızlarla,

"İrtibatı kesmek" gibi mânâlar ifâde eden "Kinayeli lâfızlar" olabileceği gibi,

Kadının nikâhını ortadan kaldırmak için konulmuş "Lâfızlar" veya "Lâfız yerine geçen işaretler"dir.

Rükünü ve şartları eksiksiz bulunursa talâk yemin gibi kocayı bağlayıcıdır, bundan dönüş olamaz.

Boşandıktan sonra tekrar onunla ikinci olarak evlenirse bu talâk hesaba katılır. Üçüncü defa tekrar onunla evlense talâk yine hesaba katılır.

Talâkın Şartları:

Âile bağı mukaddestir. Bu bağı muhafaza etmek, aceleye ve ihmale mâni olmak için İslâm bir takım şartlar koyarak talâkı kayıt altına almıştır.

Talâk, kabul edilebilir bir ihtiyaçtan dolayı olmalıdır. Hiçbir ihtiyaç yokken boşanmak, evlilik nimetine nankörlük etmektir.

Talâk birden fazla olmamak üzere ayrı ayrı olmalıdır.

Talâk verecek kocanın mükellef yani akıllı ve bâliğ olması, kendi isteği ile yapan bir kişi olması şarttır. Delinin talâkı geçerli olmaz, baygın da böyledir.

Kişi aşırı derecede sinirlendiği zaman talâkı geçerli olmaz.

Meselâ ne yaptığının, ne söylediğinin farkında olmayacak derecede kızan veya sözlerinde ve hareketlerinde tutarsızlık olacak derecede sinirlenen kişinin talâkı geçerli olmaz. Bu hâlin kendisinde nâdir görülmesi şarttır.

Eğer kişi ne söylediğinin idrakinde ve şuurunda olmaya devam ederse talâkı geçerlidir. Kişilerde meydana gelen her talâkta çoğu zaman bu hal görülür. Çünkü sinirli insan bu durumda kendinden sâdir olan dinden çıkma, adam öldürme, boşama ve diğer söz ve hareketlerinden sorumludur.

Sarhoş bir kimsenin talâkı geçerli sayılır. Çünkü o bu uyuşturucuyu kendi isteği ile almıştır. Eğer bir kişi zaruret icabı sarhoş eden bir şey içmek veya tehdit altında içmek gibi bir yolla sarhoş olmuşsa talâk vâki olmaz.

Talâkta kasıt şarttır. Bu, kişinin talâk niyeti olmasa dahi "Talâk" sözünü ifade etmesidir.

Talâk kadın üzerinde cereyan eder. Talâk vâki olması için kadının zifaktan önce olsa da bilfiil mevcut olan sahih bir evlilik halinde olması veya dönüşü mümkün olan bir talâkın iddeti içinde bulunması şarttır. Çünkü Ric'î talâkla iddet sona ermedikçe evlilik bağı devam eder.

Koca karısını temiz halinde ve mukarenette bulunmadan boşamalıdır.

Bir kimse karısını üç talâkla boşarsa, ikinci bir kere ona akit yapması helâl değildir.

Ancak boşanan kadın bir başkasıyla evlenir, onunla mukarenette bulunur, o kocasından da onun kendi iradesi ile boşaması veya ölmesi sonucu ayrıldıktan sonra iddetini tamamlayacak olursa yeni bir nikâh akdi yapabilir.

Bu şekilde ilk kocasına tekrar dönmüş, kocası da onun hakkında üç talâk hakkına yeniden sahip olmuş olur.

Âyet-i kerime'lerde şöyle buyurulmaktadır:

"Boşanma iki defadır." (Bakara: 229)

Erkek karısını ancak iki defa boşayabilir ve süresi içinde ona iki defa dönebilir. Karısını iki defa boşayan erkek, her boşamadan sonra üç hayızlık süre içinde karısına dönebilirse de, üçüncü boşamadan sonra tekrar dönmesi mümkün değildir.

"Bundan sonra kadını ya iyilikle tutmak ya da güzellikle salıvermek lâzımdır." (Bakara: 229)

Yani eşinizi bir ya da iki talâkla boşadığınızda, ya henüz iddeti içindeyken, aranızı düzeltmek ve ona iyilik yapmak niyetiyle onu geri almak, ya da bir zarar vermemek kaydıyla iddeti bitinceye kadar bekleyip böylece boşanmış olmasını sağlamak arasında serbestsiniz.

"Eğer erkek, karısını üçüncü bir defa daha boşarsa, bundan sonra kadın başka bir erkeğe nikâhlanmadıkça kendisine helâl olmaz." (Bakara: 230)

Artık nikâh yenileyemezler.

"Bu ikinci koca onu boşarsa, Allah'ın hudutları içinde duracakları takdirde tekrar birbirlerine dönmelerinde bir günah yoktur." (Bakara: 230)

Eğer eski karı ve koca tekrar birleşmelerinde, Allah'ın sınırlarını çiğnemeyeceklerine dâir bir ümit içinde iseler, ikisinin yeni bir akitle birbirine dönmelerinde, kendileri için bir mahsur yoktur.

Bu ilâhi bir müsaadedir. Elverir ki karı-koca hukukuna artık riâyet etsinler.

TALÂK ÇEŞİTLERİ VE BUNLARIN HÜKÜMLERİ

Talâk Çeşitleri:

Lâfızları bakımından "**Sarih**" ve "**Kinâyeli**" diye iki kısma ayrıldığı gibi, sarih ve kinâyenin her biri de dönüşü olup olmaması bakımından "**Ric'î**" ve "**Bâin**" diye ikiye ayrılır.

Sünnet-i seniyye'ye uygun olup olmaması bakımından "**Sünnî**" ve "**Bid'î**" diye ikiye ayrılır.

Derhal ve şarta bağlı olup olmaması bakımından "**Müneccez**" veya "**Muaccel**", "**Muallak**" ve "**İstikbâle izâfe etme**" diye kısımlara ayrılır.

Boşamada Kullanılan Tabirler:

İster Türkçe, ister başka dil ile, ister sözle, ister yazı ile, ister işaretle olsun, evlilik talâkla sona erer.

Sözle olanı ya "**Sarih**" yani açık olur, veya "**Kinâyeli**" yani kapalı olur.

1. Sarih olanlar:

Doğrudan doğruya boşamayı ifade eden sözlere dir.

Meselâ; "Sen boşsun.", "Boşanmışsın.", "Seni boşadım." gibi "Boşamak" kelimesinden türeyen bütün sözlere bunun gibidir. "Sen bana haramsın.", "Seni kendime haram ettim." gibi kocanın söylediği sözlere de böyledir. Her ne kadar bunlar kinâyeli sözlere ise de, halk arasında ekseriyetle boşanma için kullanıldığından, bu gibi ifadeler de bu hususta "Sarih" haline gelmiştir.

Talâk vermek için dilde ve örfte "Boşama" mânâsı taşıyan bir lâfzın kullanılması veya yazılması, ya da anlaşılır şekilde işaret edilmesi şart olduğu gibi; vasıflarını saymak, ismini söylemek veya işaret etmek suretiyle tayin ederek "Boşama"yı hanıma isnat etmek şarttır.

Meselâ "Karım boştur." veya işaret ederek "Şu boştur.", "Sen boşsun." ya da karısından bahsedilirken "O boştur." demesi gibi.

Hükmü:

Lâfız sarih olursa, meselâ koca karısına "Sen boşsun." dese, hiç niyete veya boşamayı gösterecek bir şeye ihtiyaç olmaksızın boşanma gerçekleşir. "Ben boşanmak istemiyordum." gibi iddialarına itibar edilmez. Çünkü talâkın ciddisi de ciddi, şakası da ciddidir.

2. Kinaye (kapalı) olanlar:

Bu, boşanmaya da başka şeye de yorumlanması mümkün olan ve halkın boşanmada alışmadığı ifade ile verilen talâktır.

Meselâ kocanın karısına "Babanın evine git.", "Git.", "Çık.", "Uzak ol.", "Sen benim karım değilsin.", "İddet bekle." gibi, esasen dilde boşama için konulmamış lâfızlarla verilen talâk kinayeli talâktır.

Kinayeli boşamada niyet esastır. Kalp niyeti veya hâl delâleti ile boşama kastedilirse, talâk meydana gelir.

Yalnız "Sen haramsın.", "Sen bana haramsın, ben sana haramım.", "Helâlim haram olsun." gibi haram sözüyle meydana gelen kinayeli sözlere, niyetsiz söylene bile geçerli olan bir talâktır.

Erkeğin karısına "Sen talâksın", "Sen bir talâkla boşsun." gibi söylediği sözlerin her biriyle bir Ric'î talâk husule gelir.

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh-e Irak'tan bir mektup gönderilmiş, bir erkek karısına "*Senin için boynundadır.*" derse bunun hükmünün ne olduğu, karısının boş olup olmayacağı sorulmuştu. O da oradaki memuruna "**O kimseye Hacc mevsiminde beni Mekke'de bulmasını emret!**" diye haber gönderdi.

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- tavaf yaparken o kimse gelip selâm verdi, kendisini tanıttı. "*Ben senin bulmanı emrettiğin kimseyim.*" dedi. Bunun üzerine Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- "**Ben sana şu Beyt-i Muazzama'nın Rabbi adına soruyorum. İpin boynundadır! derken ne kastettin?**" diye sordu. O kimse "*Sen bu mukaddes mekândan başka bir yerde yemin verseydin, sana doğruyu söylemezdim. Ben bununla boşanmayı kastetmiştim.*" cevabını verince Hazret-i Ömer -radiyallahu anh-:

"Bunun hükmü senin kastettiğin şeydir." buyurdu. (Muvatta. Talâk 5)

Koca sinirli olmadığı ve boşanmadan bahsedilmediği bir sırada kinayeli sözlerle verilen talâk hakkında, hangi kinayeli sözle olursa olsun, niyet bulunmadıkça "Boşamıştır." hükmü verilemez. Sinirli olmadığı fakat boşanmadan bahsedildiği bir sırada vermişse ve bunlar "İddetini say.", "Kesin ayrısın." gibi sözler ise, niyetine bakılmaksızın boşanma husule gelir. Amma "Git.", "Çık.", "Kalk." gibi sözlerde ise, niyeti sorulur.

Rükâne -radiyallahu anh- anlatıyor:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e 'Yâ Resulellah! Ben karımı kesinlikle boşadım.' dedim. 'Peki bununla ne kastettin?' diye sordu. 'Bir talâk kastettim.' dedim. 'Bununla bir talâk kastettiğin yemin eder misin?' dedi. Ben de 'Vallahî bununla bir talâk kastettim.' dedim.

Bunun üzerine:

"Bunun hükmü senin kastettiğin şeydir." buyurdu ve kadını ona geri verdi. (Ebu Dâvud: 2196)

Koca bununla iki veya üç talâka niyet ederse, hükmü niyete göredir.

3. Sarih ve kinâyeli olanların dışındaki boşama ifadeleri:

Yazı ile talâk: Koca bilinen mektuplar gibi kağıt üzerine karısının adını, adresini yazar. "Hanımım filâncaya." dedikten sonra "Sen boşsun." der ve açıkça boşamayı ifade ederse, bunun hükmü sarih olan lâfızlarla verilen talâkın hükmü gibidir. Niyetinde olmasa bile boşama meydana gelir.

Elçi ile talâk: Bu, kocanın uzakta bulunan karısına onu boşadığını bildirmek için bir kimseyi göndermek suretiyle yapılan boşama şeklidir. Elçi o kadına gider, durumu olduğu gibi tebliğ eder. Bunun hükmü de sarih sözlerle yapılan boşamanın hükmü gibidir, boşama vâki olur.

Karşılıklı istekle yeniden nikâhlanma olmadıkça evliliğe dönüş câiz olmaz.

Sünnet-i Seniyye'ye Uygunluğuna Göre Talâk:

Talâk, Sünnet-i seniyye'ye uygun olup olmaması açısından "**Sünnî**" ve "**Bid'i**" diye ikiye ayrılır.

1. Sünnet üzere boşama:

Boşama hususunda hissi ve acele karar vermemek, yanlışlığa ve huzursuzluğa düşmemek için Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz tarafından talâkta "**Sünnî**" boşama emredilmiştir.

a. Talâk-ı ahsen:

En güzel boşama tarzı demektir. Bu da hayızdan sonraki temizlik devresinde mukarenette bulunmadan bir Ric'î talâkla boşanan kadına, iddeti bitinceye kadar bir daha boşama yapılmamasıdır.

Zira bu telâfisi mümkün olduğu için daha az pişmanlık getiren ve kadına az zarar veren bir boşama şeklidir.

b. Talâk-ı hasen:

Güzel boşama tarzı mânâsına gelen bu talâkın üç şartı vardır:

Boşamanın kadının temiz olduğu zamanda olması.

Bu devrede mukarenette bulunmadan olması.

Yalnız bir Ric'î talâkla olması.

Bir temizlik devresinde şartlara uygun olarak meydana gelen bir ric'î talâktan sonra, istenirse yine öbür aydaki temizlik devresinde aynı şartlarla bir boşama yapılır. Sonraki ayın temizlik zamanında yine aynı şekilde boşama yapılabilir. Böylece ortalama üç aylık olan iddet zamanı içinde her ay birer ric'î talâk ile üç boşama tamamlanmış olur. İstenirse de bir-iki boşamadan sonra iddet içinde tekrar evliliğe dönülebilir.

2. Bid'at üzere boşama:

Sünnet-i seniyye'ye aykırı olarak yapılan boşamadır.

a. Kadını hayızlı iken boşamak.

b. Kadını temiz olduğu günlerde mukarenetten sonra bir defa boşamak.

c. Kadını bir temizlik günlerinde, bir defada veya ayrı ayrı zamanlarda birden fazla boşamak.

Kişi bu bid'atı işlerse boşama sahih ise de tahrimen mekruhtur, kişi günahkâr olur, gazab-ı ilâhîyi celbeder.

Dönüş İmkânı Olup Olmamasına Göre Talâk:

"Sarih" ve "Kinâye" talâktan her biri, dönüş imkânı olup olmaması açısından "**Ric'î**" ve "**Bâin**" olmak üzere iki kısma ayrılır.

A. Ric'î Talâk:

Fiilen evlenip karı-koca olduktan sonra erkeğin karısını sarih boşama sözleriyle boşamasıdır.

Meselâ; "Seni boşadım.", "Benden boş ol.", "Talâkın bana vâcip oldu." gibi sarîh boşama sözleriyle, boşama niyeti olmasa dahi bir "Ric'î talâk" meydana gelir. "Sen benim karım değilsin.", "Ben senin kocan değilim." gibi biraz kinâyeli talâk tabirleri boşama niyetiyle söylenirse, yine bir "Ric'î talâk" husule gelir.

Bu çeşit boşamadan sonra erkek yeni bir nikâh yapmaksızın ve mehir ödemeksizin, karısıyla iddeti içinde normal âile hayatına dönebilir. Burada kadının rızâsı aranmaz.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurur:

"Boşanma iki defadır. Bundan sonra kadını ya iyilikle tutmak ya da güzellikle salıvermek lâzımdır." (Bakara: 229)

Erkeğin kadına tekrar dönmesi ancak birinci ve ikinci talâktan sonra henüz iddet bitip "Bâin" olmadan yapıldığı takdirde câiz olur. İddet bitince "Ric'î" talâk "Bâin" olur. Bundan sonra ise koca ancak yeni bir nikâhla karısını geri alabilir.

Ric'î talâkta boşanmanın bir bedel karşılığı olmaması gerekir.

Ric'î talâkın hükmü:

a. Verilen talâk, kocanın sahip olduğu talâk sayısını eksiltir. Meselâ karısını bir Ric'î talâkla boşayan erkeğin geriye iki talâk hakkı kalır.

b. Koca hanımını bir talâkla boşadıktan sonra dönüş yapmadan iddet bitse, kadın kocasından kesin olarak ayrılır.

Karşılıklı istekle yeniden nikâhlanma olmadıkça evliliğe dönüş câiz olmaz.

c. Koca boşadığı hanımına iddet devam ettikçe dönebilir. Çünkü Ric'î talâk cinsî mukareneti haram kılmaz.

d. Kadın iddeti doluncaya kadar kocasının evinde ikametle mükelleftir.

e. Ric'î talâkla boşanan kadın, boşayanın karısı durumundadır. Ona ikinci bir talâk verebilir, zihar yapabilir. İlâ ve liân yapabilir.

f. O müddet içinde eşlerden birisi vefat etse diğeri ona varis olur.

B. Bâin Talâk:

Yeniden nikâh olmadıkça, iddet içinde dahi olsa evlilik hayatına dönülemeyen boşama şeklidir.

Bâin talâk iki çeşittir:

1. Beynûnet-i Suğrâ:

Kocanın boşadığı hanımına ancak yeni bir nikâhla ve mehir tesbit ederek dönebileceği talâktır.

Nikâhtan sonra birleşme meydana gelmeden boşamanın yapılması, birleşmeden sonra ayrılık ifade eden kinâye sözlerle veya şiddet ifade eden tabirlerle boşanmanın yapılması gerekir.

Meselâ "Sen bana haramsın, ben sana haramım.", "Kesin olarak boşsun." gibi mânâ ve maksatları açık olan ifadeler kadına karşı söylendiği takdirde, boşama niyetine ihtiyaç kalmadan Bâin talâk meydana gelir.

Fakat "Senden ayrıldım.", "Çek git.", "Kendine eş ara.", "Âilene katıl." gibi Bâin talâk gerektiren günlük hayatta çok kullanılan kinâye tabirler olmaksızın, boşama niyet ve gayesiyle söylenmezse, boşama husule gelmez.

Hükmü:

a. Derhal ayrılık meydana gelir. Nikâh kalkar. Yeniden nikâhlanmadıkça evliliği sürdürmek câiz değildir.

b. Bâin talâk iddetinde kadının kocasından örtünmesi, onun evinde iddet doldurması gerekir. Fakat o erkekle bir odada yalnız kalamaz.

c. Bu talâktan sonra eşlerden birisi ölse, diğeri onun vârisi olamaz.

2. Beynûnet-i Kübrâ (Talâk-ı selâse):

Talâkın üç olması demektir. Erkeğin karısını üç kere boşamaya hakkı vardır. Bir veya iki bâin talâkla boşanmış ise onunla iddet içinde veya iddetten sonra yeni bir nikâh yapmak suretiyle evlenebilir.

Bu üç talâk ister ayrı ayrı vererek tamamlansın, ister "Üç" sözünün sözle veya işaretle talâkla birlikte bulunması şeklinde olsun, ister bir mecliste veya çeşitli meclislerde talâkı üç defa tekrar etsin, talâk "Beynûnet-i Kübrâ" olur.

Meselâ "Sen üç talâkla boşsun." demesi veya "Sen boşsun." deyip üç parmağı ile işaret etmesi gibi.

"Boşsun, boşsun, boşsun." demesi halinde üç talâk vâki olur. Ancak ikinci ve üçüncü "Boşsun." kelimeleriyle birinciyi kuvvetlendirmek istemişse, o takdirde sadece bir talâk vâki olur.

Üç talâk husule gelirse artık bir daha boşama hakkı kalmaz. Koca boşadığı karısı ile, onun ancak başka bir koca ile sahih bir nikâhla evlenip gerçek zifaf olduktan, ikinci kocasından da ölüm veya başka şekilde ayrılıp iddetini tamamladıktan sonra evlenebilir. Buna "Şer'î tahlil" veya "Hülle" denir.

Allah-u Teâlâ bu hususta Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Eğer erkek, karısını üçüncü bir defa daha boşarsa, bundan sonra kadın başka bir erkeğe nikâhlanmadıkça kendisine helâl olmaz." (Bakara: 230)

Aralarında üç boşama meydana gelmiş olan erkekle kadının samimi bir âile kurmaları, normal olarak ihtimal dahilinde değildir. Aralarında az da olsa bir cazibe bulunsaydı, bir-iki boşama ile yetinilir, durumun düzelmesine kadar beklenebilirdi.

Erkek ikinci defa karısına döndükten sonra, ya ölüncüye kadar evliliğini iyi bir şekilde devam ettirmek veya üçüncü defa karısını boşamışsa onu güzellikle salıvermek zorundadır.

Birinci ve ikinci boşama birer deneme dersidir. Bu denemeler yapıldıktan sonra üçüncü defa boşanmaya lüzum gören ve Allah-u Teâlâ'nın bahsettiği bu tecrübe dersinden faydalanmayı hiç de takdir etmeyen bir erkekle o kadın arasında ciddi bir âile hayatı olacağına ihtimal verilemez. Fakat o kadının elden çıkıp başkasının yatağına girmesi gibi acı bir ayrılıktan sonra bile, ruhların derinliklerinde önce hissedemedikleri bir evlenme ilgisi bulunduğunu takdir ederlerse, o zaman bunun ciddiyetine inanılabilir.

Daha önce karısını iki defa boşayan bir koca, onu üçüncü defa boşamaktan korkar ve boşamayı bir tehdit vasıtası olarak kullanmaktan vazgeçer.

Âyet-i kerime'nin devamında şöyle buyuruyor:

"Bu ikinci koca onu boşarsa, Allah'ın hudutları içinde duracaklarına inandıkları takdirde tekrar birbirlerine dönmelerinde bir günah yoktur." (Bakara: 230)

Ancak şu şartla ki, kadın ilk kocasından üçüncü talâkla ayrıldıktan sonra başka bir adamla evlenir ve bu adam da herhangi bir sebeple onu boşarsa, işte o zaman kadın ilk kocasına helâl olur ve onunla tekrar evlenebilir.

Burada şu şarta işaret etmek gerekir ki, kadın ilk kocasından ayrıldıktan sonra ikinci şahıs ile gerçek bir evlilik yapması, evliliğin tabii bir neticesi olan karı-koca münasebetlerinin fiilen gerçekleşmesi lâzımdır.

Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- vâlidemizden rivayet edildiğine göre, Rifâa -radiyallahu anh- ın karısı Resulullah Aleyhisselâm'a gelerek "Ben Rifâa'nın yanındaydım, beni üç talâkla boşadı ve boşamayı kesinleştirdi. Ben de Abdurrahman bin Zübeyr ile evlendim. Fakat onun tenasül uzvu, şu elbisenin saçığı gibi gevşek." dedi.

Resulullah Aleyhisselâm tebessüm ederek:

"Belki sen eski kocan Rifâa'ya dönmek istiyorsun. Hayır, sen Abdurrahman'ın balcağını, o da senin balcağını tatmadıkça (yani birbirinizle mukarenette bulunup onun tadını almadıkça) Rifâa'ya dönemezsin." buyurdu. (Buhari-Müslim)

Üç talâkla boşanmış kadının tekrar kocasına dönmesini sağlayan nikâhın, sahih ve bizzat arzulanan samimi bir evlilik için olması gerekir. Bunun içindir ki, her kim kendisini ilk kocasına helâl kılmak için bir adamla evlenirse, bu evlilik geçerli olmadığı gibi, ikinci koca bu kadını boşadığı zaman kadın ilk kocasına helâl olmaz. Böyle bir nikâh, nikâh değil zinâdır. Böyle bir oyuna başvuranlar Allah-u Teâlâ'nın lânetine müstehak olur. Ancak bu lânet sadece haram olan bu sahtekârlığa başvurmak değil, fakat aynı zamanda bu haramın ikinci bir harama basamak yapılmasından ve haram üzerine haram işlenmesindedir. Çünkü kadının eski kocasına dönebilmesi için başka bir erkekle sahte nikâhla evlenmesi ve sahte nikâha başvurması haramdır. Bu haramı meşrulaştıranlar, bu yüzden Allah-u Teâlâ'nın lânetine müstehak olurlar.

Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ-dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hülle yapana da yaptırana da lânet etmiştir." (İbn-î Mâce: 1934)

Bir kimseyi lânetlemek, onu Allah-u Teâlâ'nın rahmetinden ve hayırdan uzaklaştırmasını dilemek demektir.

Ukbe bin Âmir -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bir gün:

"Ben size kiralık tekeyi bildireyim mi?" buyurdu.

"Bildir yâ Resulellah?" dediler.

"O, hülle yapan kimsedir. Allah hülle yapana da yaptırana da lânet etsin." buyurdu. (İbn-î Mâce: 1936)

Çünkü nikâh ebedî bir müddetle yapılır. Üç günlük, beş günlük, bir yıllık gibi bir müddetle yapılan nikâh çok çirkin bir haysiyetsizliktir. Kadının eski kocasına helâl olmasına imkân sağlamak için, bir adamın kendi nefsinin kiraya vermesi demektir.

Bakara sûre-i şerifinin 230. Âyet-i kerime'sinin devamında şöyle buyuruluyor:

"Bunlar anlayan bir topluluk için Allah'ın açıkladığı hudutlardır." (Bakara: 230)

İşte Allah-u Teâlâ'nın şer'î hükümleri bunlardır. Yapılan açıklamaları gereğince anlayan bir topluluğa bunları açıklamaktadır.

C. Müneccez (Muaccel) Talâk:

Bir kişinin karısına "Seni boşadım." demek suretiyle derhal boşamak isteyerek yapılan boşamadır. "Boş" sözünün ağızdan çıkmasıyla talâk hemen gerçekleşir, neticeleri husule gelir.

D. Muzaf Talâk:

Gerçekleşmesi ilerideki bir zamana bırakılan talâktir. Meselâ karısına "Yarın boşsun." veya "Filân ayın filân gününde boşsun." dese, o gün gelince talâk vâki olur.

E. Muallâk Talâk:

Bu talâk "İse", "Zaman", "Şayet" gibi talik, yani şart edatlarını kullanarak talâkın meydana gelmesini ileride bir işin olmasına bağlamaktır.

Meselâ kişi karısına "Filânın evine girersen boşsun.", "Memleketine gidersen boşsun.", "Evden benden izinsiz çıkarsan boşsun." demesi gibi.

Buna mecâzi yemin denilir.

Eğer şart olması da olmaması da imkân dahilinde olan ihtiyârî bir iş ise, bu ya kocanın fiillerinden, ya hanımın fiillerinden ya da üçüncü bir şahsın fiillerinden olur.

Kocadan olanlar: Meselâ "Filânla konuşursam karım boş olsun!" demesi gibi sözlerdir. Onunla konuşmadıkça talâk husule gelmez.

Hanımdan olanlar: Meselâ kocanın karısına "Filânın evine gidersen boşsun!" demesi gibi. O eve girmedikçe boş olmaz.

Üçüncü bir şahıstan olana misal: Kocanın karısına "Kardeşin o işi yaparsa sen boşsun!" demesi gibi.

Bir şarta bağlı olarak yapılan boşamalarda, şart bulunduğu zaman talâk gerçekleşir.

Kur'an-ı Kerim'de Talâk:

Kur'an-ı kerim'de hususiyetle "Talâk" sûresi mevcuttur. Allah-u Teâlâ bu sure-i şerif'te, Bakara sure-i şerif'inde açıklanmamış bazı haller ile ilgili âileyi ilgilendiren, boşanmanın dışındaki bazı hallere âit hükümleri açıklamaktadır.

Allah-u Teâlâ ümmetini hayra götüren, hidayete erdiren seçkin Peygamber'ine tâzim ve aynı zamanda ümmet-i muhteremesini uyandırmak ve öğretmek için hitap ederek şöyle buyurur:

"Ey peygamber! Kadınları boşadığınız zaman, onları iddetleri içinde (iddetlerini gözeterek) boşayın." (Talâk: 1)

Burada önce Resulullah Aleyhisselâm'a nidâ ile başlaması, beyan edilecek boşama tarzının onun şeriatına âit Allah-u Teâlâ tarafından gönderilen yeni bir hüküm olması hasebiyle duyurma ve tenbih ifade etmekte, aynı zamanda konunun önemini daha da artırmaktadır.

Ay halindeyken kadın boşanmayacağı gibi, kendisine mukarenette bulunduğu temizlik halinde de boşanmaz. Bir müslüman, karısından ayrılmayı arzu derse, ayrılacağı zamanı seçmesi lâzımdır. Kadın ay halinden temizlendikten sonra, onunla hiç mukarenette bulunmadan boşanmalıdır.

En güzel ve sünnet olan şekil budur.

Bu ise iddetin en kısa zamanda başlaması, mukarenet sonucu gebelik meydana gelmemesi ve kocasının tam bir idrak ve düşünüş halinde ve aklını kullanarak boşaması içindir. Kadının hayız anında boşanması yasaklanmıştır ki, iddet zamanı uzayıp da kadın zarar görmesin.

Âdet günlerinde kadın boşamak haram olduğu gibi, temiz halde iken mukarenette bulunduktan sonra boşamak da mekruhtur.

Abdullah bin Ömer -radiyallahu anhümâ-dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- zamanında karımı hayız halinde boşadım. Bunun üzerine babam Ömer -radiyallahu anh- durumu Resulullah Aleyhisselâm'a anlatmış da şöyle buyurmuştur:

"Ona emret de karısına dönsün. Sonra onu temizlenip başka bir hayız görünceye kadar terk etsin. Kadın temizlendiği vakit ya ona mukarenette bulunmadan boşasın, yahut nikâhında tutsun. Çünkü kadınların kendisi için boşanmasını emrettiği iddet budur." (Müslim: 1471)

Âyet-i kerime bu müddetin nazarı dikkate alınmasını, rastgele boşama yapılmamasını emretmiş olmaktadır.

"Ve iddeti sayın." (Talâk: 1)

Evlilik iddet süresinin bitimiyle sona erdiği için, boşama zamanını iyi belirleyip iddet günlerini tesbit etmek lâzımdır.

"Rabbiniz olan Allah'tan korkun." (Talâk: 1)

O'nun emir ve nehiyelerine aykırı hareket etmekten, hükümlerine uymamaktan sakının. Gerek boşamada gerekse iddette kadınları zarara sokmaya kalkışmayın.

"Onları evlerinden çıkarmayın." (Talâk: 1)

Kocasından ayrılan bir kadın iddetini kocasının evinde beklemelidir. İddet süresi içerisinde koca üzerinde mesken hakkı vardır. Kocanın onu çıkarmaya hakkı yoktur. Kadının da çıkması câiz değildir.

"Kendileri de çıkmasınlar." (Talâk: 1)

Kocasını izin vermiş olsa bile bir zaruret olmadıkça çıkmaları haramdır, çıkarsa günah işlemiş olur. Bu yasak soyu ve kadını korumak içindir.

"Apaçık bir hayâsızlık yapmaları hali müstesna." (Talâk: 1)

Geçimsizlik, serkeşlik ve dikbaşlılık yapıp da ihtiyaçları yok iken çıkıp gitmeleridir ki bu durumda fâhiş bir terbiyesizlik yapmış olurlar.

Çıkıp giderlerse iddet hakkından kurtulmuş olmazlarsa da, ev nafaka hakları düşer.

Kötü bir fiilde bulunurlarsa, o zaman kocasının evinde durması zor olduğundan çıkarılması câizdir.

"Bu hükümler Allah'ın hudududur." (Talâk: 1)

Kendilerine muhalefet edilmemesi icabeden ilâhî hükümlerdir. Bu hükümlere uymak ve haddi aşmaktan korkmak gerekir.

"Kim Allah'ın hududlarını aşarsa, kendine yazık etmiş olur." (Talâk: 1)

Allah-u Teâlâ, yolunda gidenlerin kurtuluşu için emir ve yasaklarla bir takım sınırlar çizmiştir. O sınırları geçtikleri zaman hak yoldan çıkarlar ve karanlıklara saparlar. Bu ise nefislere karşı en büyük zulümdür ve bu yüzden cehennem azabını hak etmiş olurlar.

İnsanlar Allah-u Teâlâ'nın hükümlerindeki hikmetleri gereğince bilemezler. O sayılacak iddet içinde Allah-u Teâlâ kişinin kalbinden karısına karşı nefreti çıkarabileceğini, tekrar karısı ile beraber yaşamayı arzu edebileceğini düşünemezler.

Eğer o kimse Allah-u Teâlâ'nın Kitab-ı kerim'inde gösterdiği yola uyarak karısına böyle bir mühlet tanırsa, Allah-u Teâlâ onun arzu ettiğini irade buyurur.

Nitekim Âyet-i kerime'nin sonunda şöyle buyuruluyor:

"Sen bilmezsin, belki de Allah bunun ardından bir durum peyda ediverir." (Talâk: 1)

İddet süresi boyunca boşanan kadının, kocasının evinde kalmasının hikmeti; kocasının onu boşamaktan dolayı pişmanlık duyması, Allah-u Teâlâ'nın onun kalbinde ona dönmek arzusunun halketmesi dolayısıyladır. Şüphesiz ki kalpler Allah-u Teâlâ'nın iki parmağı arasındadır, onları dilediği tarafa çevirir.

Onun içindir ki herhangi bir sebeple karısını boşayacak olan kimse öfkeyle her şeyi kesip atıvermemeli, ilerisini de hesaba katmalı, Allah-u Teâlâ'nın bu emir ve nehiylerle tayin ettiği hududu aşmamalı, önce iddetini gözeterek temiz bir halde talâk vermeli ve iddeti saymalıdır. Şayet ayrılmak gerekirse bununla hem maksat hasıl olur, hem de bir tecrübeye imkân bırakarak düşünüp uyanmaya ve pişmanlık duyulursa geri dönmeye fırsat tanınmış olur.

Öyleyse en iyisi işi Allah-u Teâlâ'ya havale etmek, O'na bağlanmak, O'nun takvâsını gözetmektir.

•

Âyet-i kerime üç talâkın bir çırpıda verilmesinin mekruh olduğuna işaret etmektedir. Çünkü üç talâktan sonra dönmek mümkün değildir. Üç talâk vermek şeytana yardım, öyle yapmamak ise ona karşı çıkmaktır.

Nitekim Câbir -radiyallahu anh- den rivâyet edilen bir Hadis-i şerif'lerinde Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

"Şeytan tahtını deniz üzerine koyar. Sonra çetelerini gönderir. Şeytanın katında ona derece itibariyle en yakın olanı, en büyük fitne çıkarandır."

Bunlardan birisi gelerek 'Şöyle şöyle yaptım!' der. Buna karşılık şeytan 'Sen bir şey yapmamışsın.' der. Sonra bir başkası gelip 'Onu karısıyla birbirinden ayırmadan bırakmadım.' der. Şeytan onu kendisine yaklaştırır ve 'Sen en iyisin!' karşılığını verir." (Müslim: 2813)

.

İddet süresi sona doğru yaklaşınca, daha önce belirtilen müddet miktarı içerisinde yani iddeti son bulmadan önce koca boşandığı karısını geri alabilme ve talâktan dönebilme yetkisine sahiptir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"İddet sürelerini doldurduklarında, onları güzellikle tutun." (Talâk: 2)

Bu şart geri dönüşün sonu, ayrılığın başlangıcı olan zamanı göstermek içindir. Binaenaleyh iddet müddeti içinde kocanın her zaman dönme hakkı vardır. Fakat iddet bitince tercih hakkı ortadan kalkar, ayrılık gerekir. Kadının izniyle nikâh tazelenmedikçe birleşme mümkün olmaz.

"Veya onlardan güzellikle ayrılın." (Talâk: 2)

Tutmayı ya da salıvermeyi tercih etseniz de bunları iyilikle yapmalısınız. Ayrılacaksanız güzellikle ayrılın. İddetini lüzumsuz yere, sırf ona eziyet vermek için uzatmayın. Gücünüz yetiyorsa, boşanma nedeniyle ona bir şeyler verin.

"İçinizden adalet sahibi iki kişiyi de şahit tutun." (Talâk: 2)

Şüpheyi ortadan kaldırmak için, karı-koca ayrılışlar da geri kalsalar da şahitlerin şهادeti gerekir. Herkes boşanma haberini duyabilir, fakat tekrar birleşme haberini duyamaz.

Şahit tutma emri teşvik içindir. İhtilâfa kapı açılmaması için hikmetli bir tavsiyedir.

"Şahitliği Allah için yapın." (Talâk: 2)

Çünkü şahitlik edilmesini Allah-u Teâlâ buyurmaktadır. Şahitlere düşen de hiçbir şeyi gizlemeyerek, sırf Allah rızâsı için şهادet etmektir. Şahit, şahitliğini gizlerse hıyanet etmiş olur.

İşte bunlar Allah-u Teâlâ'nın emridir, her müminin bu emirlere boyun eğmesi lâzımdır.

"İşte bu, Allah'a ve ahiret gününe inananlara verilen öğüttür." (Talâk: 2)

Çünkü bunlara riâyet edip faydalanacak olanlar, Allah'a ve âhiret gününe imanı olan kimselerdir.

İman kabiliyeti kalmamış, gönülleri kararmış ve mühürlenmiş olanlar ne Allah'tan korkar, ne ahireti sayar, ne de nasihat dinlerler, onlar kendi nefislerinin hevâsına dalarlar.

"Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder, sıkıntıdan kurtarır." (Talâk: 2)

Dünya ve ahirette her türlü üzüntüden çıkacak bir yol bahşeder. Düştüğü darlıktan ve âile yüzünden çekmekte olduğu sıkıntılardan kurtulacağı bir çare gösterir.

"Ona hayaline gelmeyecek yerlerden rızık verir." (Talâk: 3)

Boşayan da boşanan da Allah'tan korktuğu takdirde, Allah-u Teâlâ ona bir çare yaratır ve ummadığı yerden nasibini verir.

"Kim Allah'a tevekkül ederse, Allah ona yeter." (Talâk: 3)

Sebeplere dayanma sınırlı, Allah'a güvenme ise sınırsızdır. Kuvvet ve emniyet sebeplere dayanmakla değil, ancak ve ancak Allah-u Teâlâ'ya güvenmeklemdir. Şu kadar var ki sebeplere sarılmak tevekküle mâni değildir, çünkü bu husus emr-i ilâhidir.

Bu durumda neticeye kolayca varılır, işler kolayca hal imkanı bulur ve kişi kolaylıklar içinde ömrünü huzurlu olarak devam ettirir.

Tevekkül edenin muradı, Allah-u Teâlâ'nın irade ve rızâsına teslim olmaktan ibaret olursa, Allah-u Teâlâ onun mükâfâtını büyütür.

"Şüphesiz ki Allah emrini yerine getirendir." (Talâk: 3)

Hiçbir güç ve kuvvet Allah-u Teâlâ'nın emrini yerine getirmesine mâni olamaz. Hükümünü istediği gibi yürütür.

"Allah her şey için bir ölçü tayin etmiştir." (Talâk: 3)

Ondan önce de meydana gelmez, sonraya da kalmaz. Hiçbir şey tesadüf ve başıboş değildir.

HUL' **(BEDEL KARŞILIĞINDA BOŞAMA)**

Mahiyeti:

"Çıkarmak ve gidermek" mânâsına gelen Hul'; "kadının bir bedel karşılığında evlilik bağından kurtulması" demektir. Muhâlea kelimesi de aynı mânâda kullanılır.

Karı-koca geçinemez ve Allah-u Teâlâ'nın emirlerini yerine getirmekten korkarlarsa, kadının kabul etmesi şartıyla ve bir bedel karşılığı ile kocasından ayrılmasına ruhsat vardır.

Meşru Oluşu:

Hul' Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye ile sabittir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"Eğer siz de karı ve kocanın Allah'ın sınırlarında duramayacaklarından endişe ederseniz kadının fide vermesinde her ikisine de bir vebal yoktur." (Bakara: 229)

Karı-koca arasında bulunan sevgi ve saygının, sadâkat ve ünsiyetin yerini nefret ve kin alırsa, erkeğin âile reisi olarak evinin işlerini ihmal etmesinden korkulabilir. Aynı şekilde kadının da nefreti dolayısıyla kocasına kötü davranmasından veya ona hıyanetlik etmesinden endişe duyulabilir. Bütün bunlar Allah-u Teâlâ'nın hoşnut olmadığı davranışlardır. Gerek erkek ve gerekse kadın bu çeşit davranışlarla Allah-u Teâlâ'nın koymuş olduğu sınırı aşmış, evlilik hakkındaki hükümlerine riâyet etmemiş olurlar.

İşte bu durumlarda Allah-u Teâlâ'nın hududunu aşmaktan korkan erkek kadar kadın da korkabilir ve kocasından kendisini boşamasını isteyebilir. Hatta boşaması için erkeğe fidyeye verebilir, mehr-i muacceleli geri verir, mehr-i müecceleli vazgeçebilir.

Karı ile koca arasında böyle bir anlaşma olursa yaptıkları bu anlaşmadan dolayı üzerlerine herhangi bir günah yoktur.

Diğer Âyet-i kerime'lerde ise şöyle buyruluyor:

"Bununla beraber eğer mehirlerinin bir kısmını kendiliklerinden gönül hoşluğu ile size başışarlarsa, onu afiyetle yiyin." (Nisâ: 4)

"Aralarında sulh yapmalarında onlara bir günah yoktur." (Nisâ: 128)

Sünnet-i seniyye'den delili ise; Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ- nın rivâyet ettiği Hadis-i şerif'tir.

Cemile binti Selül -radiyallahu anhâ- Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-in huzuruna gelerek:

"Yâ Resulellah! Allah'a yemin ederim ki, ben kocam Sâbit bin Kays'ın dinine bağlılığını da ahlâkının güzelliğini de tenkit etmiyorum. Lâkin onun yanında kalırsam küfrü mucib bir duruma düşmekten korkuyorum. Ondan o kadar tiksiniyorum ki tahammül edemiyorum." dedi.

Bunun üzerine Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- ona **"Sâbit'in vaktiyle mehir olarak sana verdiği bostanını kendisine geri verir misin?"** diye sordu. Kadın *"Evet veririm."* deyince Sâbit -radiyallahu anh-e:

"Bahçeyi al ve onu bir talâkla boşa." buyurdu. (Buhârî. Talâk 12 - İbn-i Mâce: 2056)

Kadının bu ifadesi, imana girdikten sonra tekrar küfre düşmesine sebep olabilecek ciddi bir nefret halinin ifadesidir. Böyle bir söz söylemenin haram olduğunu bildiği halde, şiddetli nefretin kendisini böyle bir duruma düşürmesinden korkuyordu.

İslâm'da ilk vâki olan **hul'** budur.

Görüldüğü üzere İslâm sırf erkeğe âit olan talâk hakkına paralel olarak, evlilikten kurtuluş için bu yolu meşru kılmıştır. Böylece kadın fidye vererek bu evlilikten kurtulmuş olur.

Şartları:

Kocanın talâk verme ehliyetine sahip olması gerekir. Bu da akıllı ve bâliğ olmasıyla mümkündür.

Hul'un koca veya vekilin dışında hiç kimse tarafından yapılması sahih olmaz. Eşlerden her ikisinin veya birinin hul' hususunda vekâlet vermesi geçerlidir.

Hul' bedeli vekilden istenmez. Ancak "Kadın ödemezse ben öderim." diyerek kefil olmuşsa ondan istenir, o da bu bedeli kadından alır.

Kadının üzerinde sahih bir nikâh akdi bulunması şarttır. İster zifafa bulunmuş olsun, ister olmasın, isterse Ric'î talâkla boşanmış iddet halinde bulunsun hüküm aynıdır.

Hul' bedelinin mehir olabilecek bir mal olması lâzımdır. Şer'an mal sayılan ve elde edilebilen bir mal olması; tayin edilmiş olsun veya olmasın, hul' vaktinde mevcut olması veya kıymeti mal ile değerlendirilebilen bir menfaat olması demektir.

Hükmü:

Kadın Hul' isterse kocasının bunu kabul etmesi Sünnet-i seniyye'dir. Şu kadar var ki, meyil ve muhabbeti varsa, kadının sabredip fidyeye verme yoluna gitmemesi müstehaptır. Âilede durumu normal ise kadının hul' istemesi mekruhtur.

Geçimsizlik koca tarafından geliyorsa hul' yoluyla yapacağı boşamada kadından bir şey alması harama yakın mekruhtur.

Geçimsizlik kadın tarafından ise, kocası hul' fidyesi olarak mehir miktarını geçmeyecek meblağı alabilir. Kadına verdiği mehir bedelinden fazla olursa mekruhtur. Bununla beraber aldığı mal ona helâldir.

Karı-koca hul' yaparlarsa bununla bir "Bâin talâk" gerçekleşir. Şayet bu talâk bâin olmasaydı erkek dönebilir, kadın yine onun hakimiyetine girmiş olurdu.

Hul' sebebiyle eşlerden her birinin hakkı olarak diğerinin zimmetinde bulunan ve evliğı ilgilendiren bütün haklar düşer. Fakat eşlerden birinin diğeri üzerindeki haklardan veya boçlardan olup da ödünç ve emanet gibi evlilikle ilgili haklar Hul' ile düşmez. Aynı şekilde iddet nafakası da anlaşmada düşürüleceğı açıkça zikredilmedikçe düşmez.

Hak ve Menfaatler Karşılığında Hul' Yapmak:

Hul' bedelinin nakit para ve mal ile değerlendirilen bir menfaat olması geçerlidir.

Meselâ belli bir müddet evde oturmak, çocuğı emzirmek, bakımını ve yetiştirilmesini üzerine almak, iddet nafakasından vazgeçmek gibi.

MAHKEME KARARIYLA EVLİLİĞE SON VERİLMESİ

Fesih ve Talâk:

Talâk evliliğıe son vermek, fesih ise evlilik akdinin devamına engel olmak demektir. Talâk kocanın isteğı ile olur, ayırma ise talâk veya hul' gibi isteğıe bağılı yollar bir fayda vermediğı zaman kadının boşanmasına imkân sağlamak için hâkimin hükmü ile gerçekleşir.

Mahkemenin ayırması talâk da olabilir, nikâh akdini yok sayan bir fesih de olabilir.

Özür ve Hastalık Sebebiyle Ayrılma:

Özürler; birleşmeye mâni cinsî özürler, birleşmeye mâni olmayan fakat evliliğı sürdürmeyi mümkün kılmayacak şekilde tiksinti veren, nefret doğuran özür ve hastalıklardır.

Kadının tenasül uzvunda bulunan ve cinsî mukarenete mani olan özür ayrılma sebebi olduğu gibi, erkeğin tenasül uzvunun cinsî birleşmeyi yapamayacak şekilde kesik veya yok denecek kadar küçük olması, ya da iktidarsız olması da boşanma sebebidir.

Zira bunlar giderilme imkânı olmayan özürlerdir. Zararları devamlıdır. Bu özürler oldukça evliliğin asıl gayesi olan nesil yetiştirme ve haram yollara düşmeme gerçekleşmez. Bunun için de eşlerin ayrılmaları zaruridir.

Hastalık ise iki tarafta da nefret doğuran cüzzam, çiçek, frengi, büyük ve küçük abdestini tutamama, akıl noksanlığı... gibi şeylerdir.

Bu özür ve hastalıkların bazıları karı-kocadan birini rahatsız eder, bazıları da tiksinti verir.

Özür sebebiyle boşanma isteği sadece kadının hakkıdır. Çünkü kocanın boşamak suretiyle kendisine gelen zararı kaldırması mümkündür. Kadının ise kendisine boşama isteği hakkının verilmesi dışında bu zararı gidermesi mümkün değildir. Çünkü kadın normal durumlarda boşama hakkına sahip değildir.

Özür sebebiyle boşanmada hak sahibinin dâvâ açmış olması ve mahkeme kararının bulunması şarttır.

Nikâhtan önce bu kusurlar bilindiği halde nikâha rızâ gösterilmişse, boşanma isteği kabul edilmez. Nikâhtan sonra farkına varılmışsa boşanma isteğinde bulunabilir.

Hastalık sebebiyle ayrılmada, durum hâkime arzedildiğinde hastalığın iyi olacağına kanaat getirilirse ayrılma isteği bir yıl ertelenir.

Bu çeşit boşanma isteği talâk değil bir fesihtir. Dolayısıyla boşanma bir "Bâin" talâk hükmündedir.

Erkekteki tenâsül uzvuna âit özürler sebebiyle ayrılma, zifaktan veya halvetten önce ise kadın mehirin yarısını alır. Çünkü ayrılık koca yüzünden olmuştur. Ayrılma zifaktan veya halvetten sonra ise; eğer koca birleşmede bulunamadığını ikrar ederse kadın mehirin tamamını alır ve kadına iddet vâcib olur. Bundan sonra kadın onun durumunu bilerek onunla evlenirse kadının ayrılma hakkı yoktur.

İlâ Sebebiyle Ayrılma:

Yemin mânâsına gelen "İlâ"; kocanın karısına İlâ süresi olan dört ayda mukarenette bulunmamak üzere yemin etmesidir.

Bu yemin:

"Vallahi ben sana yaklaşmayacağım.", "Seninle cinsî mukarenette bulunmayacağım." gibi yemin olabilecek her söz ya da "Vallahi ben dört ay veya daha fazla sana yaklaşmayacağım." gibi sözlerdir.

Kişinin bir müddet hanımına yaklaşmamaya yemin etmesi İlâ'nın rüknüdür.

Dört ay bitmeden hanımına dönerse yeminini bozmuş sayılır.

İlâ yemininin bir dünyevî bir de uhrevî hükmü vardır.

Uhrevî hükmü; hanımına dönmezse günahkâr olur. Çünkü ilâ harama yakın mekruhtur.

Dünyevî hükmü ise; İlâ'ya bağlı iki hüküm vardır. Yeminden dönme ve yemine sadık kalma.

Yeminden dönmenin hükmü:

Koca yeminden dönerse ya kefâret veya ne üzerine yemin yapmışsa o şey lâzım gelir. Yemin edilen şeyin değişmesiyle yeminden dönmenin hükmü de değişir. Meselâ Allah-u Teâlâ'nın ismiyle veya yemin edilebilen sıfatlarından bir sıfat ile yemin etmişse "Vallahi sana yaklaşmayacağım." demişse, diğer yeminlerde olduğu gibi üzerine yemin kefâreti vâcip olur.

Yemin kefâreti, ya bir gün on fakiri doyurmak veya onları giydirmektir. Kişi fakir olursa üç gün peşpeşe oruç tutması vâcip olur.

İlâ'nın şartları:

- a. Kadının, İlâ'nın yapıldığı sırada hükmen de olsa, İlâ yapanın hanımı bulunması lâzımdır.
- b. Kocanın boşama ehliyetine sahip olması lazımdır.
- c. İlâ'yı bir mekân ile kayıtlı bulunmaması lazımdır. Çünkü başka yerlerde de yaklaşması mümkün olur.
- d. Hanımına yaklaşmasını bir şarta bağlamaması gerekir. Çünkü başka bir şey gerekmeden yalnız hanımına yaklaşması mümkündür.
- e. Yasağın sadece cinsî mukarenetten olması lâzımdır.
- f. Mukareneti terk etmesi o kararlaştırılan müddet içinde olmalıdır ki, o da dört aydır.

İlâ yemininin tanzimi ve hükmü hakkında Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Kadınlarına yaklaşmamaya yemin edenlerin dört ay beklemeleri gerekir." (Bakara: 226)

Erkeğin karısına yaklaşmamak üzere yemin etmesi, Âyet-i kerime'de geçen **"Yu'lüne"** kelimesiyle ifade edildiği için bu hadise "İlâ" adıyla tanınmıştır.

Bu dört ayın İlâ'da sınır kabul edilmesi, mukarenette bulunmak veya bulunmamak açısından, kadına zarar verip vermemenin sınırı da kabul edilmiştir.

Erkeğin karısına yaklaşmamak üzere yemin etmesi, yani İlâ'da bulunması boşama yollarından birisidir. Âyet-i kerime'de belirtildiği üzere boşanmanın gerçekleşmesi için, erkeğin yemininden dönmeksizin dört ay geçmesi gerekir.

Allah-u Teâlâ onlara bu zaman içinde düşünüp taşınma fırsatı tanımıştır. Eğer koca bu zarar verme işini terketmede bir yarar görürse, hemen yerine getirir, ayrılımlarında yarar görürse ayrılır.

İlâ yapan koca, hanımını İlâ müddeti içinde boşarsa İlâ'nın hükmü düşer ve geriye yemin kalır.

Dört ay geçtikten sonra boşanma "Bâin" talâkla vâki olur.

Bazı erkekler kadını oyalamak veya boşlukta bırakarak eziyet vermek için, onunla evlilik hayatı yaşamak istemez. Karısının başka bir eş bularak hayatını yenilememesi için nikâh bağıni çözmekten kaçınır. İslâm bu gibi durumları önlemek için İlâ'ya dört ayı geçmemek üzere sınır koymuştur.

Abdullah bin Ömer -radiyallahu anhümâ- Allah-u Teâlâ'nın isimlendirdiği İlâ hususunda şöyle söylemiştir:

"Süre tamamlandıktan sonra bu kimseye karısı helâl olmaz. Yâ iyilikle evlilik hayatını devam ettirir veya boşama yoluna gider. Bu ikisinden birini yapmayı İlâ'ya devam etmek haramdır." (Buhârî)

Âyet-i kerime'nin devamında şöyle buyruluyor:

"Eğer o süre içinde kadınlarına dönerlerse, şüphesiz ki Allah çok bağışlayan, merhamet edendir." (Bakara: 226)

Erkeğin kefâret vererek İlâ yemininden dönmesi, karısına rahmet ve şefkatle yaklaşması ve yıkılmak üzere olan yuvayı yıkılmaktan kurtarması, yemininde ısrar etmesinden hayırlıdır.

İlâ'dan dönmek; **sözle** ve **fiille** olmak üzere iki şekilde olur.

Fiili olanı, hanımı ile malum şekilde mukarenette bulunmasıdır. Sözle olanı ise hanımına "Sana döndüm." gibi sözlerdir.

Sözle dönüşün geçerli olması için mukarenetten âciz olması, İlâ süresi bitinceye kadar bu âcizliğin devam etmesi ve sözle dönüş yaptığı zaman nikâh mülkiyetinin mevcut olması lazımdır.

"Eğer boşanmaya karar verirlerse (ayrılırlar). Şüphesiz ki Allah işitendir, bilendir." (Bakara: 227)

Karı ile koca ancak bu dört ay içinde tekrar birleşebilir. Koca bu süre içinde eşi ile mukarenette bulunursa hayırlı bir iş yapmış olur. Ancak yeminini bozduğu için kefareti vermesi gerekir.

Bu sürenin bitmesi kocanın karısını boşamaya karar verdiğinin bir delilidir.

Âyet-i kerime'lerde İlâ için eşine dönmek veya onu boşamak arasında başka bir şık yoktur. Dolayısıyla bu yemini bozmamak, onu boşamaya karar vermek demektir.

Böyle bir durumda artık aradaki bağın çözülmesi gerekir. Ya erkeğin kendisi boşar, ya da hâkim boşanmalarına karar verir. Böylece her iki taraf da başka kişilerle yeni bir âile hayatı kurmaya çalışırlar.

Kendisine İlâ yapılmış kadının ayrıldıktan sonra iddet beklemesi gerekir. Çünkü o artık boşanmıştır.

.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz ezvâc-ı tâhirat arasında çıkan bir huzursuzluk sebebiyle bir aylık İlâ'da bulunmuştur.

Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- vâlidemizden rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hanımlarının odalarına bir ay girmemeye yemin etti. Bu yemin üzerine yirmi dokuz gün bekledi. Nihayet otuzuncu günün sonuna doğru benim odama teşrif buyurdu. Ben "Bir ay odalarımıza girmemeye yemin etmişsiniz?" dedim.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- üç defa 'Ay bazen şöyledir.' buyurdu ve her defasında elinin on parmağını salıveriyordu. Sonra yine üç defa 'Ve ay bazen şöyledir.' buyurdu ve parmaklarının tamamını salıverdi, üçüncü defasında bir parmağını yumdu." (İbn-î Mâce: 2059)

Bu durum Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimizin terbiye için başvurduğu bir yoldur ve bu te'dibin gerektirdiği kadar süre ile yetinmiştir. (Geniş bilgi için bakınız: Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm. sh. 624-633)

Liân Sebebiyle Ayrılma:

Liân "Lânetleşme" demektir. Terim olarak liân ise; karısına zina isnat eden kişinin ve zina isnad edilen karısının, usûle uygun olarak karşılıklı lânetleşmelerine denir.

Karı-koca arasında Liân, Nûr sûre-i şerifindeki Âyet-i kerime'lerle meşru kılınmıştır.

Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Karılarına zinâ isnad eden ve kendilerinden başka şahitleri bulunmayanların şahitliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğunu Allah'ı dört defa şahit tutmasıyla olur." (Nûr: 6)

Allah-u Teâlâ hanımını zina ile itham eden ve fakat iddiâsının doğruluğuna dair hiç bir delil getirmeyen kimsenin üzerine düşeni haber vermektedir.

Hanımını zina ile itham edenin üzerine farz olan, zina suçunun ispatı ve iffira haddinden kurtulmak için dört şahit yerine bizzat kendisinin sözünün doğruluğuna dair dört defa Allah'ın ismi ile yemin ve şehadette bulunup, beşinci olarak *"Eğer sözümde doğru değilsem Allah'ın lâneti üzerime olsun."* demesi lâzımdır.

"Beşincisinde, eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını diler." (Nûr: 7)

Zina ile itham edilen kadın da eğer zina ettiğini kabul etmiyorsa, zina cezasından kurtulmak için, dört şahit yerine dört defa Allah'ın ismi ile yemin ve şehâdette sulunması gerekir.

"Kadının da dört defa Allah'ı şahid tutması, kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna şahidlik etmesi, cezayı kendisinden kaldırır." (Nûr: 8)

Kendi iffetinin ispatı ve kocasının yalancılardan olduğunu ispat için beşinci olarak Allah'ın ismi ile şehadet ederek *"Eğer kocam doğru söylüyorsa Allah'ın gazabı üzerime olsun."* demesi lâzımdır.

"Beşincisinde, eğer kocası doğrulardan ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını diler." (Nûr: 9)

Liân karı-koca arasında iki sebepten dolayı meşru kılınmıştır.

Birincisi; yabancı bir kadının zina etmesi yabancı bir erkeğe herhangi bir leke getirmez. Amma bizzat kendi karısının zina etmesi kocasını lekelediği gibi, onun soyunu da bozar. Buna sabretmek ise mümkün değildir.

İkincisi ise; bir insan kolay kolay karısını zina ile itham etmez. Zina ile itham etmesi, ithamın doğruluğuna şehâdet eder. Ancak itham tam bir şehâdet olmadığı için yeminle bu şehadet kuvvetlendirilir.

Âyet-i kerime'lerde erkeğin yemin ve şehâdetten sonra lânet okumasının, kadının ise beşinci defa yemin ve şehadetle birlikte Allah'ın gazabını zikretmesinin bildirilmesinin hikmeti şudur:

Allah-u Teâlâ'nın gazabı, ceza bakımından lânetinden daha şiddetlidir. Kadının zina suçunu işlemesi, erkeğin ona zina isnat etmesinden daha çirkin olduğu için kadın yeminde daha şiddetli cezayı zikretmektedir.

Allah-u Teâlâ Liân'ı meşru kılmasaydı, kocaya mutlaka iffete iffira cezası uygulanması gerekirdi. Halbuki zahire bakılırsa koca doğru söylemektedir. Çünkü bu hadisede o da rezil olmaktadır. Eğer kocanın yeminleri, kadına zina cezasının tatbik edilmesini gerekli kılsaydı, kadın hakkında hüsnü zanla muamele yapılmamış olurdu. Kadının yaptığı yeminler kocaya iffira cezasını gerektirseydi o zaman koca hakkında hüsnü zanda bulunulmamış olurdu.

Bu hüküm Allah-u Teâlâ'nın günahkârlara bir lütfkârıdır. Eğer bu hüküm kurulmasaydı, böyle bir durumla karşılaşan insanlar halk arasında rezil ve rüsvay olurlardı. Bunun da dışında, böylesi hadiseler karşısında karı-kocanın âileleri arasında doğacak düşmanlıktan dolayı çok kanlar dökülürdü.

Nitekim bir sonra gelen Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Allah'ın size nimet ve rahmeti bulunmasa ve Allah tevbeleri kabul eden ve hikmet sahibi olmasaydı suçlunun hemen cezâsını verirdi." (Nûr: 10)

O'nun şânı ne kadar yüce, rahmeti ne kadar geniş, hikmeti ne kadar incedir.

Liân Âyet-i kerime'leri kocanın işini hafifletmekte ve istemeyerek içine düştüğü durumdan nasıl kurtulacağını beyan etmektedir.

.

Bu Âyet-i kerime'lerle amel etmenin gereği ile ilgili olarak bir takım Hadis-i şerif'ler olduğu gibi, bunun nüzul sebebine dâir rivayetler de vardır.

Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ-dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Allah'ın (Tebük seferinden geri kalmaları sebebiyle) tevbelerini kabul edip affettiği üç kişiden biri olan Hilâl bin Ümeyye -radiyallahu anh- geldi. Anlattığına göre tarlasından evine yatsı vaktinde dönmüştü. Karısının yanında bir adam gördü. Manzarayı gözleriyle görmüş, kulaklarıyla işitmişti. Sabah oluncaya kadar ona bir şey yapmadı. Sabah olunca doğru Resulullah Aleyhisselâm'ın huzuruna varıp şöyle dedi:

'Yâ Resulellah! Gece âilemin yanına dönmüştüm, onun yanında bir adam buldum. Üstelik gözlerimle gördüm, kulaklarımla işittim.'

Resulullah Aleyhisselâm onun söylediklerinden hoşlanmadı ve oldukça canı sıkıldı, kendisine karşı sert davrandı. Bunun üzerine ilgili âyetler nâzil oldu.

Vahiy hali Resulullah Aleyhisselâm'ın üzerinden kalkınca 'Ey Hilâl müjde! Allah senin için bir kurtuluş ve çıkış yolu gösterdi.' buyurdu.

Hilâl -radiyallahu anh- 'Ben Rabb'imden bunu ümit ediyordum zaten.' dedi.

Resulullah Aleyhisselâm bunun üzerine 'Kadına haber gönderiniz gelsin.' buyurdu. Kadın geldi. Âyet-i kerime'leri her ikisine de okudu. Her ikisine de öğüt vererek meselenin ciddiyetini anlattı. Ahiret azabının dünya azabından daha şiddetli olduğunu onlara haber verdi.

Hilâl -radiyallahu anh- 'Onun hakkında söylediklerim vallahi doğrudur!' dedi. Kadın da 'Hayır, yalan söylüyor!' karşılığını verince Resulullah Aleyhisselâm 'Aranızda lânetleşin!' diye emretti. Hilâl -radiyallahu anh- e 'Şahitlik et!' denildi. O da Allah adına kendisinin doğru söylediğine dair dört defa şahitlik ederek yemin etti. Beşinci sefer olunca kendisine 'Ey Hilâl! Allah'tan kork! Zira dünya azabı ahiret azabından pek hafiftir. Yapacağın bu son yemin, yalan söylemen halinde üzerine azabı gerektirecek olan sözlerin olacaktır.' denildi.

O yine 'Allah'a yemin ederim ki, bu söylediğimden dolayı Allah bana dünyada celde cezası vermediği gibi, ahirette de beni azaplandırmayacak.' dedi ve 'Eğer yalan söyleyenlerden isem Allah'ın lâneti üzerime olsun.' diye beşinci kere şehâdette bulundu.

Sonra kadına 'Şahitlik et!' denildi. Kadın da 'Hilâl yalancısıdır!' diye dört kere şahitlik yaptı. Beşincisinde kendisine 'Allah'tan kork! Zira dünya azabı ahiret azabından daha hafiftir. Bu söyleyeceğin söz senin üzerine azabı hakettirecektir.' denildi.

Kadıncağız bir müddet durakladı ve tam itiraf edecekken 'Kavmimi geri kalan zamanlarda rezil rüsvay edemem.' dedi ve beşinci defa 'Hilâl doğru söylediye Allah'ın gazabı üzerime olsun!' diyerek şehâdetinde bulundu.

Bunun üzerine Resulullah Aleyhisselâm onları birbirinden ayırdı. Kadının çocuğuna babasının adıyla çağrılmamasına, kadına zina isnat edilmemesine, çocuğa da veled-i zina denmemesine, kadına da çocuğa da iftira eden kimsenin had ile cezalandırılacağına hükmetti. Keza bunlar ne boşanma ne de ölüm sebebiyle ayrılmadıkları için Hilâl -radiyallahu anh- üzerinde, ne kadın için iskân olacağı bir evin bulunmayacağını, ne de çocuk için nafaka mesuliyeti olmayacağını hükme bağladı.

Daha sonra Resulullah Aleyhisselâm şöyle buyurdu:

'Şayet kadın kırmızı tenli, zayıf kalçalı, ince bacaklı bir çocuk doğurursa o Hilâl'dendir. Eğer esmer, kısa saçlı, iri yapılı, iri bacaklı, büyük kıçlı bir çocuk doğurursa o vakit çocuk kendisi ile itham edildiği kişidir.'

Gerçekten kadın esmer tenli, kısa saçlı, iri yapılı, iri bacaklı, büyük kıçlı bir çocuk doğurdu.

Resulullah Aleyhisselâm:

'Eğer şehâdetle yapılan yeminler olmasaydı, benimle o kadın arasında mesele olacaktı.' buyurdular." (Buhârî - Ebu Dâvud - Tirmizî)

Abdullah bin Abbas -radiyallahu anhümâ- dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Ensar'dan bir erkek Beliclân'dan bir kadınla evlendi ve zıfâf yapıp yanında bir geceyi geçirdi. Sabahleyin 'Ben bu kadını bâkire bulmadım.' dedi. Durum Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e intikal ettirildi. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- kızı çağırıp meseleyi kendisinden sorduğunda 'Hayır! Ben bâkire idim.' dedi.

Bunun üzerine Resulullah Aleyhisselâm karı-kocanın liân yapmalarını emretti. Onlar da liân yeminlerini ettiler ve koca kadına mehrini verdi." (İbn-i Mâce: 2070)

Hadis-i şerif'ten anlaşıldığı üzere erkek, hanımının kendisiyle evlenmeden önce zina yaptığını iddiâ etse, liân'a başvurulacağı gibi, ayrılma halinde kadın mehrini tam olarak alır. Erkek bunu ödemekten imtinâ edemez. Liân'dan önce ödemişse tamamını veya bir kısmını geri isteyemez.

Liân'ın rüknü; yemin ile desteklenmiş şahitlik lâfızları ve karı-kocadan her birinin lânetidir.

Liân'ın şartları:

a. Zıfâf olmamış dahi olsa bir kadınla evlilik alâkasının bulunması gerekir.

Bu, Ric'î talâktan dolayı iddet beklerken de olabilir.

Erkeğin vefat eden karısına bu isnadı yapmasından dolayı liân olmaz. Çünkü ölen kadın artık onun karısı değildir.

Kocasından Bâin talâkla yani kesin olarak ayrılmış kadına yapılan isnattan dolayı da liân olmaz ve bu koca yabancı erkekmiş gibi iftira haddi vurulur.

b. Nikâhın fâsit değil sahih nikâh olması şarttır. Fâsit evlenmiş karısına iftirada bulunmasından dolayı liân olmaz. Çünkü o kadın bir yabancısıdır.

c. Her ikisinin de karı-koca hür, akli yerinde, bülüğa ermiş, müslüman, konuşabilen ve kazif haddi vurulmamış kişiler olmalıdır.

Kâfir olan eşler arasında, çocuk veya deli eşler arasında liân olmaz. Birisi dilsiz olursa, şüphe bulunduğu için aralarında liân olmaz. Gözü görmeyen ve fâsık eşler arasında liân sahihtir.

d. Liân yapılmasını karı-koca veya her ikisinden birisi istemiş olmalıdır.

Çocuğu reddetmenin şartları:

Çocuğun reddedilip nesebin iltihak edilmemesi için bazı şartlar vardır.

a. Eşler arasında mahkemenin ayrılma kararı vermesi gerekir. Çünkü ayrılmadan önce evliliğin mevcut olması sebebiyle çocuğun reddi gerekmez.

b. Çocuğun nesebini reddetme doğumdan hemen sonra ilk günlerde, yani bir hafta içinde yapılmalıdır.

c. Reddetmeden önce koca delâlet yoluyla veya zimmen de olsa çocuğu ikrar etmiş olmamalıdır.

d. Mahkeme ayrılma kararını verdiği sırada çocuğun sağ olması gerekir.

Liân'da mendup olan şeyler:

a. Hâkim Liân'dan önce eşlere nasihatta bulunup, onları ahiret azabı ile korkutmalıdır.

b. İnsanların görmesi ve herkesin bilmesi için, Liân yaparken erkek ayağa kalkar kadın oturur, sonra kadın ayağa kalkar erkek oturur.

c. Dört âdil kişiden az olmamak üzere Liân sırasında müslümanlardan bir grup hazır bulunur.

Eşlerden birinin Liân'dan çekinmesi veya dönmesi:

Karı-kocadan biri mahkemeden talep ettikten sonra Liân'dan kaçınırsa, Liân yapılmaz veya kendisini yalanlayana kadar hapsedilir.

Erkek sözünden dönerek kendisini yalanlarsa iftira haddi tatbik edilir. Kadının Liân'dan kaçınması, zina suçunu itiraf ettiği mânâsına gelmez. O halde recmi de câiz değildir.

Liân'dan sonra kendisini yalanlayan kocaya, iftira haddi olan seksen sopa uygulandığı zaman Liân'ı geçersiz olur. Âile hayatı da eskisi gibi devam eder. Çünkü onun hanımıdır. Fakat karşılıklı olarak Liân'da bulunan karı-koca talâka gerek kalmadan ebedî olarak birbirinden ayrılmış olurlar.

Çünkü Liân aralarına ebedî bir kin ve düşmanlık sokmuştur. Bu kin ve düşmanlık onların ebedî olarak kopmalarını gerektirir.

Liân'da af, ibra ve sulh geçerli olmadığı gibi, vekillik de geçersizdir.

Zihar Sebebiyle Ayrılma:

Zihar "İki şey arasında benzerlik meydana getirmek." demektir. Terim olarak Zihar ise; bir kimsenin, karısının tamamını veya yüz, göz, baş, sırt... gibi bir uzvunu, kendisine ebediyen haram olan bir kadının, tamamına bakması haram olan bir uzvuna benzetmesine denir.

Meselâ "Sen bana anamın sırtı gibisin." veya "Senin yüzün bana kız kardeşimin yüzü gibidir." demesi bir Zihar'dır.

Bu yemine Zihar isminin verilmesi, sırt mânâsına gelen "Zahr" kelimesi çok kullanıldığı içindir.

Zihar Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye ile sabittir.

Cahiliye devrinde bir kimse karısına "*Sen bana anamın sırtı gibisin.*" dediği zaman, artık karısı ona haram olur, bu söz boşama sayılırdı, onu bir daha alamazdı.

İslâm'da ilk Zihar'ı yapan Ubâde bin Sâmit -radiyallahu anh-in kardeşi Evs bin Sâmit -radiyallahu anh-dir. Kendisi ihtiyarlamış ve hırçın bir yapıya sahip olmuştu. Kızdığı zaman akli gider gelirdi. Amcasının kızı Havle bint-i Sa'lebe -radiyallahu anhâ- ile evli bulunuyordu.

Bir gün hanımından bir istekte bulundu, isteği yerine getirilmeyince de öfkeleni ve:

"Sen bana anamın sırtı gibisin!" deyiverdi. (Ebu Dâvud)

Evs -radiyallahu anh- çok geçmeden söylediğine pişman oldu. Fakat Havle -radiyallahu anhâ- "*Nefsimi kudret elinde tutan Rabbime yemin ederim ki, sen bu sözü söyledikten sonra, Allah ve Resul'ü hüküm verinceye kadar yanıma gelemezsin. Git Resulullah Aleyhisselâm'a danış!*" dedi. Evs -radiyallahu anh- "*Ben utanırım soramam!*" karşılığını verince Havle -radiyallahu anhâ- "*Ben gider sorarım!*" dedi ve Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- validemiz'in hanesinde bulunduğu sırada Resulullah Aleyhisselâm'ın huzuruna vardı.

"Yâ Resulellah! Evs benimle evlendiğinde gençtim, çekici idim. Ancak yaşım ilerleyip birçok çocuğum olunca Evs beni anası gibi kıldı ve kimsesiz bırakıverdi. Eğer bana bir çare bulup onunla geçinmemi temin edersen bunu beyan buyur!" diye istekte bulundu.

Resulullah Aleyhisselâm; **"Ben şimdiye kadar bu hususta herhangi bir şeyle emrolunmadım. Senin ona haram kıldığını görüyorum."** buyurdu.

Havle -radiyallahu anhâ- "*Öyle söyleme Yâ Resulellah! Vallahi o, boşama sözünü hiç anmadı!*" dedi. Fakat Resulullah Aleyhisselâm **"Senin ona haram kıldığını görüyorum."** şeklindeki sözünü tekrarladı. Kadın devamlı surette kendi sözlerini tekrarlıyor:

"Kurbanın olayım nazar buyur Yâ Resulellah!" diyordu.

Nihayet Resulullah Aleyhisselâm;

"Sen şimdi evine dön! İnşallah bir şey emrolunursa onu sana bildiririm." buyurdu.

Havle -radiyallahu anhâ- bu defa şikâyetini Allah-u Teâlâ'ya arzelmeye başladı.

Ellerini açtı, şöyle duâ ediyordu:

"Ey Allah'ım! Halimin perişanlığını, üzüntü ve tasalarımı, bu ayrılmanın üzerimdeki zahmet ve meşakkatini sana şikâyet ediyorum.

Körpe çocuklarım var. Onları ona bıraksam zâyi olacaklar, yanıma alsam aç kalacaklar.

Allah'ım! Şikayetlerim ancak sanadır!"

Hem duâ ediyor, hem ağlıyordu. O sırada Resulullah Aleyhisselâm'ı vahiy hali bürüdü. Vahyin şiddeti geçtikten sonra gülümseyerek doğruldu ve:

"Müjde yâ Havle! Allah-u Teâlâ ikiniz hakkında vahiy indirdi." buyurdu ve bu hususta nâzil olan Âyet-i kerime'leri okudu.

"Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyetle bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah sizin konuşmanızı işitir. Muhakkak ki Allah işitendir, bilendir." (Mücadele: 1)

Daha sonra Allah-u Teâlâ "Zihar"ın hükmünü şöylece beyan etmiştir:

"İçinizden zihar yapanların kadınları, onların anaları değildir. Onların anaları, ancak kendilerini doğuran kadınlardır." (Mücadele: 2)

Bu şekilde bir tesbit yapılmakla, zihar yapan kocanın, karısı ile nikahının sona ermesi şeklindeki düşünce ortadan kaldırılmıştır.

"Şüphesiz ki onlar çirkin ve yalan bir lâf söylüyorlar." (Mücadele: 2)

Yalandır, çünkü hanımları, anaları değildir. Bununla beraber çirkin bir sözdür, çünkü zihar kendisine nikâhı haram olan yakınının bir uzuvunu diline dolamak demektir.

Ayrıca Allah'ın helâl kıldığını haram kılmak gibi küstahlıkla Allah-u Teâlâ'nın haklarına tecavüzdür.

Fakat söylenince de bir hükmü olması gerekir.

"Bununla beraber şüphesiz ki Allah çok affeden çok bağışlayandır." (Mücadele: 2)

.

Daha sonra Allah-u Teâlâ bu çirkin sözün kefareti yolunu açıklamak üzere şöyle buyurdu:

"Hanımları hakkında zihar yapıp da sonra söylediklerinden dönenler, birbirleriyle temas etmeden önce bir köle azad etmelidirler."

Size böylece öğüt verilmektedir. Allah işlediklerinizden haberdar olandır." (Mücadele: 3)

Öyleyse sizin için koymuş olduğu hükümlere uymaya devam edin, şer'î hudutlara riâyetten ayrılmayın.

"Kim de (buna imkân) bulamazsa, temas etmezden önce birbiri peşinden iki ay oruç tutmalıdır. Buna da gücü yetmeyen altmış fakiri doyurur. Bu, Allah'a ve O'nun Resul'üne iman etmenizden dolaydır. Bunlar Allah'ın hudutlarıdır. Kâfirler için acı bir azab vardır." (Mücadele: 4)

.

Zihar hakkındaki Âyet-i kerime'lerin inmesi üzerine Resulullah Aleyhisselâm Evs bin Sâmit -radiyallahu anh-e haber aldı. Gelince onunla konuştu:

- **Yâ Evs! Zihar hükmünden kurtulman için bir köle azad etmen gerekiyor.**

- *Yâ Resulellah! Köle azad etmeye gücüm yetmez ki!*

- **Öyleyse devamlı olarak iki ay oruç tutacaksın.**

- *Günde iki defa yemezsem, gözümün ışığı eksiliyor.*

- **O halde altmış fakiri doyurmalısın.**

- *Ona da gücüm yetmez. Meğer ki bana yardım etmiş olasın.*

Resulullah Aleyhisselâm Evs -radiyallahu anh-e on beş ölçek zahire bağışladı. O da onunla altmış fakiri doyurdu.

Resulullah Aleyhisselâm daha sonra Havle -radiyallahu anhâ-ya **"Kocan çok yaşlanmıştır. Onun hakkında Allah'tan kork! Ona karşı hayırlı olmanı, iyi davranmanı tavsiye ederim."** buyurdu. Havle -radiyallahu anhâ- da **"Öyle yapacağım."** diyerek söz verdi.

•

Zihar'ın rüknü: Zihara delâlet eden sözdür. Bu ise kocanın hanımına "Sen bana anamın sırtı gibisin." sözüdür.

Zihar'ın şartları: Akıllı, bülüğa ermiş ve müslüman olan her koca zihar yapabilir.

Zihar'ın hükümleri: Kefaret vermeden önce mukarenet haramdır. Zihar yapan koca kefarete vermeden önce hanımı ile mukarenette bulunsa, irtikap ettiği bu günahı dolaylı Allah-u Teâlâ'dan affını diler. Kefaret verinceye kadar da hanımından tekrar istifade edemez.

Zihar kefareti: Bu kefaretin meşru oluşu Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye ile sabittir.

Mücâdele sûre-i şerifinin 3. ve 4. Âyet-i kerime'lerinde görüldüğü üzere; birbiri peşinden iki ay oruç tutulur. Oruç tutmaya gücü yetmeyenler sabahlı akşamlı altmış fakiri doyururlar. Altmış fakire birer fitre miktarı para vermesi de yeterli olur.

Kefaretin sahih olması için niyet şarttır. Çünkü kefarete, zekât gibi temizlenmesi vâcip olan mâli bir haktır, ameller niyetlerle sahih olur.

Bu kefarete ölümle, boşama ile veya herhangi bir şeyle düşmez.

Zihar'da hâkim tarafından ayırma, sadece koca kefarete vermektan kaçındığı zaman olmaktadır.

İrtidat Veya Eşlerden Birinin Müslüman Olması Sebebiyle Ayrılma:

Eşlerden biri İslâm dinini terk etse, talâksız aralarında ayrılık husule gelir. Mahkeme kararına lüzum yoktur. Nikâh kendiliğinden fesih olur.

Kadın müslüman olsa, kafir olarak kalan kocasına hâkim İslâm'a girmesini telkin eder. Müslüman olursa evlilikleri devam eder. İslâm'ı kabul etmezse, müslüman bir kadının kafirin yanında kalması câiz olmadığı için hâkim onları ayırır.

Zilzâl Sûre-i Şerif'i (1)

Sûre-i Şerif'in Takdimi:

Medine-i münevvere döneminde nâzil olmuştur. Sekiz Âyet-i kerime, Otuz beş kelime ve Yüz kırk dokuz harften müteşekkildir.

Birinci Âyet-i kerime'de geçen ve "**Zelzele**" mânâsına gelen "**Zilzâl**" kelimesi bu Sûre-i şerif'e isim olmuştur.

Abdullah bin Amr -radiyallahu anhümâ-dan rivâyet edildiğine göre, bir kimse Resulullah Aleyhisselâm'a gelerek: "**Bana özlü bir sûre öğret!**" dedi. Bunun üzerine Resulullah Aleyhisselâm da ona Zilzâl sûresini öğretti.

O kimse dedi ki: "**Seni Hakk din ile gönderen Zât'a yemin ederim ki, buradaki ameller bana yeter! Buna aslâ başka amel ilâve etmeyeceğim!**"

O kimse ayrılır ayrılmaz Resulullah Aleyhisselâm:

"Adamcağız kurtuldu!" buyurdu ve bu sözü iki defa tekrar etti. (Ebû Dâvud)

Bir Hadis-i şeriflerinde de şöyle buyuruyorlar:

"İzâ zülzilet sûresi Kur'an'ın dörtte birine denktir." (Tirmizî)

Muhtevâsı:

Bu mübârek Sûre-i celîle'de insanın ölümünden sonra dirilişi ve amel defterlerinin kendisine gösterileceği beyan edilmektedir.

İlk beş Âyet-i kerime'de yeniden dirilişin nasıl gerçekleşeceği, o gün yeryüzünün ölüleri dışarıya atacağı, üzerinde ne iyilik ve kötülük olarak yapılmışsa bir bir anlatacağı anlatılmaktadır.

Mütebâki Âyet-i kerime'lerde ise, ahiret gününde insanların gruplar hâlinde hesaba çekileceği, en küçük bile olsa işlenen her iyilik ve kötülüğün mutlaka karşılığı görüleceği belirtilmektedir.

Sur'un Zelzelesi:

Kıyametin kopması insanın hayal bile edemeyeceği kadar şiddetli olacaktır.

Kıyametin numunesi zelzelelerdir. İnsanoğlu zelzeleye karşı koyacak güce sahip değildir, insan böyle bir zamanda aczini idrâk eder. Zelzele hiç bir zaman: "**Ben geliyorum!**" demez, bir anda ortalığı harabeye çevirir. Gelmesi ile gitmesi bir olur.

Zelzeleler kıyametin açık bir delilidir, bize büyük kıyameti haber vermektedir. İnsanlar bir gün ansızın böyle tasavvurların üstünde korkunç bir âfete uğrayacaklardır.

"Yer müthiş bir sarsıntı ile sarsıldığı zaman!" (Zilzal: 1)

Âyet-i kerime'si ile haber verildiği üzere, yer korkunç gürültülerle ardarda ve devamlı bir şekilde sallanır. Bir kısmı değil, yeryüzü bütün olarak sallanacaktır.

Her şeyi şiddetle sarsıp titreten ilk üfürme karşısında herkes fevkalâde bir korku içinde kalır.

Böyle canlı bir hadiseye o gün için yaşamakta olan insanlar, birkaç saniye de olsa şâhit olacaklar. Kalpleri yerinden oynayacak, akılları başlarından gidecek, emzikli her dişi varlık dehşet ve korku içerisinde emzirdiği yavrusunu unutacak, memesini yavrusunun ağzından çekip çıkaracak.

Allah-u Teâlâ onun gerçekleşmesini murad ettiğinde, önleyecek hiçbir engel olmadığı gibi; onun meydana gelişini yalanlayan, bugünkü yalancılar gibi bir tek yalancı bulunmaz. Azabı açık açık görecekleri için inanırlar.

"Yer bütün ağırlıklarını dışarıya çıkardığı zaman." (Zilzâl: 2)

Uzun süredir bağrında taşıdığı cesetleri, hazineleri, defineleri ve madenleri açığa çıkarır, tamamen boşalır, hiçbir şey gizli kalmaz.

"İnsanın: 'Buna ne oluyor?' dediği zaman." (Zilzâl: 3)

Kıyameti, ahireti inkâr eden insan; imkânsız zannettiği hadiseyi görüverince hayretler içinde kalır. O gün akıl erdiremediği, hesaba katmadığı o korkunç durum karşısında geçirdiği şaşkınlıktan dolayı böyle söylemek zorunda kalır. Bilmiyor ki kıyamet kopmuştur.

"İşte o gün yer, üzerinde herkesin ne iş yaptığını haber verir." (Zilzâl: 4)

O topraktan seni yaratıyor, yiyeceğini çıkarıyor ve seni tekrar toprağa yutturuyor. Seni toprakta yürütüyordu, yediriyordu, toprak bu sefer de seni yiyor, eritiyor.

"Çünkü Rabb'in ona konuşmasını emretmiştir." (Zilzâl: 5)

Allah-u Teâlâ'nın bunu ona emretmesi, onun da üzerinde meydana gelen bütün hadiseleri anlatması, izin verilmesi sebebiyledir.

O bütün bu kötülükleri; içki içtiğini, zina yaptığını, hırsızlık yaptığını kimsenin bilmediğini zanneder. Oysa ondan iman alınır, İslâm'dan çıkarılıp atılır. Sıfatı değiştirilip hayvan sıfatına çevirilir, domuz, tilki, köpek... gibi Allah-u Teâlâ dilediği her türlü sığır koyar. O zanneder ki bu işleri kimse bilmez. Bu işleri yaparken Allah-u Teâlâ'nın da onun kalbini mühürlediğini kimse bilmez.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Ashâb'ına: **"Yeryüzünün haberlerinin ne olduğunu bilir misiniz?"** diye sordu. *"Allah ve Resulü daha iyi bilir."* dediler.

Bunun üzerine buyurdu ki:

"Yeryüzünün haber vermesi, her erkek ve kadının neler işlediğini haber verip şâhitlik etmesidir. 'Şu şu günlerde şunu şunu işlediniz!' demesidir." (Tirmizî. Kıyâmet, 7)

Hani sen onu toprak olarak görüyordun, ölü zannediyordun? Sen kendin ölü olduğun için öyle zannediyordun. Demek ki yer, yer değilmiş, nur imiş. Amma onu öyle göstermiş. Sen ölüsün ki yer olarak görüyorsun. Ruhu ölenler zaten bilmez, ruhu tekâmül edemeyenler zaten görmez.

Onun aslı nurdu, her şeyden haberdar olduğu gibi, sana o gün bütün yaptığın işleri bir bir haber verecek.

Toprağın her işi emirle yaptığını ancak diri olanlar görürler.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

HAZRET-İ MUHAMMED Aleyhisselâm

Hicretin İkinci Yılı

Hazret-i Âişe -R. Anhâ- ile İzdivaç

Resulullah Aleyhisselâm, Mescid-i nebevî'nin bitişiğindeki kendisi için yapılan odaya geçtikten sonra evlâtlığı Zeyd bin Hârise -radiyallahu anh- ile Ebu Râfi -radiyallahu anh-i Mekke'ye gönderip âilesi; Sevde -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz'i, kızları Ümmü Gülsüm -radiyallahu anhâ- ile Fâtıma -radiyallahu anhâ-yı Medine'ye getirtmişti. Zeynep -radiyallahu anhâ-yı müslüman olmayan kocası müsaade etmediği için getiremediler. Bir müddet sonra o da hicret etmiş, kocası da müslüman olmuştur.

Ebu Bekir -radiyallahu anh-in âilesi ile birlikte Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz de onlarla beraber Medine'ye gelmişlerdi.

Önceleri Medine'nin havasına alışamadığı için rahatsızlandı, kısa bir süre sonra sağlığına tekrar kavuştu.

Resulullah Aleyhisselâm Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz'le Mekke-i mükerrerme'de iken nişanlanmışlardı. Hicret'in ikinci yılında Şevval ayında Medine-i münevvere'de evlendiler.

Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz'e buyurdular ki:

"Rüyâmda sen bana üç gece gösterildin. Melek seni bana ipek parçası içerisinde getirdi ve: 'Bu senin hanımındır, aç onu!' dedi. Ben de açtım, bir de ne göreyim, içindeki sendin! 'Eğer bu rüyâ Allah katından ise onu gerçekleştirsin.' dedim." (Buhârî - Müslim: 2438)

Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz çok mükemmel bir âile terbiyesi görmüştü. Kuvvetli bir zekâyâ ve anlayış kabiliyetine sahipti. Dokuz yıllık beraberliklerinde Resulullah Aleyhisselâm'dan pek çok istifade etmiş, dînin inceliklerine vâkif olmuş, 2210 Hadis-i şerif rivayet etmişti. Kadınlara âit dînî hükümlerin pek çoğu ondan nakledilen Hadis-i şerif'lere dayanmaktadır. Resulullah Aleyhisselâm'ın âile hayatı ile ilgili bilgiler ondan öğrenilmiştir.

İslâm'ı kadınlar arasında anlatıp yayabilmek ve kadınlar hakkındaki hükümleri onlara en ince teferruatı ile öğretebilmek için genç bir dimağa ihtiyaç vardı. Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz bu vasıfları en güzel şekliyle üzerinde taşıyordu.

Yetişmesini ve şahsiyetinin olgunlaşmasını Peygamber evinde tamamlama imkânı bulan Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz, Resulullah Aleyhisselâm'a karşı beslediği derin sevgi yanında ona itaat ve emirlerine dikkat etmekle de temayüz etmişti.

Geceleri namaz kılar, gündüzlerinin çoğunu oruçla geçirirdi. Kimsenin aleyhinde konuşmayı sevmezdi. Kanaatkârdı. Daima mahviyet halinde bulunurdu. Mütevâzi, aynı zamanda vakur ve cömert idi. Yetim ve fakir çocukları himayesine alır, onların terbiye ve yetiştirilmesine itina eder, sonra da onları evlendirirdi. Birçok köle ve câriyeyi azad etmişti.

Hanımları arasında Resulullah Aleyhisselâm'ı en fazla kıskanan ve sevgisini kazanmak için en çok gayret sarfeden o idi. Resulullah Aleyhisselâm'ın çok sevdiği ve hatırasını daima canlı tuttuğu Hazret-i Hatice -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz'i bile kıskanır ve bu husustaki hislerini Resulullah Aleyhisselâm'a ifade etmekten çekinmezdi.

Ashâb-ı kiram Resulullah Aleyhisselâm'a sunacakları hediyeleri onun odasında bulunduğu günlerde takdim ederlerdi.

Resulullah Aleyhisselâm, hanımları arasında Hazret-i Hatice -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz'den sonra en çok onu sevmiş, dünyada en çok kimi sevdiği sorusuna cevap olarak da onun adını vermiş ve bu sevgisini dile getirmiştir. Hanımları içinde yalnızca onunla birlikte bulunduğu vahiye geldiğini açıklamıştır.

Onunla bir arada bulunmaktan, bilhassa gece seyahatlerinde kendisiyle sohbet etmekten, dâvetlere onunla birlikte katılmaktan, sorularına cevap vermekten pek memnun olurdu. Onu çok sevdiği için: "**Ayşe**", "**Uveys**", "**Âiş**" diye de hitap ederdi. Ayrıca beyaz tenli olduğu için "**Humeyrâ**" diye hitap ettiği de olurdu. Bazı râviler ondan rivayet ettikleri Hadis-i şeriflerin senedinde: "**Allah'ın sevgilisinin sevgilisi**" ifadesini kullanmışlardır.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz, mübarek başı onun kucağında olduğu halde vefat etti ve onun odasına defnedildi.

On sekiz yaşında dul kalan Hazret-i Âişe -radiyallahu anhâ- Vâlidemiz, Peygamber hanımlarının başkaları ile evlenmelerini yasaklayan Âyet-i kerime'nin hükmüne uyararak bir daha evlenmedi. Kırk yedi yıl daha yaşadı ve altmış beş yaşında iken bir Ramazan gecesi Vitir namazını kıldıktan sonra vefat etti. Vefatı Medine-i münevvere'de büyük bir üzüntüyle karşılandı. Kadınlar da dahil olmak üzere Medine-i münevvere ve civarındaki bölgelerde yaşayan bütün halk geceleyin Cennet'ül-Baki'ye geldiler. Cenaze namazını mezarlığın ortasında Medine vali vekili Ebu Hüreyre -radiyallahu anh- kıldırdı, vasiyeti üzerine de oraya defnedildi.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

EVLIYÂ-İ KİRAM
-Kaddesallahu Esrârehüm- HAZERÂTI'NIN

"HÂTEMÜ'L-EVLİYÂ" HAKKINDAKİ BEYAN ve İFŞAATLARI (122)

Hüsâmeddîn Ali el-Bitlisî -kuddise sırruh- (1)

HAYATI ve ESERLERİ

On dördüncü asrın sonlarında dünyaya gelen Hüsâmeddîn el-Bitlisî -kuddise sırruh- Hazretleri, Bitlis'te dünyaya gelen âlim ve şeyhlerin önde gelenlerindedir.

Asıl ismi Hüsâmeddîn Ali olan Hazret, Bitlis'li olduğu için "**Bitlisî**" lâkabıyla anılmıştır. Çocukluk ve gençlik yıllarını Bitlis'te geçiren Hazret, bir vesile ile merkezi Diyarbakır'da bulunan Akkoyunlu Devleti'nin en meşhur hükümdârı Uzun Hasan'ın teveccühünü kazanmış ve sarayında bir müddet münşîlik yapmıştır. Uzun Hasan'ın gönderdiği emir ve fermanları kaleme alma görevini yürütürken, cereyân eden olaylar ve şiddetli savaşımlardan sonra, devletin merkezî yönetiminin Tebriz'e taşınmasıyla bu beldeye hicret eden Hazret, burada tasavvuf târihinin mümtaz ve müstesnâ simâlarından Mevlânâ Abdurrahmân Câmî -kuddise sırruh- Hazretleri ile tanışmış ve onun eşsiz sohbetlerine katılarak büyük bir mânevî kemâlâta ulaşmıştır.

Mevlânâ Câmî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin Osmanlı hânedânına duyduğu sevginin bir tezâhürü olarak, Uzun Hasan'ı mağlup eden Fâtih Sultân Mehmed Hân'a ayrı bir ilgi ve yakınlık duyan Hazret'in şöhreti saraya kadar ulaşmış, tasavvuf ehline saygıda kusur etmeyen Osmanlı yönetimi tarafından büyük bir hürmetle karşılanmıştır.

Vefâtından sonra oğlu İdrîs-i Bitlisî, Sultan İkinci Bâyezîd ve Yavuz Sultan Selîm Han dönemi âlim, müellif ve devlet adamlarının önde gelenleri arasında yerini almış; bilhassâ Sultan Bâyezîd'in emriyle yazdığı "**Heşt Behîşt**" adlı sekiz ciltlik mufassal Osmanlı târihiyle, kısa zamanda pâdişâhın ilgi ve teveccühünü kazanmıştır.

Beyanlarından şeyhi Abdurrahmân Câmî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin tesiriyle, Şeyhü'l-Ekber Muhyiddîn İbnü'l-Arâbî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin eserlerinden ve meşrebinden çok etkilendiği anlaşılan Hazret; risâlet, nübüvvet ve velâyetle ilgili karmaşık meselelerin çözümünü gâye edinerek "**Kitâbu Nassu'n-Nusûs**" adında bir eser yazmıştır. Risâle hacmindeki bu eser, müellifin "**Nass**" adını verdiği küçük bâblardan meydana gelmiş olup, her "**Nass**"ın sonunda o bölümde anlatılanları ispatlayan bir Âyet-i kerime veya Hadis-i şerif metni yer alır.

Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphânesi'nde "**Şerhu Hutbetü'l-Beyân**" adını taşıyan bir mecmuânın içinde Hazret'e âit birkaç tasavvufî eser daha yer almakta olup; "**Şerhu Gülşen-i Râz**" ve Sûfiyye istilâhlarına tahsis ettiği isimsiz bir risâle onun bu eserlerinin en önemlileri arasındadır.

"HÂTEMÜ'L-VELÂYE" HAKKINDAKİ BEYAN ve İFŞAATLARI

Hüsâmeddîn Ali el-Bitlisî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin "**Kitâbu Nassu'n-Nusûs**" adlı eserindeki risâlet, nübüvvet, velâyet ve "Hâtemü'l-velâyet"le ilgili ifşaatları üzerinde daha önce durulmuştu. Hazret'in bu beyanları kadar; "Sûfiyye istilâhları" hakkında kaleme aldığı eserinde yer alan "Hâtem" ve "Hâtemü'n-nübüvve" terimleri hakkındaki beyanları ve "**Gülşen-i Râz Şerhi**"nde Mahmud Şebüsterî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin ifşaatları üzerindeki şerh ve izâhları da Hâtemü'l-evliyâ'nın ilmi, velâyet mertebesi ve âhir zamandaki vazîfesi hakkında, umum insanların bilip çözemediği esrârengiz noktalara ışık tutmaktadır.

"Hâtemü'l-Velâye"nin Şerîat'ın İzini Açığa Çıkarıp, Kıyâmetin ve Hazret-i Mehdî'nin Önündeki Seti Açması:

Hüsâmeddîn el-Bitlisî -kuddise sirruh- Hazretleri, "**Şerhu Hutbetü'l-Beyân**" adlı mecmuânın içindeki Sûfiyye istilâhları ile ilgili risâlesinde "Hâtemü'n-nübüvve"nin mânâsını açıklarken, onun bâtinî yüzü olan "Hâtemü'l-velâye"nin mânevî husûsiyetleri üzerinde de durmuş; velâyetin bâtinîna vâris olan bu velînin tecelliyât-ı İlâhî ile insanın aslî mâhiyetini ifşâ ve kendisine tâbî olanların dünya ve âhiretini islâh edeceğini, zamânın hayır ve bereketinin kesildiği bir zamanda onun Şerîat'ın izini ortaya çıkarıp, kıyâmetin ve Hazret-i Mehdî'nin önündeki seti açacağını ifşâ etmiştir:

"Hâtemü'n-nübüvve" odur ki, nübüvvet feleğinin dâiresi onunla döner ve [onun] sûreti ve mânâsı:

'Biz hem sonuncularız, hem de ilkleriz!' dir.

O bir kişiden başkası olamaz, o da Peygamber'imiz -sallallahu aleyhi ve sellem-dir. Hâtemü'l-velâyeti'l-mutlaka (mutlak anlamda 'Hâtemü'l-velâye'); yâni Zâtî isimlerin tümünü sünnet (âdet) edinmiş olan kimse de aynen böyledir. Diğerleri ise bu ikisine mensuptur.

O, yâni 'Hâtemü'l-velâye'nin tavrı (ihâtâsı) da, O'nun Ulûhiyyet'inin meydana getirdiği zuhûrla şekillenişine göredir; çünkü [o], âdemle ilgili her zerrenin sırrını Hakk ile izhâr eder. Onun vasfı 'Velâyetin de bâtinî'dir. Her kemâl ondandır ve bâtında olan herhangi bir şeyi o zâhire çıkarır. Dünya ve âhiret düzgünlüğüne ancak onunla erişilir. O kemâlin nihâyetindedir, O'nun ulûhiyetini izhâr eder; ölüme de ancak bu düzgünlükle tahammül edilebilir. Şer'î mesûliyetler ona yükseltilir, o şaşırılmış gibi olan halka nazar eder. Dünya hâlinden âhiret hâline intikâl sofrası, kıyâmetin kopuşu ve vaad edilen âhir zamandaki Mehdî'nin önündeki set onunla açılır.

Bil ki, her zamanda çok kâmil ve fâzıl bir zât bulunabilir. Onun kalbi ise, Mehdî'nin kalbinin de üzerindedir, onun davetçisi olduğunu açıkça ibrâz eder ve hidâyete davet eder. O Zât'ıyla, bütün isim ve sıfatlarıyla Hakk'a bürünmüş olan kimse gibi: 'Enâ'l-Hakk: Ben Hakk'ım!' dese davâsında sâdiktir. O, vaadlerinde de sâdiktir ve Şer'in (Şerîat'ın) izini ortaya çıkarır. Kâmilin eşsiz-benzersiz olanı işte böyledir. O davâsında sâdiktir ama, işin zâhirinde zamanın hayrı ve bereketi yoktur. Ağaç bile [İlâhî] tecellîye mazhar olunca hâl ve söz diliyle konuşur. Hakk'a gelince; İnsân-ı kâmil'in kemâle erdiği şey değil, bilâkis bu şahsın Hakk'a büründüğü sûret hakkındadır. Şüphesiz ki o kendi hakîkatinin hükümlerinin zuhûruna mazhar olur ve nasıl ki o mutlak velâyet sûretinin bir muktezâsı olmuştusa, kendi bidâyetini bilmeye de bir yer bulur." ("Mecmû'a-i Şerhu Hutbetü'l-Beyân li'l-Hüsâm el-Bitlisî", Konya Bölge Yazma Eserler Ktp. Akseki, nr.: 164, vr. 268)

"Hâtem" in Mânâ ve Mâhiyeti:

Hüsâmeddîn el-Bitlisî -kuddise sirruh- Hazretleri aynı eserinde "Hâtem" kelimesinin istilâhî mânâsını ele alırken, bu mertebeye sâhibinin her makâmın ve her mânevî hâlin öncülüğüne kavuşturulmuş bir kimse olduğunu haber vermiştir:

"el-Hâtem" odur ki; onun gönderilişiyle makamlar bitip tükenir, makamların ve her ahvâlin reîsliğine (önderliğine) ulaştıran kemâlin nihâyetine erişilir." ("Mecmû'a-i Şerhu Hutbetü'l-Beyân li'l-Hüsâm el-Bitlisî", Konya Bölge Yazma Eserler Ktp. Akseki, nr.: 164, vr. 267-268)

Allah-u Teâlâ'nın Sevgilileri'nin İfşaatlarına İzah ve Açıklamalar (57)

Dâvûd bin Mahmûd Kayserî -kuddise sırruh- (2)

Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisi ve Ekberîyye meşrebinin Osmanlı mutasavvıfları arasındaki ilk temsilcisi olan Dâvûd-ı Kayserî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin (ö. 751/1350), "**el-Matlâ'u Husûsi'l-Kilem fî Me'ânî Fusûsu'l-Hikem**" adlı Fusûs şerhinde yer alan ifşaatlarının açıklamalarına kaldığımız yerden devâm ediyoruz.

Hâtemü'l-Evliyâ, İlâhî Keşif ve Sırların Kaynağıdır:

Şeyh Dâvud el-Kayserî -kuddise sırruh- Hazretleri Hâtemü'l-evliyâ'nın İlâhî sırları keşif ve müşâhade husûsunda, Hâtemü'r-rusûl dışında herkese kaynak olduğunu haber vermiştir:

"Resuller de evliyâdan olmaları bakımından görecekları herhangi bir şeyi, aynı şekilde, ancak Hâtemü'l-evliyâ mişkâtından görebilirler. Buradaki resullerden, yalnız Hâtemü'r-rusûl'den başkaları hakkında bu mânâyı düşünmek mümkün olabilir. Onun dışında, Hâtemü'l-velâye'ye nisbet edilen nebilerin nisbetleri de böyle olur ve herhangi bir üstünlük lâzım gelmez. Çünkü o, bu mertebenin bâtındaki sâhibidir; Hâtem de onun mazharıdır. Bu makam, Rûh-i Muhammedî'nin -sallallahu aleyhi ve sellem- âlemdeki mazharlarından herhangi bir kimseye, peygamber ve velî sûretiyle ancak, onun keşfettirmesiyle keşfettirilebilir." ("el-Matlâ'u Husûsi'l-Kilem fî Me'ânî Fusûsu'l-Hikem", Süleymâniye Ktp. Şehid Ali Paşa, nr.: 1242, vr. 30^a-30^b)

Yâni onu Allah-u Teâlâ'nın duyurmasıyla duyurur, bildirmesiyle bildirir. Nitekim: "Başka türlü onları idrâk etmek mümkün değildir." diyor.

Hâtemü'l-evliyâ'nın İlâhî keşif ve sırların kaynağı oluşunun mânâsı; Allah-u Teâlâ'nın tecelliyâtı vurduğu zaman bir Nûr'dur, bir güneştir; herkes ısını, ışığını oradan alır. Niçin? Allah-u Teâlâ orada tecellî ettiği için. O yaprağı kaldır, altında Hazret-i Allah'ı görürsün. Onda tecellî ettiği için, bu sırlar oradan çıkıyor. Allah-u Teâlâ ezelden ona vermiş, ona koymuş, başkasına vermemiş.

Her şeyin özü Resûlullah Aleyhisselâm'dır. Fakat ikinci kandili yaratması da o öz ile ilgili olduğu içindir, ilgisi olduğu için oradan oraya rahat akıntı yapabiliyor. Onun içindir ki o da o, o da o; esas O...

Nitekim: **"Resuller de evliyâdan olmaları bakımından görecekları herhangi bir şeyi aynı şekilde ancak Hâtemü'l-evliyâ mişkâtından görebilmeleri"**, O'nun oraya koyması sebebiyledir.

Hâtemü'l-Evliyâ'nın Nazar Ettiği Kimselere Verdiği Mânevî Destek:

Dâvûd bin Mahmûd el-Kayserî -kuddise sirruh- Hazretleri "**el-Matlâ'u Husûsi'l-Kilem fî Me'ânî Fusûsu'l-Hikem**" adlı eserinin başka bir noktasında; Hâtemü'l-evliyâ'nın tıpkı resul, nebî ve velîlerle Hakk arasında bir vâsita olması gibi, kendisinin "**Hâtemü'l-evliyâ**" olduğuna inanan ve nazar ve tasarrufu altında bulunan diğer kimselerle de Hakk arasında bir vâsita olacağını beyan buyurmuştur:

"Risâlet ve nübüvvet zamanla ilgili olan kevnî sıfatlardandır; nübüvvet ve risâlet devrinin bitmesiyle birlikte kesilmiştir. Velâyet ise İlâhî bir sıfattır.

Bunun içindir ki O, kendisini 'Velî' ve 'Hamîd' diye isimlendirerek;

'Allah îmân edenlerin velîsidir.' buyurmuştur. (Bakara: 257)

Dolayısıyla o ezeli ve ebedî olup hiçbir şekilde nihâyete ermez. Peygamberlere ve İlâhî hazîreye ulaşan herhangi bir kimseye, nübüvvet'in bânî olan velâyet dışında vusûl de mümkün olmaz. İşte bu mertebe, İsm-i a'zam'ı kendisinde toplaması nedeniyle Hâtemü'l-enbiyâ'nın; müşâhade sâyesinde (onun) tamâmıyla kendisinde zuhûr etmesi nedeniyle de Hâtemü'l-evliyâ'nındır. Onu elinde bulunduran kimse bütün peygamberler, velîler ve Hakk ile peygamberler arasında vâsita olan bir meleğin yerini tutacak bir biçimde; onun velîlerin Hâtem'i olduğunu kabul etmek kendisine güç gelmeyen, nazar ile yardım ettiği herhangi bir kimse ile Hakk arasında vâsıttır. Zîrâ o, toplayıp birleştirici olan ismin bânî mazharıdır ve onun mertebesi onlarla Hakk arasında vâsita olan meleklerinkinden daha âlâdır." ("el-Matlâ'u Husûsi'l-Kilem fî Me'ânî Fusûsu'l-Hikem", Süleymâniye Ktp. Şehid Ali Paşa, nr.: 1242, vr. 28^b)

Çünkü o doğrudan doğruya Hakk'tan alıyor, melek de Hakk'tan alıyor, vâsita oluyor. O Allah-u Teâlâ'nın tecellî edip bildirdiği şeyleri bildirmeye memurdur. O'nun öğrettiği, bildirdiği şeyleri ister bildirir, ister bildirmez.

Nazar Hakk'tan gelirse, O'nun nazar ettiği kimsenin üzerinde büyük tesiri olur, çünkü o nazar Hakk'tan geliyor.

Bu vâsita hakkında Abdülkâdir-i Geylânî -kuddise sirruh- Hazretleri buyurur ki:

"O resûl ve nebîlerin vekîlidir, işte peygamberler bunu vekîl etmişlerdir." ("Fütûhü'l-Gayb", 33. Makâle'den)

Onların vazîfesi ne ise, onların o vazîfesini o yapacak.

Velâyet'in "İlâhî bir sıfat" olmasının mânâsı; Resullerin ve nebîlerin vazîfesi de intikâl ettiği için; hem velâyetinin, hem nübüvvetinin, hem risâletinin icraatını yapar.

Niçin?

Peygamberler onu vekil ettiği için, Hâtemü'l-velâye Resulullah Aleyhisselâm'ın velâyetine vâris olduğu için.

İlâhî destek üzerinde olduğu için "velâyet" hepsinin üstündedir. Tek kelime ile; onun desteği doğrudan doğruya Allah-u Teâlâ'dır. O sıfatı ona vermesi, O'nun desteğinin orada olması demektir, sıfatı nerede ise O da oradadır. O ezelde nasıl takdir ettiyse öyle olur; ezeli yapar, ebedî yapar, dilediğini yapar. Çünkü o O'nun hükmünün içindedir, kendi arzusunun içinde değil!..

Allah-u Teâlâ tecellî edince gerek kendi varlığı, gerekse bütün yaratıklar bir kabuk olarak görünür. O'nu gördüğü için ötekilerin hiçbir hükmü olmadığını gözü ile görür. Bu o mânâyâ geliyor. Yarattığı bütün âlemlerin hükmü, bir nohut kabuğunun hükmü kadardır. Hazret-i Allah'ı gören kimse için bu böyledir.

İsm-i a'zam da orada doğuyor; O'nu görüyor, O'ndan başka hiçbir şey görmüyor.

Hakîm et-Tirmizî -kuddise sırruh- Hazretleri Hâtemü'l-evliyâ olan zâtın Allah-u Teâlâ'nın emri ve hükmü ile yürüyeceğini bin sene öncesinden haber vererek şöyle buyurmuştur:

"Hâtemü'l-evliyâ Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-in yolunda, onun nübüvveti ve Allah'ın mührü ile yürür." ("Hatmü'l-evliyâ", s. 384, 386)

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

TASAVVUF'UN ASLI HAKİKAT VE MARİFETULLAH İNCİLERİ

Zikrullah'ın Kısımları (4)

5. HASS'ÜL-HAS OLANLARIN ZİKİRİ:

Bu zikir Allah-u Teâlâ'nın Hass'ül-has kullarına âittir. Onlar Allah-u Teâlâ ile nefes alıp-verirler. Mukarrebûn diye tabir edilen zâtlar bunlardır, dünyada nâdir bulunurlar.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurur:

"Rabb'ini gönülden, yalvararak, boynu bükük ve ürpererek hafif bir sesle sabah-akşam zikret!"
(A'râf: 205)

Bu zikir, murakabanın en sonuna varan hususi kullarına bir emridir. Bu emirden anlaşılıyor ki, bu apaçık bir gönül zikridir. Zikirlerin en üstünü de budur. Buna ledüni zikir de denir.

Daha evvel murakaba yapıyordu Resulullah Aleyhisselâm'la beraber, şimdi ise Hakk ile beraber. O yalnız ve yalnız Hakk iledir. Hakk ile nefes alır, Hakk ile meşgul olur.

Allah-u Teâlâ murad ettiği kulunu cezbe ile çeker ve huzuruna alır. Bu Hass'ül-has'a âit bir husustur.

Murakaba'nın en sonuna varanlar Râbîta yapmaz, Murakaba da yapmaz. Onlar Allah-u Teâlâ'nın varlığı içine sığınır, nefeslerini Allah-u Teâlâ ile alır.

Farz-ı muhal ki bir fiçinin içine girdin, fiçinin içinde nefes alıyorsun ve zikrediyorsun. Dar ve kapalı yerde. İşte onlar da Azamet-i ilâhî'nin varlığı içine girerler, nefeslerini alırken O'nun varlığı ile alırlar. Kendisi bile yok, ancak perdesi oradan alıyor. Nefeslerin en hayırlısı işte budur.

"İçinizde!... Görmüyor musunuz?" (Zâriyât: 21)

Âyet-i kerime'si burada tecelli eder.

O, Allah-u Teâlâ ile nefes alıyor. Sessiz, sedâsız, zikirsiz, murakabasız. Bu nefes Allah-u Teâlâ ile alındığı için zikrullahın en efdali olmaktadır ve gizli bir zikirdir. Onun Allah-u Teâlâ ile merbubiyeti vardır.

Fıçının içine girerken yine kalbî zikir vardır, nefes zikri değil. Allah-u Teâlâ ile hallendiği zaman nefes zikrine geçer.

Nefes ile zikir esnasında zikir yapılmıyor. Kalp zikir yapmıyor. O zaman alınan nefesler zikir yapıyor zaten. O her şeyden arınmış durumda, Allah-u Teâlâ ile nefes alıyor. Bu ise nefesle zikir oluyor. Çünkü O'nunla nefes alıyor.

"Cehrî zikir" tarikat ehli tarafından; **"Hafî zikir"** hakikat ehli tarafından; **"Kalbî zikir"** marifetullah ehli tarafından biliniyorsa da; bu beşinci kısım zikrullah Hass'ül-has kulların bilebileceği bir ilimdir.

Her şey duruyor, o Allah-u Teâlâ'ya, azametine sığıyor ve O'nunla nefes alıyor. Onun zikri o oluyor.

Ve fakat bu nefes zikrine mazhar olanlar, kendisinin bir maskeden ibaret olduğunu bilen ve görenlerdir. Bu zikir yalnız onlara mahsustur, halk tarafından bilinen bir zikir değildir.

O Hakk'a varmış, kendisinin bir perdeden ibaret olduğunu görmüştür. Bütün iş ve icraatları Hakk iledir ve Hakk içindir. Bu zikir dahi iki türdür:

Kapalı bir yerde olduğu halde; Cehrî zikir de yapılabilir, Hafî zikir de yapılabilir.

Asıl sır şu Âyet-i kerime'de gizlidir:

"Biz insana şah damarından daha yakınız." (Kâff: 16)

O sana senden yakındır. O zaman sen bir fıç mesabesinde, bir perde mesabesinde, bir kapak mesabesinde. İçinde O var.

Bu nefes zikri bunu böyle bilip görenlere mahsustur. Allah-u Teâlâ ile nefes alıp veriyorsun. Bu ise sana senden yakın olanla nefes alıp vermen demektir.

Nefes zikri ile meşgul olan, O'nunla nefes aldığı için, hiçbir vasıta araya giremez. Dıştan hücum etmeye çalışır, fakat içeriye girmesi mümkün olmaz. Rabıtaya da benzemez bu. Çünkü râbıtada melek de girebilir, şeytan da girebilir, karıştırır.

Bu zikir ise öyle değildir. Hass'ül-has olanın Allah-u Teâlâ ile irtibatı var, O'nunla nefes alıyor. Onun içindir ki dıştan hiçbir şey oraya müdahale edemez.

•

Nefes zikrinin hakikatına vâsıl olanlar, kendisinin bir kefen olduğunu kabul eder. Bir kefen ile içindeki kimse ne ise, Allah-u Teâlâ ile onun arası da odur.

Bu zikre oturan öyle oturur, kendisinin bir kefen olduğunu, bir elbise olduğunu bilir, içindeki ile nefes alır. O'nunla nefes aldığı zaman O'ndan hayat alır, içindeki ile zikreder. Bu zikir batinın da batınıdır. **"Hakk ile alınan nefes"**in sırrı budur. O'nun Hakk ile irtibatı var, kendisi yok Allah var.

Kendisinin kefen olduğunu bildiği zaman bu hâl tecelli eder. Allah-u Teâlâ ile irtibat kurar, O'nunla nefes alır.

•

Toplu yapılan cehrî zikirde kimisi zâhirde zikreder, zâhiri hareketler yapar. Kimisi bâtında zikreder, bâtınî zikir yapar.

Bâtınî zikir yapanın gayesi Hakk'tır, Hakk ile irtibat kurmaktır, uydum kalabalığa değildir. Zâhirî hareket yaparken aslını kaçıırır, halka uyarsa Hakk ile irtibatı kaybeder.

Bu zikir ehline âittir, halk zâhirde zikirle meşgul olurken, o bâtın ile meşgul olur.

•

Bu zikir-i şerif'e "*Nefes zikri*" denir. A'râf sûre-i şerif'inin 205. Âyet-i kerime'sinde geçen "**Hafif ses**" nefestir. Zikrin en efdali budur. Buna mazhar olanlar da yok denecek kadar azdır. Allah-u Teâlâ'nın kendisi için yarattığı kullara mahsustur.

Bu hususta bir misal verelim:

Zâhirî ilimlerde kemale eren Abdülhâlik Gücdüvânî -kuddise sırruh- Hazretleri bâtın yoluna meyletmışti. Bir gün tefsir okurken adı geçen A'raf sûre-i şerif'inin 205. Âyet-i kerime'si karşısına çıktı. Hocası Allâme Sadreddin'e sordu:

"Bu gizliliğin hakikati ve gizli zikrin yolu nedir? Cehrî zikirde uzuvlar hareket eder, herkes duyar ve görür. Gizli zikirde ise dışarıdaki insanlar görmese bile, insanın içindeki şeytan görür.

Çünkü Hadis-i şerif'te şöyle buyurulmaktadır:

'Şeytan âdemoğlunun kan damarlarında dolaşır.' buyurulmaktadır. Bu durumda ne yapmak lâzımdır."

Hocası hakkı sahibine teslim etti ve dedi ki:

"Bu sorunun cevabı ledün ilmi ile verilir. Bu da bizde yok. Çünkü o, Allah'ın veli kullarına has bir ilimdir. Şu kadar var ki Allah dilerse karşına bir veli kulunu çıkarır, o da sana gizli zikri öğretir."

Gücdüvânî -kuddise sırruh- Hazretleri bu işaretten sonra Allah-u Teâlâ'nın, kendisine ilâhî sırları tâlim edecek bir zâtı bir gün karşısına çıkarmasını bekleyip durdu. Bir süre sonra karşısına Hızır Aleyhisselâm çıktı ve onu evlâtlığı kabul ederek gizli zikri tâlim buyurdu.

•

Bilinmeyen bir zikir olduğu için çeşitli yönlerden tarifleri yapılıyor.

Allah-u Teâlâ bir Hadis-i kudsî'de şöyle buyurmaktadır:

"Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi arzuladım, bunun için de mahlûkatı yarattım." (K.Hafâ)

İşte bu hazineyi içinde bulan kimse, başka bir şey istemez ve aramaz.

Bunu bulanlar, bu sırlara mazhar olanlar; onlar Fatiha-i şerif'in sırrına mazhardırlar, İhlâs-ı şerif'in de sırrına mazhardırlar. Onlar:

"Allah o Allah'tır ki, kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. O Hayy ve Kayyum'dur." (Bakara: 255 - Â-i imrân: 2)

Âyet-i kerime'sinin sırrına mazhardırlar.

İşte bunun içindir ki Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer siz süfli arza bir ip sarkıtmiş olsanız Allah'ın üzerine düşerdi." (Tirmizî)

Ve bu suretle Allah-u Teâlâ onları bu sırlara mazhar eder. Onlardan başka hiç kimse bu sırları bilemez.

Meselâ bunun yanında daima deriz ki:

"Nefeslerin en hayırlısı Hazret-i Allah ile alınandır, mülâkatın en güzeli Hazret-i Allah ile yapılandır."

Bu mülâkat ilham vasıtası ile, harfsiz ve hurufatsızdır. Hakk Celle ve Alâ Hazretleri Şûrâ sûre-i şerifinin 51. Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Allah'ın bir insanla konuşması mümkün değildir. Ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder. O, yücedir, hikmet sahibidir." (Şûrâ: 51)

Vahiy malumdur, peygamberlere verilen ilâhî kelimelerdir. Muhtelif şekilleri vardır.

Perde arkasından ise; Allah-u Teâlâ dilediği kulunun kalbine, dilediği zaman perde arkasından nurunu akıtır, bütün hakikatleri bildirir. Dilediğine harfsiz hurufatsız ilham eder.

Perde arkasından Allah-u Teâlâ ile nasıl konuşulur? Bu hususta sizin anlayacağınız bir temsil arz edelim.

Bayezid-i Bestâmî -kuddise sırruh- Hazretleri buyururlar ki:

"Unuttuğunda cahil olacağı için, kitaplardan bazı şeyler ezberleyen kimselere âlim denmez. Hakiki âlim, öğrenmeden ve ezberlemeden, dilediği anda Hakk'tan ilim alabilen kimsedir."

Demek ki Hakk'tan ilim alınabiliyormuş. Bu ilim, o ilimdir.

Muhyiddin-i İbn'ül-Arabî -kuddise sırruh- Hazretleri ise şöyle buyururlar:

"O öyle bir kaynaktan alır ki, Peygamber Aleyhisselâm'a vahiy getiren melek de aynı kaynaktan alır." (Fusûs'ül-Hikem)

Perde nedir? Sensin perde. Senin varlığın perdedir. O'nun için perde yok. O sana senden yakındır, perdenin arkasından konuşuyor.

Senden sana yakın olan sana duyuruyor, buyuruyor. Buyurdıklarını sana duyuruyor. İşte perde arkasındaki zikrin sırrı. Sen bir perdesin, O dilediği şekilde mahlûku ile konuşur. Sen de perdesin, kâinat da perdedir.

İSLÂM İLMİHALİ

TAHARET (TEMİZLİK)

ABDEST

Su ile yapılan bir temizliktir. Dinimizde abdestsiz ve gusülsüz yapılmayan herhangi bir ibadetin yapılması için; cünüp ise gusletmek, yani boy abdesti almak, abdestsiz ise abdest almak farzdır.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"Ey inananlar! Namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı meshedin, topuklarınıza kadar ayaklarınızı yıkayın." (Mâide: 6)

Bu Âyet-i kerime'den anlaşıldığı üzere; yüzü, dirseklere kadar elleri yıkamak, başı meshetmek, topuk kemikleri ile beraber ayakları yıkamak farzdır.

Abdestin Vücubunun Şartları:

Müslüman olmak, bülüğe ermiş olmak, akıllı olmak, abdestsiz olmak, abdest suyunun temiz olması, abdest almaya gücü olması, kadının hayız ve nifas üzere olmaması.

Abdestin Sünnetleri:

Abdesti Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in abdesti gibi almak için, sünnetlere uymak gerekir.

- Niyet etmek,
- Eüzü-besmele çekmek,
- Misvak kullanmak,
- Kibleye dönmek,
- Elleri parmak uçlarından başlayarak bileklere kadar yıkamak,
- Sağ el ile ağıza üç kere su verip çalkalamak,
- Sağ el ile buruna üç kere su çekip sol el ile sümkürmek,
- Yüzün her yanını üç kere yıkamak, kaşların ve bıyığın altına su geçirmek, çeneden aşağı olan sakalı meshetmek,
- Önce sağ kolu, sonra sol kolu üçer kere yıkamak,

- Başın her tarafını önden başlayarak meshetmek,
- Kulakların içini ve dışını bir kere meshetmek,
- Boyunu ellerin arkasıyla meshetmek,
- Önce sağ ayağı, sonra sol ayağı parmak uçlarından başlayarak üçer defa yıkamak,
- El ve ayakları yıkarken parmak aralarını hilâlleme, yüzü yıkarken sakal diplerine su geçirmek, gözünün kenarına ve kaşına suyu ulaştırmak,
- Her âzâyı ova ova yıkamak, abdest uzuvlarında yıkanmadık yer bırakmamak,
- Abdest uzuvlarını yıkarken sırayı gözetmek,
- Çift olan abdest uzuvlarını yıkamaya sağdakinden başlamak,
- Abdest uzuvlarının biri kurumadan diğerini yıkamak,
- Abdest üzerine abdest almak,
- Abdest alırken dünya kelâmı konuşmamak.

Abdestin Âdâbı (Müstehapları):

- Henüz namaz vakti girmeden abdest alıp namaza hazır olmak,
- Abdesti temiz bir yerde almak,
- Mümkünse abdest alırken kibleye yönelmek,
- Kalbiyle ettiği niyeti dil ile de söylemek,
- Üzerine su sıçramaması için, yüksekçe bir yerde bulunmak,
- Abdest alırken kimseden yardım beklememek,
- Abdestte niyeti baştan sona kadar hatırdan tutmak,
- Her uzvu yıkarken "Bismillah" demek, abdest duası okumak,
- Zaruret olmadıkça konuşmamak,
- Eller yıkanırken parmaktaki yüzüğü kımıldatmak,
- Ağıza ve buruna sağ elle verip sol elle de sümürmek,
- Yüz yıkanırken göz pınarlarını yoklamak,
- Kollar yıkanırken dirsekleri, ayaklar yıkanırken topukları aşırmak,
- Kulakları meshederken serçe parmaklarının uçlarını kulaklarının içlerine kadar sokup temizlenmesini sağlamak,

- Abdest alırken acele etmemek,
- Abdesti güneşte ısınmış su ile almamak,
- Abdest aldıktan sonra çok silinip kurulanmamak,
- Abdestten artan sudan kibleye karşı ayakta biraz içmek,
- Abdesten sonra kibleye karşı durup "Kelime-i şehadet" getirmek,
- Abdestin sonunda bir veya üç kere "Kadir sûre-i şerifini" okumak,
- Abdestten sonra mekruh vakit değilse iki rekât nafil namazı kılmak.

Abdestin Mekruhları:

- Abdestin sünnetlerine ve edeplerine aykırı şeyler yapmak,
- Abdest alırken suyu lüzumundan çok veya lüzumundan pek az kullanmak,
- Suyu uzuvlara bilhassa yüze çarpa çarpa kullanmak,
- Uzuvları üçten eksik veya fazla yıkamak,
- Ayrı ayrı su ile başı üç kere meshetmek.

Abdestin Alınışı:

- Euzü-besmele çekilerek niyet edilir.
- Bilenler abdest duâlarını okur, bilmeyenler her âzâyı yıkarken kelime-i şehâdet okur.
- Eller bileklere kadar, parmakların arası dahil olmak üzere, üçer defa güzelce yıkanır. Parmaklarda yüzük varsa kımıldatılır.
- Sağ avuçla ağıza üç kere su alınarak çalkalanır. Misvak varsa misvakla, yoksa sağ elin baş ve şehâdet parmakları ile dişler ovularak temizlenir.
- Sağ avuçla buruna üç kere su çekilip sol el ile sümkürülür.
- Alından çene altına ve kulaklara kadar yüzün her yanı üç kere yıkanır. Sakal varsa diplerine su geçirilir, çeneden aşağı olan kısım meshedilir.
- Önce sağ sonra sol kol dirseklerle beraber üçer kere yıkanır.
- Sağ avuç ıslatılarak başın dörtte biri meshedilir.
- Eller yeniden ıslatılarak serçe parmakları ile kulakların içi, baş parmakla kulakların dışı, geri kalan üç parmağın dışı ile de boyun meshedilir.

• Önce sağ ayak, sonra sol ayak; parmak araları dahil olmak üzere ve topuk kemiklerini geçecek şekilde üçer defa güzelce yıkanır. Böylece abdest alınmış olur. Uzunları birer kere yıkamak farz, diğer ikişer defası sünnettir. Üçten fazla veya noksan yıkamak mekruhtur.

Vesveseli olanlar "iki mi yıkadım üç mü yıkadım?" diye şüpheye düştükleri anda, iki bile yıkasa, üç yıkadığını kabul ederek abdeste devam etmelidir. Namaz böyle değildir. "İki rekât mı kıldım üç rekât mı kıldım?" diye şüpheye düşerlerse üç bile kılsa iki kıldığını kabul ederek namazını tamamlamalıdır.

Abdesti Bozan Şeyler:

Büyük ve küçük abdest bozmak veya yellenmek; vücuttan çıkıp etrafa yayılan kan, irin, sarı su; ağızdan tükürüğe eşit veya daha fazla kan gelmesi; düşecek şekilde bir yere dayanarak veya yatarak uyumak; ağız dolusu kusmak; namaz kılarken yanındakiler duyacak kadar gülmek; bayılmak abdesti bozar. Abdestsiz; namaz kılınmaz, Kur'an-ı kerim'e veya bir Âyet-i kerime'sine el sürülmez, secde Âyet-i kerimesi okuyunca secde edilmez, Kâbe-i muazzama ziyaret edilmez.

Özürülülerin Abdesti:

Abdesti bozan şeyin devam etmesi hâline özür denir. İdrarını tutamayan, gaz çıkaran, yarasından kan gelen, burnu kanayan... kimseler özürlü sayılırlar.

Bir insanın özürlü sayılabilmesi için özrünün, bir namaz vakti içinde abdest alıp namaz kılacak kadar bir zaman kesilmemesi, diğer zamanlarda da vakitte bir kere olsun bulunması lâzımdır. Tam bir namaz vakti kesilmekle özür ortadan kalkar.

Özürlü olan beş vakit namazın her vaktinde abdest almak suretiyle namazını kılar. Aldığı abdest o namaz vaktinin tamamı için geçerlidir. Özründen başka bir şeyle abdesti bozulmadıkça bütün vakit devam eder. O vakit içinde bir tek abdestle her türlü ibadetini yapar, vaktin çıkması ile abdesti bozulur.

Sabah namazı için alınan abdest de güneşin doğmasıyla bozulduğu için, bayram ve işrak namazları için özürünün tekrar abdest alması gerekir.

Özürden dolayı çamaşırlara bulaşan kan, idrar... gibi şeyleri yıkamak vâcib değildir. Çünkü ne kadar yıkasa yine de bulaşacaktır. Bununla beraber mümkün olduğu kadar yine de temizliğe dikkat etmelidir.

Misvak:

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şerif'lerinde buyururlar ki:

"Ümmetime meşakkat vermek korkusu olmasaydı, kendilerine her namaz kılarken misvak kullanmayı emrederdim." (Buhârî. Tecrîd-i sarîh: 484)

"Misvak kullanılması fesâhati artırır." (Münâvî)

"Misvak kullanılarak abdest alınıp edâ olunan namazın, misvaksız kılınan namaz üzerine üstünlüğü pek çoktur." (Camius-sağir)

"Misvak ağzın kokusunu güzelleştirdiği gibi, Cenâb-ı Allah'ın dahî rızâsını mucib olur." (Münâvî)

"Uranyum Takası Anlaşması"

Türkiye, Tekere Çomak Soktu!

***Öyle anlaşılıyor ki Amerika bu sürecin anlaşmayla neticelenmesini beklemiyordu.
Belki de İran'ın uzlaşmaz tavrına çok güvendiler.
Zira Amerika Türkiye'yi İran'la görüşmelerinde el altından teşvik ediyordu.
Türkiye bilmeden de olsa tekere çomak soktu!***

Türkiye İran'ın yeni bir Irak olmaması için büyük çaba harcıyor. Amerika'yı karşısına almadan İran'ı makul bir yere çekmeye çalışıyor. İran ise ideolojik bağnazlığının da tesiri ile her fırsatta neredeyse bütün dünyaya meydan okuyor.

İran'ı vurmak veya vurdurmak için fırsat kollayan bir İsrail'in olduğu dünyada Türkiye diplomatik bir mücadele yürütüyor. Havadaki savaş bulutlarını dağıtmaya çalışıyor.

Geçtiğimiz ay İran ile Türkiye ve Brezilya arasında imzalanan Uranyum Takası Anlaşması İran'a ve dolayısı ile Türkiye başta olmak üzere bölge ülkelerine -ve tabi tüm dünyaya- nefes aldırma amaçlıydı. Ancak aynı zamanda savaş lordlarını da kızdırdı. Zira Türkiye İran üzerindeki kara bulutların iyice yoğunlaştığı bir dönemde hızlı ve beklenmedik bir sonuç aldı.

Türkiye önemli bir gelişmenin aktörü oldu.

Nitekim dünya basınında konuyla ilgili çok çeşitli yorumlar çıktı. Rus basınında "Türkiye ve Brezilya'nın onuru masada" şeklinde yorum yapılırken, Guardian "Türkiye, Ortadoğu'da başlıca bir diplomatik güç olarak yükseliyor.", Financial Times "Clinton'un İran-Türkiye-Brezilya anlaşmasına yönelik eleştirileri, dünya sahnesinde var olan ve yükselen güçler arasındaki gerilimin bir işareti idi." diye yazdı. Kimi analist "Türkiye'nin Tahran'la sağladığı nükleer anlaşmadaki öne çıkan rolü yükselen bir diplomatik güç olduğunun son işareti. Ancak dış politikada istenilen hedeflere ulaşmak için yeterli kapasitesi bulunmuyor." diye Türkiye'yi küçümserken, kimisi "Türkiye'nin sınırlarının ötesine baktığını ve küreselleşen dünya için yeni ve gerçekçi bir bakış açısına sahip olduğunu" söyledi.

Amerikan (Yahudi) Tepkisi:

İran'ı ikna ettik diye sevinirken Amerika'nın neredeyse bize sövmediği kaldı. Anlaşmanın hemen ertesinde ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın, BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi arasında İran'a yönelik yeni tur yaptırımlar üzerinde anlaşıldığını açıklaması soğuk душ etkisi yaptı. Dışişleri Bakanı Davutoğlu "BM üyesi 3 ülkenin attığı imzalar şaka değil." diye tepki gösterdi. Brezilya'lı yetkililer de ABD ve müttefiklerinin Tahran anlaşmasını görmezlikten gelmelerinden rahatsız olduklarını açıkladı.

Washington Post, Obama'nın anlaşmanın ülkesinin politikasıyla uyuşmadığını Erdoğan'a anlatmak için telefonda 1 saatten fazla zaman harcadığını yazdı

Gazete anlaşmanın Amerikanın BM Güvenlik Konseyi'nde İran'a yönelik yeni yaptırımlar uygulanmasıyla ilgili konsensüs arayışlarını tehdit ettiğini ve Amerikalı yetkilileri adamakıllı irite ettiğini yazdı. Gazete ABD Dışişleri Bakanı'nın anlaşmanın hemen ardından yaptırım açıklaması yapmasını da şöyle yorumladı: "*Clinton'ın hemen yaptığı açıklama, geniş şekilde ABD'nin Türkiye'ye yönelik kızgınlığının işareti ve Türkiye'nin diplomatik çabalarının yüzüne inen bir tokat olarak algılandı.*"

Düşünce kuruluşu Carnegie Endowment'ta Türk uzmanı sıfatı ile çalışan ve ismi bize yabancı olmayan Henri Barkey de, "*Türkler için bu bir Pirus Zaferi (büyük kayıplarla kazanılmış bir zafer) olabilir. ABD'yi küçümseyerek Üçüncü Dünya'da harika bir görüntü veriyorlar. Ancak ABD ile ilişkiyi gerçekten berbat ediyorlar*" dedi.

Türkiye bilmeden de olsa tekere çomak soktu!

Amerika Beklemediği Bir Sonuçla Karşılaştı:

Öyle anlaşılıyor ki Amerika bu sürecin anlaşmayla neticelenmesini beklemiyordu. Belki de İran'ın uzlaşmaz tavrına çok güvendiler. Zira Amerika Türkiye'yi İran'la görüşmelerinde el altından teşvik ediyordu:

"... Bence asıl fiyasko, son dakikaya kadar Türkiye'nin sırtını sıvazlayan, 'Deneyin, arkanızdayız' diyen, bununla da yetinmeyip bunları bir mektuba döken ABD hükümetinin Ankara'yla ilişkileri yönetememesidir.

... Gerçek şu ki, Türkiye yeni değil, 8 aydır İran ve Batı arasında arabuluculuğa soyunmuş durumda ve bunu yaparken de her adımda Washington'un desteğiyle ve Batı dünyası adına hareket etti. Son ana, hatta gerçekten Tahran'daki anlaşmaya saatler kala bile Ankara'nın bütün adımları ABD ile dirsek teması içinde atıldı. İster Almanya'da ister Balkanlar'da olsun, son aylarda katıldığım bütün uluslararası zirvelerde, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu önce Amerikalılar, sonra İranlılar, sonra tekrar ve tekrar Amerikalılarla bir araya gelerek nükleer takas konusunda 'mekik diplomasisi' yapıyordu. Nükleer takas bu işe çözüm değilse, bir günde 3 defa Davutoğlu'yla bir araya gelen Amerikalı yetkililerin aklı neredeydi?

... İş bununla da kalmıyor. Washington'daki Erdoğan-Obama görüşmesinden sonra ABD Başkanı Barack Obama, Erdoğan'a kapı gibi bir 'mektup' yolluyor. Diplomaside bir işin kâğıda dökülmesi, pozisyonunuzun netleşmesi ve haliyle bağlayıcı hale gelmesi demek.

... Obama yönetimi bu işi yönetemedi. Ne Ak Parti'nin İran romantizmini dizginleyebildiler ne de Türkiye'nin kurduğu oyundan kaçabildiler. Sonra ne oldu? Sonra bir anda uyanan Pamuk Prenses edasıyla Güvenlik Konseyi'nde 7 cüceleri arıyorlar. Sakil bir iş.

... Bir metin olmasa, bütün bunları bu kadar ağır yazmazdım. Ancak yazılı bir mektup yollayıp sonra hiç yapmamış gibi tavanlara bakıp ıslık çalmak, 'amatör' bir durum." (Aslı Aydıntaşbaş, 20 Mayıs 2010, Milliyet)

Bu satırların yazarı Aslı Aydıntaşbaş'ın "*Tekrar söylüyorum. Ben başından beri İran'ın 'kurtarılmasından' yana değilim. ... Bana kalsa bırakın Ahmedinecad'la el sıkışmayı, kaldırımın aynı tarafından bile yürümem.*" diyen, İsrail muhibbi bir yazar olduğunu belirtelim.

İran ile yapılan görüşmelerin beklenmedik bir anlaşmayla neticelenmesi maskeleri düşürdü.

Çin ve Rusya İran'ı Sattı mı?

Amerika'yı zaten biliyorduk. Fakat Çin ve Rusya'nın Amerikan taraftarı duruşu daha çok dikkat çekti.

Nitekim İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad *"Hassas bir dönemde komşumuz Rusya'nın bize karşı olan bir yaklaşıma destek vermesini anlayamıyoruz. İran halkı için bu kabul edilemez. Onların daha dikkatli bir şekilde kararlarını gözden geçireceklerini umuyorum."* diye konuştu. *"Onlar bizimle mi, yoksa başka bir şey mi var?"* sorusunu yöneltti.

Rusya ve Çin gibi İran'ı desteklemesi beklenen ülkelerin sessizliği ve hatta bu anlaşmanın mürekkebi kurumadan BM'de İran'a yaptırım öngören bir karar tasarısında Amerika'ya destek vermelerini nasıl yorumlamalıyız?

Öyle anlaşılıyor ki Amerika Rusya ve Çin'e İran'a saldırması halinde ekonomik çıkarlarını koruyacağına ve elde ettiği ganimetten nemalandıracağına dair söz ve garanti verdi.

Nitekim Birleşik Arap Emirlikleri'nde yayınlanan Daru'l Haliç gazetesi yazarlarından Saad Mehio 20 Nisan tarihli yazısında Lübnan'da düzenlenen "Uluslararası Bakış Açısıyla Ortadoğu" başlıklı konferansta Rusya ve Çin'den gelen temsilcilerin Amerika'ya adeta bağlılık bildiren açıklamalarını hayretle kaleme almıştı.

Yazar *"Amerika'yı işittik ve ona itaat ettik"* başlıklı yazısında şunları aktarıyordu:

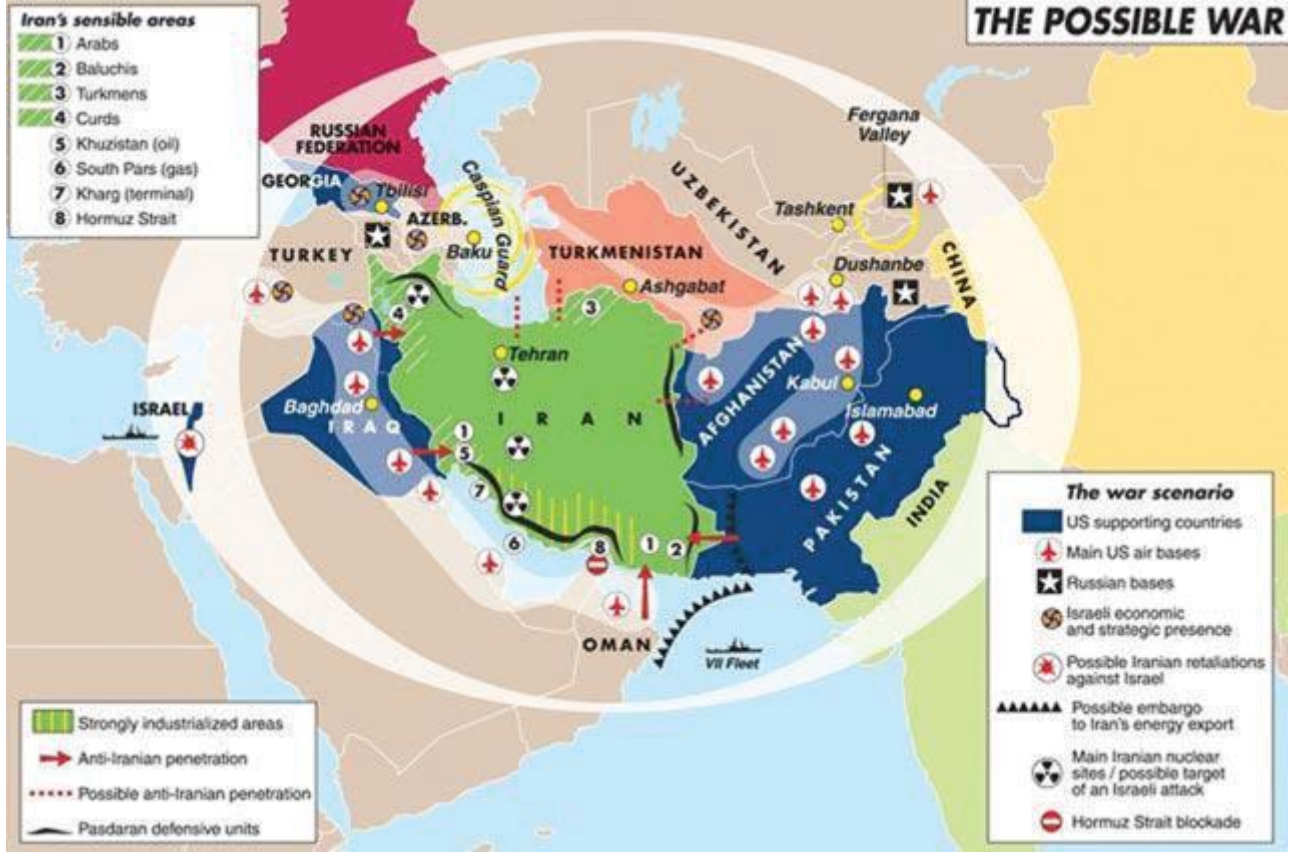
"Konferansa katılan en ünlü isimler Moskova'daki Uluslararası Barış için Carnegie Kurumu Bürosu Müdürü Dr. Dmitry Trenin ve Çin'in dış siyasetindeki en tanınmış uzmanlarından biri sayılan Dr. Menksin Bay idi.

Trenin, sayıları yüzü bulan konuklar karşısında oldukça açıktı. Zira herkesin önünde, Rusya'nın Orta Doğu'daki eski nüfuzundan bir kısmını geri döndürmek istediğini ancak bunda amacının kesinlikle Amerika ile yarışmak olmadığını, gayesinin sadece saygınlık elde etmek olduğunu açıkladı. Rus yetkili harfiyen şöyle dedi: "Orta Doğu'da Rusya- Amerika yarışı, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle bitmiştir. Şu anda Moskova ve Washington arasında jeo-stratejik ya da ideolojik herhangi bir rekabet bulunmamaktadır. Aksine karşılıklı çıkarlar söz konusudur. Her ne kadar bazı zamanlarda Rusya Amerika'ya karşı koyuyor gibi görünse de gerçekte bu, Amerika liderliği sancağı altında çalışan, dünyadaki önemli 6 büyük devletten biri olarak karşı tarafın kendisini kabule ikna içindir."

Çinli Dr. Menksin ise Rus Trenin'den daha da açık sözlüydü. Dr. Menksin konuşması esnasında Amerika'nın velayetini kabul ettiklerini gösteren şu ifadeleri kullandı: "Biz, Ortadoğu'da Amerika'nın liderliğini kabul ediyoruz. Kendisiyle rekabet etmek de bu bölgede herhangi siyasi bir rol oynamak da istemiyoruz. Tüm istediğimiz petrole dayalı ve ekonomik hedeflerle Suudi Arabistan ve diğer ülkelerle ilişki kurmaktır. Pekin'in Washington ile çıkarları, Tahran'la olandan çok daha büyüktür. İkinci olarak iki taraf arasında seçim yapmak zorunda kalırsak ilk tarafı seçmekte kesinlikle hiç tereddüt etmeyeceğiz."

Yazar Rus Trenin'in de İran'la ilgili şu sözlerine yer verdi: *"Tüm ülkeler İran'ın nükleer ve bölgesel siyaseti karşısında durmaya başladı. Bu nedenle bu ülkenin acilen Amerika ile bir antlaşma yaparak doğru yönde hareket etmesi gerekir. Bu antlaşma için en uygun zaman da bu tür bir antlaşmaya hazır olan Amerikan başkanı Obama'nın zamanıdır. Tahran'ın böyle bir antlaşmaya yanaşmaması ise Saddam Hüseyin dönemindeki Irak'ın durumundan çok daha riskli bir sonuçla karşılaşmasına yol açacaktır."*

BAE'li yazar bu ilginç konferanstaki hislerini şöyle dile getiriyor: *"Konferansa katılanlar Çin ve Rusya gibi iki büyük devletin, sadece küçük devletlerin kendisine tabi olduğu Amerika'ya bu kadar bağlı olmasına inanmadı. Ancak bu gerçek 2020 yılına kadar böyle devam edecek gibi görünüyor. Ayrıca sadece Ortadoğu'da değil dünyanın her yerinde!"*

Muhtemel İnan Savaşı'na dair ortaya atılmış bir harita. Kırmızı uçakla gösterilen Amerikan üslerinin dağılımına bakıldığında küffarın planı rahat anlaşılıyor.

Yahudi İran'ı kafaya takmış durumda. Türkiye ise önlerinde adeta bir engel durumuna geldi... Şüphesiz ülkemizde de bir dönüşüm planlıyorlar. Türkiye'yi küresel bir oyuncu olarak görmek istemiyorlar.

Herkesin bir planı var.

Hazret-i Allah'ın planı yanında ne hükmü var?

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

EMPERYALİST ABD'İN YENİ İŞGAL SAHASI;

YEMEN

ABD, 2000 yılında Aden Körfezi'nde ABD destroyeri Cole'un bombalanmasından bu yana Yemen'e saldırılar düzenliyor.

Amerika'ya başkaldıran grupların pilotsuz uçaklarla bombalanması, ABD Özel Kuvvetleri'nin komando hareketleri ve Yemen Güvenlik güçlerine yoğun destekleri devam ediyor.

Yemen hepimizin bildiği gib uzun asırlardır İslam memleketidir. Bugünlerde iç çatışmalar yaşamakta, ABD'nin saldırılarının hedefi olmaktadır.

Obama başkan olarak seçildikten sonra bütün dünya bu zalim ülkenin icraatında önemli bir değişim olacağı inancına kapılmıştı.

Oysa Obama; **"Afganistan'dan, Yemen'den, Somali'den, ABD'ye saldırı planlanan neresi olursa olsun buralardan bizi tehdit eden ve şiddet içeren aşırılıkları bozmak, parçalamak ve yenilgiye uğratmak için gücümüz dahilindeki her unsuru kullanmaya devam edeceğiz!"** diyerek ABD'nin niyetini açığa çıkarmıştı.

Hedefe konulan ülkeler hakkında ABD ve Batı tarafından işgal için yeterli bahaneler üretilmekte ve sahte bilgilerle ve kandırmaca tuzaklarla işgal edilmektedirler. Irak misali önümüzde bütün acılarıyla durmaktadır. Nasıl olmuştu? Bu ülkenin Nükleer Silahlara sahip olduğunu ve bunun uydudan tespit edildiğini **ABD'nin eski Genelkurmay başkanı** ve sonrasında **Dışişleri Bakanı** olan siyahi **Colin Powell** BM'de can siperâne savunmuştu.

Powell sonunda **"CIA beni yanılttı"** itirafında bulunmak mecburiyetinde kalmıştı.

Aynı senaryoların Yemen için de sahneye konduğunu görüyoruz. Olası bir İran'a saldırısının rahatlıkla icra edilmesi için **Aden Körfezi'nin** gözetim altında bulundurulması hedeflenmektedir. **Sudan, Somali, Çad, Nijerya**, sıradaki ülkeler olarak emperyalizmin iştahını kabartmaktadır.

Yemen'de insanı güldürecek ve pes dedirtecek senaryolar sahneye konmaktadır. Güya *El Kaide kameralarının önünde silahlı militanların gövde gösterisi yapmaları, burada El Kaide tarafından eğitildiği iddia edilen Nijeryalı bir gencin Amerikan yolcu uçağını kaçırarak havada imha etmek girişimi, dünya haber kanallarının bu haberi gündemden düşürmemesi ve daima gündemde tutmaları, ABD havaalanlarında insanı çileden çıkartacak güvenlik önlemlerinin artırılması, Suudilerin çatışma içine çekilmesi, Husi kabilesinin ayaklanma başlatması...*. İşte bu ülkenin işgali için gerekçeli nedenler bunlar.

Şu satırlar dikkatle irdelenmelidir:

"İsrail'in "garip" bağlantısı...

Yemen bağlantılı gelişmeleri kazıdıkça, altından "çapanoğlu" çıkıyor!. Hani, Yemen Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Saleh'in bir yıl önce ülkede İsrail gizli servisi bağlantılı radikal İslami örgüt elemanlarının ele geçirildiğini açıklamasından sonra "tıss" çıkmadığını, ne garip tesadüftür ki, Detroit seferini yapan Amerikan Northwest havayollarına ait uçağı havaya uçurmaya çalışan Nijeryalı Ömer Faruk Abdülmuttalib'in de Yemen bağlantılı terörist çıktığını hatırlattığımız yazı...(11 Ocak, 2010-Star) Nereden binmişti saldırgan uçağı? Amsterdam'ın Schiphol Havalimanı'ndan. İsraili gazeteci Yossi Melman'ın Haaretz'deki haberine göre bu havalimanında güvenliği sağlayan şirketin adı, ICTS. 1982 yılında, İsrail askeri istihbaratı Shin Bet emeklileri tarafından kurulmuş bir şirket!.. 11 Eylül 2001 eylemlerini gerçekleştiren dört uçaktan ikisi, aynı şirketin güvenlik hizmeti verdiği Boston'un Logan Havalimanı'ndan havalanmışlardı. Yani, o iki uçağı elinden "kaçıran" İsrail şirketi, "nedense" Nijeryalı teröristi de fark edememiş!..." (Ardan Zentürk, Star, 18 Ocak 2010)

Bu bilgileri iyi analiz edip Yemen ve İran başta olmak üzere saldırı hedefine konacak ülkeleri düşünmekte fayda vardır. Zaman içinde hedeften sapma olmadan çalışmalara bütün hızıyla devam ediyorlar.

Yemen'de Amerikan karşıtlığı giderek büyümektedir. ABD, 2000 yılında Aden Körfezi'nde ABD destroyeri Cole'un bombalanmasından bu yana Yemen'e saldırılar düzenliyor. Amerika'ya başkaldıran grupların pilotsuz uçaklarla bombalanması, ABD Özel Kuvvetleri'nin komando hareketleri ve Yemen Güvenlik güçlerine yoğun destekleri devam ediyor.

Yemen'in boğulmak istenmesinin ardında İsrail'i göz ardı edebilir miyiz? İsrailsiz bir ABD çıkarı mümkün müdür? ABD'nin İsrailsiz, İsrail'in ABD'siz olması mümkün müdür?

"CIA-Mossad terör ortaklığına, havaalanı güvenlik şirketinden silah endüstrisine, Yemen'de İsrail istihbaratının yönlendirdiği 'İslamcı' gruplardan Nijerya istihbaratını Mossad'ın eğitmesi tartışmalarına, ABD'deki 11 Eylül ürünü iç güvenlik yasası tartışmalarından Yemen'e ortak operasyon planlarına kadar bir çok bağlantıyı bu olayda bir kez daha görüyoruz..." (İbrahim Karagül, Yeni Şafak, 08 Ocak 2010)

Somali iç savaş ortamından kaçan 200 bin kişilik bir grup Yemen'de bulunuyor. Sayıları tam bilinmeyen mültecilerden El Kaide'ye katılanların olduğu da iddia edilmektedir. Yemen farklı etnik yapıda insanı ve değişik mezheplerde olan grupları barındırmaktadır. Yemen'de elan bir isyan hareketi sürmektedir. İran yönetiminin de bunlarla bağlantılı oldukları biliniyor. Mezhep birlikteliği bölgede etki alanını genişletmek isteyen İran'ı Yemen'le ilgilenmeye götürmektedir. Keza Suudi Arabistan da Yemen'in iç işleriyle yakından ilgilenmektedir.

Yemen'deki **Şii grup** ABD'nin Yemen ve Suudi güçleriyle beraber saldırılar yaptıklarını söylemektedir. Ülke içinde meydana gelen çatışmalar her geçen gün daha da karmaşık bir hal almaktadır. El Kaide örgütü burada kendine sempatizanlar bulabilmektedir. Aynı zamanda Suudi Arabistan'ın da aralarında bulunduğu **Körfez İşbirliği Konseyi de (KİK) Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Umman;** **"Yemen'de Husilerin isyanı gibi güvenlik tehditlerine"** hızla müdahale edebilecek askeri güç oluşturulması hususunda anlaşma yaparak ortak hareket kararı almışlardır. Bir netice alınabilir mi? Zannetmiyoruz.

ABD Irak'ta olduğu gibi Yemen'de de Mezhepler arasında karmaşa çıkarmak istemektedir. Geçmişe baktığımızda **Şii-Zeydiler** ile **Sunni-Şafiler** arasında büyük bir mesele bulunmamaktadır.

Obama yönetimi İran'a karşı Körfez ülkelerini silahlandırma çalışmalarını hızlandırmıştır. İran'ın gelecekteki olası askeri saldırılarını önlemek bahanesiyle Körfezdeki müttefiklerine yeni silahlar satmakta, Katar, Bahreyn, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne füzesavar sistemleri konuşlandırmaktadır.

Bu ülkeler de İran'ın Nükleer silah üretimini kendileri için birer tehdit unsuru olarak görmektedirler.

Ortadoğu'nun güneyinde, **Doğu Afrika'da Çin'in** etkinliği giderek artmaktadır. Çin'in engellenmesi, enerji koridorlarının güvenliği için Yemen önemli bir köşe taşı mesabesinde.

Yemen aynı zamanda **Süveyş Kanalı, Akdeniz, Kızıldeniz, Aden Körfezi** gibi stratejik su yollarının Hint Okyanusu'na bağlantı vazifesi gören bir coğrafya üzerinde bulunmaktadır. Uzun yıllardır çok çeşitli ayaklanma oyunlarıyla bu bölge işgalcilerin ellerinde tutmak istedikleri ve kısmen de başarılı oldukları bir bölgedir. Özellikle 19. yüzyıldan beri paylaşım savaşlarının merkezi konumunda bulunmuştur. Petrolün akılları baştan çıkartan cazibesi bölgenin önemiyetini katlayarak artırmıştır.

Aden Körfezi dünya ticareti için adeta olmazsa olmaz öneme sahiptir. Küresel sermaye çetelerinin burayı es geçmeleri, dikkatlerden kaçırımları düşünülemez. Somali Orta Afrika enerji hatlarının denize ulaştığı bir ülkedir. Sudan'la birlikte çok zengin petrol ve doğalgaz rezervlerine sahiptir. Çin, Sudan'da önemli avantajlar elde etmiş bulunuyor. Kenya İsrail'in sömürge eyaleti gibi kullanılmaktadır.

ABD ve yandaşları Afganistan'a girerek Orta ve Güney Asya'nın en stratejik noktasını ele geçirdiler. Irak'a girdiler, Ortadoğu'nun kalbini ele geçirdiler. Yemen'e yerleştikten sonra ise Doğu Afrika'yı ele geçireceklerdir.

1990'da yapılan sondaj çalışmalarında Yemen ve Somali'de büyük gaz ve petrol rezervlerine rastlanmıştır.

Amerika'nın bölgedeki en önemli stratejik amacı Aden Körfezi'ni denetlemek. Somali'nin **Berbera** kentinde bir deniz üssü istemektedir. Böylece petrol geçiş yollarını denetim altına alsın.

Yeni savaş alanı olarak Yemen:

ABD, El Kaide ile savaşta üçüncü cephe olarak Yemen'i seçti. Sırada İran var. Bütün bunlar Amerikan İmparatorluğu'nun sonunu getirecek.

CIA geçen yıl terörle mücadele uzmanlarını Yemen'e göndermişti. Özel operasyonlardan sorumlu isimler sessiz sedasız Yemen'e gitmişler ve oradaki güvenlik güçlerini eğitmeye başlamışlardır. ABD son 18 ayda Yemen ordusuna eğitim vermek için tam 70 milyon dolar harcamıştır.

BM verilerine göre; Yemen nüfusunun üçte biri olan 7. 2 milyon civarında kişi kronik açlık çekmekte, 3. 4 milyonu gıdaya muhtaç. Açlık çeken kesimin 270 binini ise ülkenin kuzeyinde hükümet güçleriyle Şii militanlar arasındaki çatışmalardan kaçanlar olduğu; insanların üç seçeneğinin olduğu (Ayaklanmak, göç etmek ya da ölmek); çocukların onda birinden fazlasının akut yetersiz beslenmeden mustarip olduğu; Yemen için talep edilen 103 milyon dolarlık yardımın ancak 27.7 milyon dolarını alabildiği açıklanmıştır. Durum böylesine acıklı ve vahimdir. Yemen her cephede büyük sıkıntılar yaşamaktadır ve bu sıkıntılar devam edecek görünmektedir.

Anadolu insanın özel bir gönül bağı ile andığı Yemen unutulacak ve ilgisiz bırakılacak bir ülke değildir. Pek çoğumuzun ecdadının kanlarının aktığı bu ülke ile bağımız devam etmektedir.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

TARİHTEN SAYFALAR

**Ertuğrul Gâzi'nin Bithynia'daki Seferleri ve
Sivas'ta Moğollar'a Karşı Kazandığı
"Boğ-öyüğü Zaferi" -1-**

Osmanlı rivâyetlerini "yalan" ve Osmanlı râvîlerini peşinen "yalancı" gösterme hastalığına tutulan bâzı müzmin tahrifçiler, kendileri için en uygun saldırı malzemesini, sistemli bir târih yazıcılığına dayanmayan ve bu yüzden Osmanlı târihinin en karmaşık dönemi olarak kalan Ertuğrul Gâzî ve öncesinde aramışlar; kendilerini hapsedtikleri dar çerçevenin dışına çıkamadıkları için de aradıklarını burada fazlasıyla bulduklarını sanmışlardır. Öyle ki; bu rivâyetlerin içinden çıkmakta zorlanan Aldo Gallotta, Osmanlılar'ın kökenini sorgulama çabasıyla kaleme aldığı bir makâlesinde, Osmanlı kaynaklarında Ertuğrul Gâzî'nin Rumlar'a ve Tatarlar'a karşı kazandığı söylenen zaferlerin tarihî kökeni bulunmadığını iddiâ etmiş;⁽¹⁾ Ertuğrul Gâzî ve Osman Gâzî ile ilgili rivâyetlere küstahça ve alaycı bir tavırla yaklaşan Lindner ise, bu dönemi "*Osmanlı tarihöncesi*" diye nitelendirmekten, hattâ bunu kitabına ad olarak vermekten çekinmemiştir.⁽²⁾

Lindner, Gallotta ve yaklaşık bir asırdır tahriflerini "târih" adı altında yutturmaya kalkışan tüm tahrifçilerin iddiâları, "Kaynak ve Belgeler Işığında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu" adlı çalışmamızda devrin kaynakları, belgeleri ve topografik, toponomik, epigrafik ve nümizmatik kanıtlar ışığında kökünden çürütülmekle birlikte; biz burada yalnız Ertuğrul Gâzî'nin İznik Laskaridleri ve Tatarlar'la mücâdelelerinin bir özetini sunup, bu sürecin bilinmeyen en son ve en önemli safhası olan "Boğa-öyüğü zaferi" üzerinde durarak; şimdye kadar târih kitaplarına hiç geçmemiş ve günümüz araştırmacıları tarafından işitilmemiş bu önemli savunma savaşını günyüzüne çıkarmakla kalmayıp, Gallotta'nın ve Lindner'in cehâletini de bir anlamda teşhir etmiş olacağız.

Ertuğrul Gâzî'nin Laskaridler ve Moğollar'la Sınır Savaşlarını Kanıtlayan Deliller:

Eski Osmanlı kaynaklarında, Ertuğrul Gâzî'nin Gündüz Alp, Gök Alp ve dört yüz Oğuz eriyle Sultanönü ucuna gelerek "Rum keferesi" ile savaşan Sultan Alâeddîn'e yardım ettiği, kâfirlerin elinden Söğüt, Karacahisar ve Güzelcehisar gibi kaleleri fethettiği, Selçuklu Sultânı'nın da buna karşılık fethettikleri alanı onlara iktâ' olarak verdiğini gösteren rivâyetler belirgin bir biçimde ön plâna çıkar. Başta Orhan Gâzî'nin saltanatının ilk yıllarında yazılan "'Osmân Târîhi"' olmak üzere,⁽³⁾ en eski Osmanlı yazılı geleneğinden; Ahmedî, Şükrullah Çelebi, Enverî, Karamânî Mehmed Paşa, Âşık Paşa-zâde, Rûhî ve Neşrî gibi müverrihlerin yine XIV. yüzyıl başlarında yazılmış ortak bir kaynaktan derledikleri özgün rivâyetlere kadar⁽⁴⁾ geniş bir kaynak silsilesiyle birbirine bağlanan bu metinlerin ayrıntılı tenkidi, topografik ve toponomik açıdan doğruluk ve anlatılan olaylarla birebir uygunluk arzeder.

Cahen'in ve Langdon'un ortaya koydukları ciddi delillere rağmen,⁽⁵⁾ şimdye kadar Osmanlı rivâyetlerinde, özellikle Sultan Alâeddîn'in Laskaridler'e karşı yürüttüğü belirtilen mücâdelelerin ve Tatar akınlarına yapılan göndermelerin yeri ve zamânı tam olarak saptanamamıştır. Cahen, çağdaş Eyyübî târihçisi İbn-i Nazîf el-Hamevî'nin kroniğinden, Langdon ise Bizans kaynaklarından bu olayların târihî dayanaklarını net bir biçimde ortaya çıkardıkları hâlde, bunları Osmanlı rivâyetleriyle kıyas ve tenkide tâbî tutmadıkları için, kayıtlarda zikredilen fetihler hâlâ belirsiz birer vak'a olarak kalmıştır.

Osmanlılar'ın çağdaş kaynaklardan bugüne dek kimliği tespit edilemeyen gerçek atalarının, Orta Asya'dan Mahan'a, Mahan'dan Ahlat'a, Ahlat'tan Bithynia'ya göç ve yerleşimleriyle doğrudan alâkalı olan bu savaşların, kaynak ve belgelere, topografik ve toponomik verilere dayalı kanıtları, başlangıç ve bitiş safhaları, ayrıntılı bir kronoloji ile birlikte ilk kez, hazırlıkları devâm etmekte olan "*Kaynak ve Belgeler Işığında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*" adlı çalışmamızda ele alınmıştır. Henüz tamamlanmamış olan bu çalışma ilerlemeye devâm ederken, Prof. Dr. Halil İnalçık'ın "*Ertuğrul Gâzî'nin Gerçek Hikâyesi*" adı altında bir makâle neşrederek⁽⁶⁾ bu kanıtlardan bâzılarını gündeme getirmesi ve bâzen belirsiz veyâ hatâlı bir biçimde de olsa, ilk defâ bu delilleri Osmanlı rivâyetleriyle karşılaştıran bir sentez ortaya koyması oldukça memnuniyet vericidir. İnalçık'ın tezindeki eksiklik ve belirsizliklerin çoğu, birkaç kroniğin dışına çıkamamasından ve yeni bulunan bâzı kaynaklardan habersiz olmasından kaynaklanmıştır.

İşte İnalçık'ın makâlesinde yer almayan, burada târihî ve topografik delillerini sunacağımız "Boğa-öyüğü zaferi" de; Sultan Alâeddîn'in Laskaridler'le dokuz yıllık mücâdelesini nihâyete erdirmesine neden olan 1231 Moğol akınının sonucunu belirleyen en önemli vak'adır.

Ertuğrul Gâzî'nin Bithynia'daki Fetihlerinin Târihî Açıdan Tespiti:

Batı Karadeniz, Ege ve Bithynia'daki Türkmen akınlarını önlemek ve İstanbul'un Latinler tarafından işgâli üzerine, İznik çevresine sıkışan devletini bu coğrafyaya doğru genişletmek isteyen John Doukas Vatatzes, Suriye'li târihçi İbn-i Nazîf'in kayıtlarından ve Bizans kroniklerindeki atıflardan açıkça anlaşıldığına göre; Selçuklu Sultânı I. Alâeddîn Keykûbâd'la 1222-1231 yılları arasında, dokuz yıl boyunca aralıksız sürecek bölgesel sınır savaşlarını başlatmıştı.

Cengiz Hân'ın 617'de (m. 1220) Cebe Noyan ve Sebütey Bagatur kumandasındaki ordusunu İran'a gönderip onlara burayı yakıp yıkmalarını emrettiği sırada, Ertuğrul Gâzî'nin dedesi "Kayı" ya da "Kayık" (İbn-i Bîbî'de: "Kayır") Hân, berâberindeki çeşitli boylara mensup elli bin kişilik konar-göçer Oğuz aşiretiyle birlikte, İsfahan yakınlarındaki Mâhân ovasından göçerek Eyyûbîler'in hâkimiyeti altındaki Ahlat'a yerleşmişti. Bayâtî'nin "Oğuz-nâme" kaynaklı rivâyetine göre,⁽⁷⁾ burada emirlik kabul etmeyip Melik Eşref'in hizmetinde siyâsî ve askerî başarılar kazanan Kayı Alp'in Eyyûbîler'le yakın ilişkisi, Celâleddîn Harzemşah'ın 1229'da Ahlat'ı işgâline kadar devâm edecekti.

Moğol akınları İran'ı kuşatmadan kısa bir süre önce Selçuklu tahtına oturan Alâeddîn Keykubâd da, sultan olur olmaz Eyyûbî hükümdârı el-Melikü'l-Âdil'in kızıyla evlenmiş ve bu devletle siyâsî ve askerî yönden sıkı bir ilişki içine girmişti.⁽⁸⁾ Bu târihlerde bir Eyyûbî şehri olan Ahlat'a yerleşen Kayı Alp'le, iki oğlu Gündüz Alp, Gök Alp ve torunu Ertuğrul'un, Sultân Alâeddîn'le ilgi ve irtibatı bu târihlerde başlamış gözük-mektedir. Sultan Alâeddîn'in Bithynia'daki fetihlerini kaydedenin, el-Melikü'l-Âdil ve el-Melikü'l-Eşref'in sarayında kâtiplik ve vezirlik yapmış bir Eyyûbî târihçisi olması da bu noktada anlam ve önem kazanır. Alâeddîn Keykubâd'ın, çağın diğer kaynaklarında atlanan Bithynia seferini ayrıntılı bir biçimde tâkip eden ve eserine titizlikle kaydeden İbn-i Nazîf'in bu savaflara duyduğu yakın ilginin de, Kayı Alp efrâdının -kuşkusuz sarayın bilgisi dâhilinde- Selçuklu Sultânı'na yardıma gitmesinden kaynaklandığı ve müellifin eserindeki bilgileri bu sırada, olayların görgü şahidlerinden sıcağı sıcağına aktardığı anlaşılmaktadır.

Genç Sultan Alâeddîn, Cengiz'in İran'ı tehdit eden ilk saldırısını işitince büyük bir telâşa kapılmış ve olası bir sınır saldırısı ihtimâlini gözününde bulundurarak Konya surlarını ve Sivas kalesini hemen onartmıştı (618/1220-21).⁽⁹⁾ Bu onun, Tatar akınlarına karşı aldığı ilk ve en önemli tedbir olmuştur. Onun Vatatzes'le savaş için Bithynia ucuna yerleşmesi ve Ertuğrul Gâzî'nin Gündüz Alp ve Gök Alp'le birlikte ona yardıma gelmesi de bu târihten bir yıl sonra, 619 (1222) yılı başlarında gerçekleşecektir. Bu seferlerin bir parçası olarak, aynı yıl içinde Emîr Hüsâmeddîn Çoban'ı gemilerle, Kefe yakınlarındaki Suğdak'ı fetheterek Sultan Alâeddîn, bu sırada Cebe ve Sebütey'in de Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan üzerinden buraya doğru yöneldiklerini haber almış (1222-1223) ve paniğe kapılarak tekrar Konya'ya dönmek zorunda kalmıştı. İbnü'l-Esîr bu ikinci akın sırasında Tatarlar'ın, Karadeniz sâhilini yağmalayarak Bulgaristan kıyılarına kadar ilerlediklerini kaydeder;⁽¹⁰⁾ Osmanlı rivâyetleri de tam bu sırada bâzı Tatar gemilerinin Ereğli (*Herakleia*) sâhiline doğru sokularak denizden taarruza yeltendiklerine işâret eder. "Osmân Târîhi" ve Enverî'nin kaynağı olan Semerkandî rivâyetine göre,⁽¹¹⁾ taarruz sırasında Gündüz, Ertuğrul ve Gök Alp Bartın-Ereğli kıyı havzasındadır; Ereğli sâhiline çıkmaya çalışan Tatar birlikleri burada Ertuğrul'un ve yakınlarının şiddetli müdâhalesiyle karşılaşır. Tatarlar'ı denize dökerek büyük bir başarı kazanan Kayı (Kayır) Han efrâdı, bundan sonra kuzeydoğu sâhili yönünde kıyı boyunca ilerlemiş ve Bartın'a (*Parthenia*) 17 km. uzaklıkta eski bir Ceneviz kalesi olan Güzelcehisar'ı fethetmişlerdir.⁽¹²⁾

Bayburt'lu 'Osmân'ın kullandığı çok eski bir rivâyete göre, Bithynia'da Vatatzes'le çarpışırken bir taraftan da Tatar akınlarını sürekli kontrol altında tutan Sultan Alâeddîn, 622 (m. 1225)'te Kayı Alp oğullarına fethettikleri bölgeyi iktâ' olarak vermiş ve Ertuğrul'u ordusunun başına kumandan olarak tâyin etmişti.⁽¹³⁾ İbn-i Nazîf'in açıkça işâret ettiği üzere;⁽¹⁴⁾ bu tâyini, Ertuğrul'un Söğüt ve Karacahisar gibi büyük Rum kalelerini fethi ve Ermeni Derbendi'ni aşarak İnegöl'ü sıkı bir yağmadan geçişi tâkip edecektir. Özgün kaynağın Şükrullah ve Karamânî versiyonunda belirtildiğine göre, Ertuğrul Gâzî burada "iki yıl, üç ay, dört gün" gazâ faaliyetlerine devâm ettikten sonra,⁽¹⁵⁾ Emîr Çoban'ın Suğdak'tan dönüşünü müteâkip bölgeden ayrılacak ve yeni gazâ girişimleri için Amasya-Sivas-Kayseri havzasına doğru yol alacaktır. Bu târih, İbn-i Nazîf'in ifâdesiyle: "sekiz gün kuşatmadan sonra Laskaris'in (*El'Aşkari*) büyük bir kalesinin ele geçirildiği, ancak daha sonra yine elden çıktığı" 625 (m. 1228) yılına rastlar.⁽¹⁶⁾ XIV. asrın sonlarında Karacahisar ve Bilecik tekfurlarını "Selçuklu sultânının haraçgüzârı"

olarak gösteren Osmanlı rivâyetlerine bakılırsa,⁽¹⁷⁾ bu büyük kale; Semerkandî rivâyetinde ilk kez Ertuğrul tarafından fethedildiği belirtilen "Bilecik" kalesi olmalıdır.

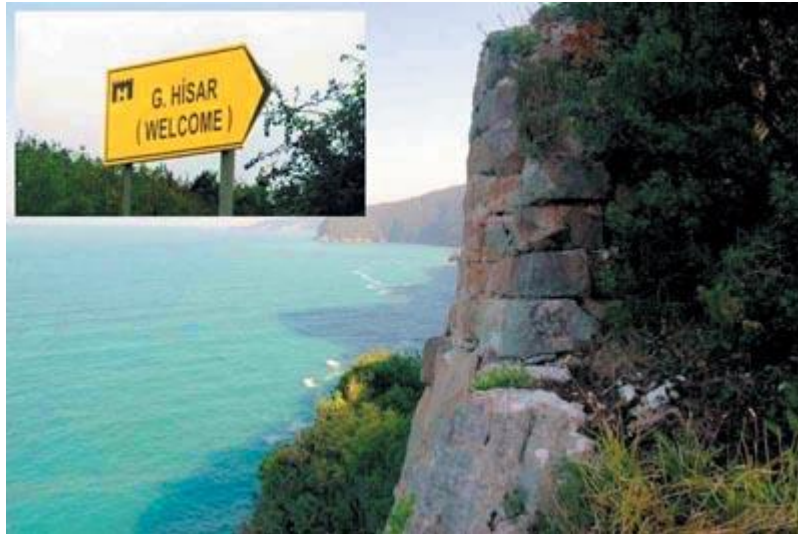
İbn-i Nazîf'in bundan sonraki kayıtlarından, bir yıl sonra (626/1229) Ankara-Eskişehir bölgesinde çatışmaların kızıştığı, bu sırada muhtemelen Karachisar'ın da elden çıktığı ve Sultan Alâeddîn'in bu yüzden Ankara emîri Seyfeddîn Kızıl Beg'i cezâlandırıp zindana attığı anlaşılmaktadır.⁽¹⁸⁾

Sultan Alâeddîn'in elden çıkan kaleleri almak üzere Vatatzes'le yapacağı mücâdeleler, Sivas yakınlarında bir Tatar saldırısının görüleceği 629 (m. 1231) yılına kadar canlılığını koruyacak, uçlardaki Türkmen tazyikinden yorulup köşeye sıkışan Vatatzes, Almanlar'dan (*Agarenes*) yardım isteyerek bu bölgesel mücâdeleyi bir haçlı seferine dönüştürmeye çalışacak; fakat umduğu yardım ve desteği bulamayacaktır.⁽¹⁹⁾

[Devam edecek]

Alâeddîn Keykubad'ın 10 yıl önce bulunan, Laskaridler'le mücâdele ettiği döneme âit mührü üzerindeki orijinal resmi. 2,5 cm., 4 mm., 15.8 gr. Antalya Müzesi, Env. nr.: B-112.

Ertuğrul Gâzî 619 (1222-23)'te Moğollar'ı Karadeniz Ereğli'sinde denize döktükten sonra fethettiği Bartın yakınlarındaki Güzelcehisar kalıntıları.

- (1) Aldo Gallotta, "Oğuz Efsanesi' ve Osmanlı Devleti'nin Kökenleri: Bir İnceleme", *Osmanlı Beyliği / The Ottoman Emirate (1300-1389)* içinde, s. 49-51, bas.: İstanbul, 1997.
- (2) Rudi Paul Lindner, *"Explorations the Ottoman Prehistory"*, Ann Arbor, University of Michigan Press, 2007; Ayda Arel Türkçe trc. (İstanbul/2008)'de özellikle bk. s. 68-92.
- (3) Mûsâ bin 'Alî & Firdevsî-i Rûmî, *"Muhtasar 'Osmân (Otmân) Târîhi"*. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatan mevcut en eski iki orijinal kaynaktan biri olan bu eser üzerinde çalışmalarımız devâm etmektedir.
- (4) Bu konuda ayrıntılı bilgi *"Kaynak ve Belgeler Işığında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu"* adlı kitapta verilecektir.
- (5) Krş. C. Cahen, "Question D'Histoire de La Province de Kastamonu au XIIIe Siecle", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, III (1971), s. 146-151; J. S. Langdon, "Byzantium's Last Imperial Offensive in Asia Minor", New Rochelle, 1992.
- (6) H. İnalçık, "Son Araştırmalarla Ertuğrul Gâzî'nin Gerçek Hikâyesi", *NTV Tarih Dergisi*, Nisan/2010, s. 51-58.
- (7) Hasan bin Mahmûd el-Bayâtî, *"Câm-ı Cem-Âyîn"*, Millet Ktp. Ali Emîrî, Tarih, nr.: 203, vr. 18^b-19^b.
- (8) Krş. Faruk Sümer, "Keykubâd I", *DİA*, XXV, 358.
- (9) İbn-i Bîbî, *"el-Evâmîrül-'Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-'Alâ'iyye"*, Tıpkıbasım, s. 252-256, haz.: S. Adnan Erzi, TTK, Ankara, 1956.
- (10) İbnü'l-Esîr, *"el-Kâmil fi't-Târih"*, XII, 253-254.
- (11) Mûsâ bin 'Alî & Firdevsî-i Rûmî, *"Muhtasar 'Osmân (Otmân) Târîhi"*, Enverî, "Düstûr-nâme'-i Enverî", s. 79-80, haz.: M. Halil Yınanç, İstanbul, 1928.
- (12) Bu bilgi yalnız "'Osmân Târîhi"nin mensur versiyonunda yer alır, manzum metinde bu kısım atlanmıştır.
- (13) Bayburt'lu Osmân, *"Tevârîh-i Cedîd-i Mir'ât-ı Cihân"*, Süleymâniye Ktp. Mikrofilm Arş., nr.: 478 / Fotokopi Arş., nr.: 88, vr. 246-247.
- (14) İbn-i Nazîf el-Hamevî, *"et-Târîhu'l-Mansûrî"*, St. Petersburg Asya Müzesi, nr.: 521, vr. 151^a-151^b; Ebû 'lyd Dûdû thk. nşr., *"et-Târîhu'l-Mansûrî"*, s. 113. bas.: Dimaşk, Matba'atu Mecma'i'l-Lugâti'l-'Arabiyye, 1981.
- (15) Krş. Şükrullâh Çelebi, *"Behcetü't-Tevârîh"*, H. N. Atsız nşr. s. 52; Nişancı Mehmed Paşa, *"Tevârîhu's-Selâtni'l-'Osmâniyye"*, s. 344, trc.: İ. Hakkı Konyalı (Osmanlı Târihleri-I içinde), İstanbul, 1949.
- (16) İbn-i Nazîf el-Hamevî, a.g.e., vr. 168^b; Ebû 'lyd Dûdû nşr., s. 155-156.
- (17) Âşık Paşa-zâde, *"Tevârîh-i Âl-i 'Osmân"*, s. 193, H. N. Atsız neşri, bas.: Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1949; Neşrî, *"Kitâb-ı Cihân-nümâ"*, c. 1, s. 64, 68, Unat-Köymen Neşri, Ankara, 1949.
- (18) İbn-i Nazîf el-Hamevî, a.g.e., vr. 180^b; Ebû 'lyd Dûdû nşr., s. 174.
- (19) J. Langdon, "Byzantium's Last Imperial Offensive in Asia Minor", s. 7-8.

"Üç Aylar"

Bu Ay İçinde Başlayacak Olan "Üç Aylar"ınızı ve İdrak Edeceğimiz Mübarek "Regaib Kandili"nizi Tebrik Eder, Tüm İslâm Âlemi'ne Hayırlara Vesile Olmasını Cenâb-ı Allah'tan Niyaz Ederiz.

Halk arasında "**Üç Aylar**" diye adlandırılan; Recep, Şaban ve Ramazan ayları Rabb'imizin af ve mağfiretinin, feyiz ve bereketinin bol bol ihsan edildiği mübarek aylardır.

Cenâb-ı Fahr-i Kâinat -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Recep ayı girince: "**Allah'ım! Recep ve Şaban'ı bize mübarek kıl, bizi Ramazan'a kavuştur.**" diye duâ ederlerdi. (C. Sağır)

RECEB-İ ŞERİF

Receb-i şerif Allah'ımızın ayıdır. **Şaban-ı şerif** Habib'inin -sallallahu aleyhi ve sellem-, **Ramazan-ı şerif** ise bütün müslümanların...

Receb-i şerif'te yapılan ibadetlere pek çok mükâfatlar verilir. Şöyle ki, Cenâb-ı Fahr-i Kâinat -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şeriflerinde:

"**Receb-i şerif'in birinci gününde oruç tutmak üç senelik, ikinci günü oruçlu olmak iki senelik ve yine üçüncü günü oruçlu bulunmak bir senelik küçük günahlara kefarettir. Bunlardan sonra her günü bir aylık küçük günahların af ve mağfiretine vesile olur.**" buyuruyorlar. (C. Sağır)

İbn-i Abbas -radiyallahu anh- Hazretleri:

"**Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Recep ayında bazen o kadar çok oruç tutardı ki, biz onu hiç iftar etmeyecek zannederdik. Bazen de o kadar çok iftar ederdi ki, biz onu hiç oruç tutmayacak zannederdik.**" buyurmuştur. (Müslim)

Recep ayının içinde **Regaip** ve **Miraç** gibi çok kıymetli geceler de olduğundan; ayrıca bir hususiyet arz etmektedir.

REGAİB GECESİ

Receb-i şerif ayının ilk Cuma gecesine "**Regaip gecesi**" denir.

Cenâb-ı Fahr-i Kâinat -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bu gece bir çok tecellilere bir çok manevî ihسانlara mazhar olmuşlar, Hakk Celle ve Alâ Hazretleri'ne bir şükür nişanesi olarak da o geceyi ibâdet ve taatla geçirmişlerdir. Cenâb-ı Hakk'ın mânevî ihسانlarını, rahmet ve mağfiretini bol bol ikrâm etmesi sebebiyle bu geceye "**Regaib**" denmiştir. Rağbet bulmuş pek mübarek pek kıymetli bir gecedir. Bu geceye "**Regaib gecesi**" ismini melekler vermişlerdir. Hakk'ın değer verdiğiğine değer vermekle kişi değer bulur. Sen ona değer ver ki Mevlâ seni değerlendirsin!

Bu değerli gecede teheccüd namazı, tesbih namazı, nafile namaz kılmalı; zikirle-fikirle, istiğfarla, salât-ü selâm'la, Kur'an-ı kerim okumakla meşgul olunmalıdır.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

Bahar Yağmuru

*Gökten sicim sicim süzülür yere,
Ruhuma can katar Bahar Yağmuru.
Suya hasret kalmış, çağlamaz dere,
Ummandan can alır; Bahar Yağmuru.*

*Damlalar yalıyor ovayı, taşı,
Yeşile duruyor, dağların başı,
Madde âleminde mânâ savaşı,
Kazanacak bir gün Bahar Yağmuru.*

*Hem siler temizler, çalmaz telimi,
Özümden semaya açtım elimi,
Büyüt, boynu bükük gülümü,
Yüceden şan alır Bahar Yağmuru.*

*Asrın zincirleri yansın, erisin,
Demirden ormanlar, kalksın, yürüsün,
Kafesinde korkak yürek çürüsün,
Destanımı söyler Bahar Yağmuru.*

*Söylenir derdimin garip türküsü,
Ölüm döşeginde kışın örtüsü,
Saçımdaki aklar başımın süsü,
Gönlümde çağlıyor Bahar Yağmuru.*

*Ben benden ayrılıp ırağa gittim,
Hayat tarlasına tohumu ektim,
Sevgimden fezaya bir fidan diktim,
Büyük aşkı söyler Bahar Yağmuru.*

*Ezelden ebede aşkı tatmışım,
Ciğerden tutuşup yanıp tütmüşüm,*

*Mukaddes Çile'me Sen'i katmışım,
Rahmet deryasıdır Bahar Yağmuru.*

[/ Hakikat'te Bu Ay /](#) [Diğer Sayılar /](#) [Ana Sayfa /](#)